

Izveštaj nezavisnog revizora

Dioničarima ProCredit Bank d.d. Sarajevo

Naše mišljenje

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izvještaji u svim značajnim aspektima prikazuju realno i objektivno finansijski položaj ProCredit Bank d.d. Sarajevo („Banka“) na dan 31. decembra 2018. godine, kao i rezultate poslovanja i novčane tokove za godinu završenu na taj dan, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“).

Predmet revizije

Finansijski izvještaji Banke obuhvataju:

- izvještaj o finansijskom položaju na dan 31. decembra 2018. godine;
- izvještaj o dobiti ili gubitku za godinu završenu na taj dan;
- izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti za godinu završenu na taj dan;
- izvještaj o promjenama u kapitalu za godinu završenu na taj dan;
- izvještaj o novčanim tokovima za godinu završenu na taj dan; i
- napomene uz finansijske izvještaje, koji uključuju značajne računovodstvene politike i druga objašnjenja.

Osnova za mišljenje

Našu reviziju obavili smo u skladu sa Međunarodnim standardima revizije („MRevS“). Naše odgovornosti u skladu s tim standardima detaljnije opisane su u sekciji *Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izvještaja*.

Vjerujemo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i adekvatni da osiguraju osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Nezavisnost

Nezavisni smo u odnosu na Banku u skladu sa Kodeksom etičkog ponašanja za profesionalne računovođe izdatim od strane Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe („IESBA Kodeks“), kao i etičkim zahtjevima Zakona o računodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izvještaja u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ispunili smo i naše ostale etičke odgovornosti u skladu sa pomenutim zahtjevima i IESBA Kodeksom.

Odgovornosti Uprave i onih koji su zaduženi za nadzor za finansijske izvještaje

Uprava je odgovorna za sastavljanje i realno i objektivno prikazivanje finansijskih izvještaja u skladu sa MSFI, kao i za one interne kontrole za koje Uprava utvrdi da su neophodne za sastavljanje finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajno pogrešno prikazivanje, nastalo bilo uslijed prevare ili greške.

Prilikom pripreme finansijskih izvještaja, Uprava je odgovorna za procjenu sposobnosti Banke da nastavi da posluje u neograničenom periodu u budućnosti, objavljujući, ukoliko je primjenjivo, pitanja koja se odnose na koncept vremenske neograničenosti poslovanja, kao i za primjenu koncepta nastavka poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako Uprava namjerava likvidirati Banku ili prestati sa poslovanjem ili nema realnu alternativu nego da to učini.

Oni koji su zaduženi za nadzor odgovorni su za nadgledanje procesa finansijskog izvještavanja Banke.

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li finansijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikazivanja uslijed prevare ili greške i izdati izvještaj neovisnog revizora koje uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je visok nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu sa MRevS uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kad ono postoji. Pogrešna prikazivanja mogu nastati uslijed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili zbirno, utiču na ekonomske odluke korisnika donesene na osnovi ovih finansijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije u skladu sa MRevS, stvaramo profesionalno prosuđivanje i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi također:

- Prepoznamo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikazivanja u finansijskim izvještajima, uslijed prevare ili greške, kreiramo i obavljamo revizijske postupke kao odgovor na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji predstavljaju dovoljnu i adekvatnu osnovu za izražavanje mišljenja. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikazivanja nastalog uslijed prevare je veći od rizika nastalog uslijed greške, budući da prijevara može uključiti tajne sporazume, falsifikovanje, namjerne propuste, pogrešno prikazivanje ili zaobilazanje internih kontrola.
- Sičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo osmislili revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o efektivnosti internih kontrola Banke.
- Ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objavljivanja izvršenih od strane Uprave.

- Zaključujemo o primjerenosti korištene računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi Uprava i, na osnovu pribavljenih revizijskih dokaza, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Banke da nastavi s vremenski neograničenim poslovanjem. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pažnju u našem izvještaju nezavisnog revizora na povezana objavljivanja u finansijskim izvještajima ili, ako takva objavljivanja nisu odgovarajuća, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se temelje na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg izvještaja nezavisnog revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu uzrokovati da Banka prekine s vremenski neograničenim poslovanjem.
- Ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izvještaja, uključujući i objavljivanja, kao i odražavaju li finansijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kojim se postiže fer prezentacija.

Između ostalog, mi komuniciramo s onima koji su zaduženi za nadzor, između ostalih pitanja, planirani obim i vremenski raspored revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući značajne nedostatke u internim kontrolama koji su otkriveni tokom naše revizije

PricewaterhouseCoopers d.o.o. Sarajevo
PricewaterhouseCoopers d.o.o. Sarajevo
Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Adis Pecikoza, ovlaštenu revizor

Mirza Bihorac, direktor i ovlaštenu revizor

31. maj 2019. godine

Izveštaj o dobiti ili gubitku

u '000 BAM	Napomena	2018.	2017.
Prihodi od kamata i slični prihodi		15.348	15.988
Rashodi od kamata i slični rashodi		(5.308)	(5.304)
Neto prihod od kamata	(7)	10.040	10.684
Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke	(8)	920	(946)
Neto kamatni prihod nakon umanjenja vrijednosti za kreditne gubitke		10.960	9.738
Prihodi od naknada i provizija		5.765	5.177
Rashodi od naknada i provizija		(1.716)	(1.657)
Neto prihodi od naknada i provizija	(9)	4.048	3.520
Neto rezultat od kursnih razlika	(10)	623	590
Ostali operativni prihodi	(11)	244	243
Operativni prihod		867	833
Ostali operativni rashodi	(11)	(1.044)	(2.389)
Troškovi zaposlenih	(12)	(5.157)	(5.898)
Opšti i administrativni troškovi	(13)	(9.540)	(9.828)
Operativni rashodi		(15.741)	(18.115)
Dobit prije oporezivanja		134	(4.026)
Porez na dobit	(14)	85	84
NETO DOBIT		49	(4.110)
Zarada po dionici* u BAM	(31)	0,01	(0,63)

* Osnovna zarada po dionici jednaka je razrijeđenoj zaradi po dionici

Izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti

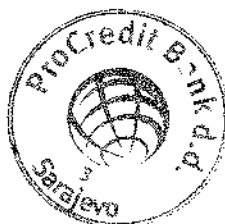
u '000 BAM	2018.	2017.
Neto dobit	49	(4.110)
Pozicije koje su ili mogu biti reklasifikovane u račun dobiti i gubitka		
Promjene u revalorizovanoj rezervi	-	-
Ostala sveobuhvatna dobit za godinu	-	-
Ukupna sveobuhvatna dobit za godinu	49	(4.110)
Osnovna ili razrijeđena zarada po dionici	49	(4.110)

Izveštaj o finansijskom položaju

u '000 BAM

Aktiva	Napomena	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Gotovina	(15)	7.755	n/a
Stanje računa kod centralne banke	(15)	74.484	n/a
Novac i novčani ekvivalenti		n/a	82.325
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanom trošku	(16)	30.810	16.470
Ulaganja u hartije od vrijednosti		43	n/a
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju		n/a	43
Kredit i dati klijentima	(17)	379.918	346.385
Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke		(14.852)	(18.720)
Nekretnine, postrojenja i oprema	(18)	13.675	14.498
Nematerijalna imovina	(19)	1.348	1.762
Tekuća poreska imovina	(21)	240	240
Odgođena poreska imovina	(21)	109	84
Ostala imovina	(22)	6.374	2.224
Ukupno aktiva		499.704	445.310
Obaveze			
Obaveze prema bankama	(23)	41.058	33.169
Obaveze prema klijentima	(24)	255.800	246.453
Obaveze prema finansijskim institucijama	(25)	141.805	107.311
Ostale obaveze	(26)	910	965
Rezervisanja	(27)	619	635
Tekuće poreske obaveze		45	0
Subordinisani dug	(28)	8.803	8.806
Ukupno obaveze		449.040	397.337
Kapital			
Dionički kapital	(29)	71.126	67.215
Emisiona premija		293	293
Zakonske rezerve		228	228
Zadržana dobit		(20.983)	(20.516)
Regulatorne rezerve za kreditne gubitke		-	863
Ukupno kapital		50.665	48.083
Ukupno obaveze i kapital		499.704	445.421

Edin Horejica

Ante Sokolović

Izveštaj o promjenama u kapitalu

u '000 BAM

	Dionički kapital	Emisiona premija	Zakonske rezerve	Zadržana dobit	Regulatorne rezerve za kreditne gubitke	Ukupno kapital
Stanje na 1. januar 2017.	63.303	293	228	(16.406)	863	48.281
Ostala sveobuhvatna dobit perioda	-	-	-	-	-	-
Neto dobit perioda	-	-	-	(4.110)	-	(4.110)
<i>Ukupna sveobuhvatna dobit perioda</i>	-	-	-	(4.110)	-	(4.110)
Povećanje kapitala	3.912	-	-	-	-	3.912
Stanje na 31. decembar 2017.	67.215	293	228	(20.516)	863	48.083
Stanje na 1. januar 2018.	67.215	293	228	(20.516)	863	48.083
Promjena zbog prve primjene MSFI 9	-	-	-	(1.334)	-	(1.334)
Početno stanje na 1. januar 2018.	67.215	293	228	(21.849)	863	46.750
Promjene na ostalim rezervama	-	-	-	818	(863)	(45)
Povećanje kapitala	3.912	-	-	-	-	3.912
Ostala sveobuhvatna dobit perioda	-	-	-	-	-	-
Neto dobit perioda	-	-	-	49	-	49
<i>Ukupna sveobuhvatna dobit perioda</i>	-	-	-	49	-	49
Stanje na 31. decembar 2018.	71.126	293	228	(20.983)	-	50.665

Izveštaj o novčanom toku

u '000 BAM	2018.	2017.
Novčani tok iz operativnih aktivnosti		
Rezultat prije poreza	134	(4.026)
<i>Usklađivanja za:</i>		
Neto gubici od umanjenja i promjena vrijednosti	(920)	946
Stečena imovina		
Povećanje rezervisanja	34	143
Amortizacija	1.318	1.628
Dobit /(Gubitak) od umanjenja vrijednosti		
nekretnina, opreme i nematerijalne imovine	(70)	416
Gubitak od umanjenja vrijednosti/prodaje ostale		
imovine	88	160
Povećanje/(smanjenje) stečene imovine	(4.032)	174
Ukupno	(3.448)	(559)
Neto promjene sredstava i obaveza iz operativnih		
aktivnosti		
(Povećanje) u obaveznoj rezervi kod CBBIH, neto	(5.294)	(5.509)
(Povećanje)/smanjenje kredita, prije rezervisanja,		
neto	(37.413)	(45.772)
Smanjenje/(povećanje) ostale imovine, prije		
rezervisanja, neto	(456)	818
Povećanje/(smanjenje) depozita, neto	9.347	4.697
(Smanjenje)/povećanje ostalih obaveza, neto	(56)	(45)
Novčani tok iz operativnih aktivnosti prije		
poreza na dobit	(37.320)	(46.370)
Plaćeni porez na dobit	-	-
NETO NOVČANA SREDSTVA KORIŠTENA U		
OPERATIVNE AKTIVNOSTI	(37.320)	(46.370)
Novčani tok iz ulagačkih aktivnosti		
Nabavka nekretnina, opreme i nematerijalne		
imovine	(148)	(943)
Prihod od prodaje nekretnina, opreme i		
nematerijalne imovine	135	-
NETO NOVČANA SREDSTVA KORIŠTENA U		
ULAGAČKE AKTIVNOSTI	(13)	(943)
Novčani tok iz finansijskih aktivnosti		
Priliv od/(otplata) pozajmica, neto	42.383	69.688
Priliv od/(otplata) subordiniranog duga	(3)	1
Uplaćeni kapital	3.912	3.912
NETO NOVČANA SREDSTVA KORIŠTENA U		
FINANSIJSKE AKTIVNOSTI	46.292	73.601
Novac i novčani ekvivalenti na početku		
perioda	63.791	37.503
Neto povećanje/(smanjenje) novca i novčanih		
ekvivalentata	8.959	26.288
Novac i novčani ekvivalenti na kraju perioda	72.750	63.791

Napomene uz finansijske izvještaje

A. Značajne računovodstvene politike

- 1) Osnova za pripremu
- 2) Značajne računovodstvene politike
- 3) Korištenje pretpostavki i procjena
- 4) Finansijski instrumenti
- 4) Finansijski instrumenti (nastavak)
- 4) Finansijski instrumenti (nastavak)
- 5) Osnova mjerenja
- 6) Prevođenje stranih valuta

B. Napomene uz izvještaj o dobiti ili gubitku

- 7) Neto kamatni prihod
- 8) Rezervisanja za umanjenje vrijednosti
- 9) Neto prihod od naknada i provizija
- 10) Neto rezultat od kursnih razlika
- 11) Neto ostali operativni prihodi
- 12) Troškovi zaposlenih
- 13) Opšti i administrativni troškovi
- 14) Porez na dobit

C. Napomene uz izvještaj o Finansijskom položaju

- 15) Novac i sredstva kod centralne banke i depozitnih institucija
- 16) Krediti i potraživanja od banaka po amortizovanom trošku
- 17) Krediti dati klijentima
- 18) Nekretnine, postrojenja i oprema
- 19) Nematerijalna imovina
- 20) Najam
- 21) Poreska imovina i porez na dobit
- 22) Ostala imovina
- 23) Obaveze prema bankama
- 24) Obaveze prema klijentima – depoziti klijenata
- 25) Obaveze prema internacionalnim finansijskim institucijama
- 26) Ostale obaveze
- 27) Rezervisanja
- 28) Subordinisani dug
- 29) Kapital

D. Dodatne napomene

- 30) Poslovanje po segmentima
 - 31) Zarada po dionici
 - 32) Fer vrijednost finansijskih instrumenata
 - 33) Usklađivanje neto duga
 - 34) Potencijalne obaveze
 - 35) Transakcije sa povezanim stranama
 - 36) Naknade menadžmentu
 - 37) Broj uposlenih
 - 38) Događaji nakon datuma bilansa
 - 39) Upravljanje rizicima
- Adresa i opšte informacije

A. Značajne računovodstvene politike

1) Osnova za pripremu

Izjava o usklađenosti

Ovi finansijski izvještaji su pripremljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) koji su doneseni od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde („IASB“).

Banka primjenjuje sve MSFI sa izmjenama i interpretacijama usvojenim od strane IASB-a i Konceptualni okvir za finansijsko izvještavanje, kao i sve povezane interpretacije, prateće instrukcije, objašnjenja i vodiče, isključujući procjenu uticaja sljedećih neobjavljenih novih računovodstvenih standarda (koji nisu obavezni za period izvještavanja koji završava 31. decembra 2018. godine) na Banka u trenutnom ili budućim periodima izvještavanja i na predvidljive buduće transakcije:

- Prodaja ili unos u imovini između investitora i njegovog pridruženog društva ili zajedničkog poduhvata – Izmjene MSFI 10 i MRS 8 (izdato 11. septembra 2017. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon datuma koji utvrdi IASB).
- MSFI 17: „Ugovori o osiguranju“ (izdat 18. maja 2017. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2022.).
- Izmjene Konceptualnog okvira za finansijsko izvještavanje (izdato 29. marta 2018. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2020. godine).
- Definisanje posla/poslovne aktivnosti – Izmjene MSFI 3 (izdato 22. oktobra 2018. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2020. godine).
- Definisanje značajnosti – Izmjene MRS 1 i MRS 8 (izdato 31. oktobra 2018. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2020. godine).

Nastavak poslovanja

Kao što je prikazano u finansijskim izvještajima, Banka je ostvarila neto dobit za godinu koja je završila 31. decembra 2018. godine u iznosu od 49 hiljada BAM (31. decembar 2017. godine: neto gubitak od 4.110 hiljada BAM). Uprava je pripremila petogodišnji poslovni plan koji je Nadzorni odbor usvojio 6. decembra 2018. godine predviđajući razumni rast kreditnog portfolija, prihoda od kamata i depozita u periodu od 2019. do 2023. godine. Uprava očekuje da će poslovanje biti profitabilno u godini koja se završava 31. decembra 2019. godine. Tokom 2018. godine, vlasnici su uplatili dodatni kapital od 3.9 miliona BAM i povećali sredstva (u vidu pozajmica) za 13.5 miliona BAM. Osim toga uplata dodatnog kapitala u iznosu od 3.9 miliona BAM planirana je od strane Banke i vlasnika Banke a što bi se trebalo desiti u trećem kvartalu 2019. godine što će dodatno poboljšati i ojačati adekvatnost kapitala Banke. S obzirom na gore navedeno, Uprava smatra da su ovi finansijski izvještaji pripremljeni na principu nastavka poslovanja.

Upotreba prosudbi i procjena

Priprema finansijskog izvještaja u skladu sa relevantnim zakonskim propisima i odlukama Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ("FBA") zahtijeva od Uprave da donosi prosudbe, procjene i pretpostavke koje imaju uticaj na primjenu politika i iznosa imovine i obaveza i objave potencijalnih imovine i obaveza na datum pripreme ovih finansijskih izvještaja i objavu prihoda i rashoda nastalih u toku izvještajnog perioda. Iako su ove procjene zasnovane na najboljem poznavanju Uprave o trenutnim događajima i okolnostima, stvarni rezultati se mogu razlikovati od ovih procjena.

1) Osnova za pripremu (nastavak)

Procjene, i uz njih vezane pretpostavke se redovno pregledavaju. Promjene u računovodstvenim procjenama se priznaju u periodu u kojem je promjena procjene nastala ali i u budućim periodima na koje ima uticaja.

Prosudbe koje je napravila Uprava u primjeni računovodstveni politika, a koje imaju značajan utjecaj na iznose iskazane u finansijskim izvještajima, opisane su u Napomeni 4.

Funkcionalna valuta i valuta prikazivanja

Finansijski izvještaji Banke prikazani su u konvertibilnim markama ("BAM"), koja je funkcionalna valuta Banke i valuta prikazivanja, zaokružena na najbližu hiljadu.

Osnovne računovodstvene politike usvojene u pripremi finansijskog izvještaja su navedene u nastavku. Ove računovodstvene politike primjenjuju se kontinuirano kroz sve prikazane

2) Značajne računovodstvene politike

(a) Standardi, amandmani i interpretacije koje su već u primjeni

Banka je po prvi put primijenilo sljedeće standarde i izmjene za godišnji izvještajni period koji počinje 1. januara 2018. godine:

- MSFI 9: „Finansijski instrumenti“
- MSFI 15: „Prihodi iz ugovora s kupcima“
- Izmjene MSFI 15: „Prihodi iz ugovora s kupcima“
- Klasifikacija i mjerenje transakcija plaćanja na osnovu dionica - Dopuna MSFI 2
- Godišnja poboljšanja - ciklus 2014-2016
- Prenosi na ulaganja u investicione nekretnine - Dopuna MRS 40
- (Komitet za tumačenja međunarodnog finansijskog izvještavanja) IFRIC 22: „Transakcije u stranim valutama i avansno plaćanje naknada“.

Banka je moralo promijeniti svoje računovodstvene politike i izvršiti određena retroaktivna usklađenja nakon usvajanja MSFI 9. Uprava smatra da ostali navedeni standardi i izmjene objavljeni u pasusu iznad nisu imali uticaja na iznose priznate u prethodnim periodima i ne očekuje se da će značajno uticati na trenutni ili buduće periode.

Počev od 1. januara 2018. godine, Banka primjenjuje MSFI 9 "Finansijski instrumenti" koji je izdao Odbor za standarde u julu 2014. godine. To je dovelo do promjene računovodstvenih politika za klasifikaciju i mjerenje finansijske imovine i finansijskih obveza, kao i za umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava. MSFI 9 značajno je proširio MSFI 7 „Finansijski instrumenti: objavljivanje“, što je dovelo do usklađivanja objavljivanja finansijskih instrumenata s novim zahtjevima.

Banka je usvojila MSFI 9 koristeći modifikovanu retrospektivnu aplikaciju, sa efektom da se prvobitno primjenjuje ovaj standard priznat na datum prve prijave (tj. 1. januara 2018. godine). Shodno tome, informacije predstavljene za 2017. godinu nisu prepravljene, tj. prikazane su, kao što je ranije navedeno.

Također, objavljivanje uporednog perioda u Napomenama zasniva se na originalnim zahtjevima za klasifikaciju i mjerenje MRS 39 i MSFI 7 (prije posljedičnih promjena koje proizilaze iz MSFI 9). Zbog ove činjenice objavljene su računovodstvene politike relevantne za finansijske instrumente u skladu sa MRS 39.

Finansijski efekat primjene MSFI 9 prikazan je u tabelama u nastavku.

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

(a) Standardi, amandmani i interpretacije koje su već u primjeni

Tabele u nastavku prikazuje promjene između kategorija mjerenja i knjigovodstvene vrijednosti finansijskih sredstava i obaveza prema MRS 39 i MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine, kao i usaglašavanje knjigovodstvene vrijednosti finansijskih sredstava prema kategoriji mjerenja.

Promjene u kategorijama mjerenja

Linija izvještaja	finansijskih	Kategorija mjerenja prema MRS 39	Kategorija mjerenja prema MSFI 9
Imovina			
Novac i novčani ekvivalenti uključujući rezervu kod CBBH	obaveznu	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak (AC)
Potraživanja od banaka		Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak (AC)
Vrijednosni papiri – instrumenti kapitala		Raspoloživo za prodaju	Fer vrijednost kroz dobit ili gubitak
Kredit i potraživanja, neto		Kredit i potraživanja	AC
Ostala imovina		Kredit i potraživanja	AC
Obaveze			
Obaveze prema bankama		Finansijske obaveze mjerene po amortizovanom trošku	Amortizovani trošak
Obaveze prema klijentima		Finansijske obaveze mjerene po amortizovanom trošku	Amortizovani trošak
Kredit i ostale pozajmice		Finansijske obaveze mjerene po amortizovanom trošku	Amortizovani trošak

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

Efekti prve primjene MSFI 9

u '000 BAM	MRS 39 Knjigovodstvena vrijednost na 31.12.2017.	Reklasifikacija	Ponovno mjerjenje	MSFI 9 Knjigovodstvena vrijednost na 01.01.2018.
Novac i novčani ekvivalenti	82.325			82.325
Kredit i potraživanja od banaka	16.470	-	(1)	16.468
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	43	(43)	-	-
Ulaganja u hartije od vrijednosti	n/a	43		43
Kredit i potraživanja od klijenata	327.665	(18.720)	(1.132)	326.533
Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke	(18.720)	18.720		n/a
Ostala imovina	467	-	(249)	218
Ukupno finansijska aktiva	426.927	-	(1.383)	425.586

u '000 BAM	MRS 39 Knjigovodstvena vrijednost na 31.12.2017.	Reklasifikacija	Ponovno mjerjenje	MSFI 9 Knjigovodstvena vrijednost na 01.01.2018.
Obaveze prema klijentima	246.453			246.453
Rezervisanja	262	-	(49)	213
Zadržana zarada	(20.516)		(1.334)	(21.850)
Ukupne promjene na kapitalu i finansijskim obavezama	226.199	-	(1.383)	224.816

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

Tabela ispod prikazuje efekte prelaska na umanjenju vrijednosti-formiranim rezervama:

u '000 BAM	MRS 39 Umanjenje vrijednosti 31.12.2017.	Ponovno mjerjenje	MSFI 9 Umanjenje vrijednosti 01.01.2018.	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	POCI
Umanjenje vrijednosti na sredstva kod centralne banke	n/a	-	-	-	-	-	-
Umanjenje vrijednosti na sredstva kod depozitnih institucija. banke	n/a	(1)	(1)	(1)	-	-	-
Umanjenje vrijednosti na kredite i potraživanja od klijenata	(18.720)	(1.132)	(19.852)	(1.479)	(743)	(17.630)	-
Umanjenje vrijednosti na ostalu imovinu (finansijska imovina)	n/a	(249)	(684)	(1)	(554)	(128)	-
Umanjenje vrijednosti za potencijalne obaveze	(262)	49	(213)	(190)	(18)	(5)	-

(b) Standardi, amandmani i tumačenja koji još uvijek nisu stupili na snagu

Objavljeni su određeni novi računovodstveni standardi i tumačenja koji nisu obavezni za period izvještavanja koji završava 31. decembra 2018. i koji nisu bili ranije usvojeni od strane Društva. Od tih standarda i interpretacija, očekuje se da će MSFI 16: „Najmovi“ imati materijalni uticaj na finansijske izvještaje Banke u periodu početne primjene:

Priroda promjene: MSFI 16 će rezultirati da gotovo svi najmovi budu priznati u izvještaju o finansijskom položaju od strane najmodavca, obzirom da se uklanja razlika između operativnih i finansijskih najмова. Po novom standardu, priznate su imovina (pravo na korištenje iznajmljene stavke) i finansijske obaveze plaćanja najma. Jedini izuzeci su kratkotrajni najmovi i najmovi niske vrijednosti.

Uticaj: Banka je formirala projektni tim koji je pregledao sve ugovore o najma koje Banka ima u protekloj godini, u skladu sa novim računovodstvenim pravilima za najmove prema MSFI 16. Standard će prvobitno uticati na računovodstvo operativnih najмова Banke. Na datum izvještavanja, Banka ima neotkazive preuzete obaveze po operativnim najmovima u iznosu od 2.690 hiljada BAM. Od ovih preuzetih obaveza, približno 21.7 hiljada BAM se odnosi na kratkoročne najmove i 73.9 hiljada BAM na najmove male vrijednosti, koji će linearno biti prikazani kao trošak u izvještaj o dobiti ili gubitku. Za preostale preuzete obaveze po najmovima, Banka očekuje da prizna imovinu s pravom korištenja u približnom iznosu od 2.306.6 hiljada BAM na dan 1. januara 2019. godine, obaveze po najmovima u iznosu od 2.306.6 hiljada BAM. Banka očekuje da će neto dobit nakon poreza biti umanjena za približan iznos od 40.3 hiljade BAM za 2019. godinu kao rezultat usvajanja novih pravila. Operativni novčani tokovi će se povećati, a finansijski novčani tokovi će se smanjiti za približno 44.2 hiljada BAM, budući da će otplata glavnice obaveza po najmovima biti klasifikovana kao novčani tokovi iz finansijskih aktivnosti. Aktivnosti Banke kao najmodavca nisu materijalne, stoga Banka ne očekuje značajan uticaj na finansijske izvještaje. Međutim, određena dodatna objavljivanja biće zahtijevana od naredne godine.

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

(b) Standardi, amandmani i tumačenja koji još uvijek nisu stupili na snagu (nastavak)

Datum usvajanja: Banka će primijeniti standard na datum obaveznog usvajanja - 1. januar 2019. godine. Banka namjerava da primijeni pojednostavljeni pristup tranzicije i neće mijenjati uporedne iznose za godinu koja je prethodila prvom usvajanju standarda. Imovina s pravom korištenja imovine biće izmjerena u iznosu obaveze po najmovima pri početnom usvajanju (korigovana za bilo koji unaprijed plaćeni ili obračunati trošak najma).

Ostali objavljeni novi računovodstveni standardi, koji nisu obavezni za period izvještavanja koji završava 31. decembra 2018. godine, su:

- IFRIC 23: „Neizvjesnost u pogledu postupanja s porezom na dobit“ (izdat 7. juna 2017. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019. godine).
- Karakteristike prijevremene otplate sa negativnom naknadom – Izmjene MSFI 9 (izdato 12. oktobra 2017. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019. godine)
- Dugoročni udjeli u pridruženim društvima i zajedničkim poduhvatima – Izmjene MRS 28 (izdato 12. oktobra 2017. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019. godine)
- Godišnja poboljšanja – ciklus 2015-2017 – Izmjene MSFI 3, MSFI 11, MRS 12 i MRS 23 (izdato 12. decembra 2017. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019. godine)
- Izmjene, ograničenja ili izmirenja plana – Izmjene MRS 19 (izdato 7. februara 2018. godine i stupa na snagu za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019. godine)

Od ovih standarda se ne očekuje da imaju značajan uticaj na Banka u trenutnom ili budućim periodima izvještavanja i na predvidljive buduće transakcije.

(c) Standardi koje su bili u primjeni prije 01. januara 2018. godine

Finansijska imovina i finansijske obaveze u skladu sa MRS 39

i. Klasifikacija

Banka svoju finansijsku imovinu i finansijske obaveze klasifikuje u sljedeće kategorije: krediti i potraživanja, investicije u nekonsolidovana povezana pravna lica i ostale finansijske obaveze. Klasifikacija zavisi od namjene zbog koje je finansijska imovina ili finansijska obaveza stečena. Uprava određuje klasifikaciju finansijskih instrumenata prilikom početnog priznavanja.

Kredit i potraživanja

Kredit i potraživanja su nederivativna finansijska imovina sa fiksnim ili određenim plaćanjima koja ne kotiraju na aktivnom tržištu. Kredit i potraživanja nastaju kada Banka dužniku daje novac, robu ili usluge direktno bez namjere da trguje potraživanjem i uključuju kredite i potraživanja od banaka, kredite i potraživanja od klijenata i sredstva obavezne rezerve kod Centralne banke Bosne i Hercegovine („Centralna banka“ ili „CBBH“).

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

(c) Standardi koje su bili u primjeni prije 01. januara 2018 .godine (nastavak)

Finansijska imovina i finansijske obaveze u skladu sa MRS 39 (nastavak)

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju obuhvata nederivativnu finansijsku imovinu koja se klasifikuje kao raspoloživa za prodaju ili koja nije klasifikovana u neku drugu kategoriju u okviru finansijske imovine.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju namjerava se držati neodređeno vrijeme ali može biti prodana kao rezultat potrebe za likvidnošću ili promjene kamatne stope. Finansijska imovina raspoloživa za prodaju sadrži vlasničke instrumente.

Ostale finansijske obaveze

Ostale finansijske obaveze čine sve finansijske obaveze koje nisu priznate po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak. Ostale finansijske obaveze uključuju pozajmice, depozite klijenata, subordinirane obaveze i ostale obaveze.

ii. Priznavanje i prestanak priznavanja

Kupovina i prodaja finansijske imovine raspoložive za prodaju priznaje se na dan kada Banka preuzme obavezu kupovine ili prodaje imovine.

Kredit i potraživanja i ostale finansijske obaveze priznaju se kada je novac dat dužniku ili primljen od zajmodavca.

Banka prestaje sa priznavanjem finansijske imovine u slučaju kada (a) su sredstva nadoknađena ili kada je pravo na raspolaganje novčanim tokovima isteklo po osnovu nekog drugog razloga ili (b) kada je Banka izvršila transfer prava raspolaganja novčanim tokovima proisteklim iz finansijske imovine ili ukoliko je stupila u pass-through sporazum i ukoliko istovremeno (i) izvrši prijenos svih rizika i naknada po osnovu vlasništva nad sredstvima ili (ii) ili ne izvrši prijenos, niti sadrži sve rizike i naknade po osnovu vlasništva nad sredstvima, ali uz istovremeni gubitak kontrole. Banka može zadržati kontrolu u slučaju kada suprotna strana nema mogućnost da proda kompletno sredstvo nepovezanom trećem licu, odnosno ukoliko ne postoje zahtjevi za uvođenje određenih restrikcija koje se tiču prodaje sredstva.

Banka prestaje priznavati finansijske obaveze samo kada prestanu postojati, tj. kad su ispunjene, otkazane ili zastarjele. Ukoliko se uslovi finansijske obaveze promijene, Banka će prestati priznavati tu obavezu, to će istovremeno priznati novu finansijsku obavezu, s novim uslovima.

iii. Inicijalno i naknadno mjerenje

Kredit i potraživanja inicijalno su priznati po fer vrijednosti uvećanoj za troškove transakcije. Naknadno se iskazuju po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju početno se vrednuje po fer vrijednosti uvećanoj za troškove transakcije koji se mogu direktno povezati sa sticanjem ili izdavanjem imovine.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju naknadno se vrednuje po fer vrijednosti. Dobici i gubici koji nastanu usljed promjena fer vrijednosti finansijske imovine raspoložive za prodaju knjiže se direktno u rezervu fer vrijednosti u sklopu kapitala i rezervi. Vlasnički instrumenti klasifikovani kao raspoloživi za prodaju koji ne kotiraju na tržištu i čija fer vrijednost ne može biti pouzdano izmjerena vrednuju se po trošku sticanja.

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

(c) Standardi koje su bili u primjeni prije 01. januara 2018 .godine (nastavak)

Finansijska imovina i finansijske obaveze u skladu sa MRS 39 (nastavak)

iv. Gubici od umanjenja finansijske imovine

Kredit i potraživanja

Banka procjenjuje na svaki datum izvještavanja postoje li objektivne naznake za umanjenje vrijednosti pojedine finansijske imovine ili grupe finansijske imovine. Ukoliko postoje takvi pokazatelji za umanjenje vrijednosti pojedinačnog kredita ili portfolia kredita koji utiču na buduće novčane tokove pojedine finansijske imovine. Iznos umanjenja vrijednosti se dobije na način da se definisani procenat određene grupe rizičnosti potraživanja klasifikovane u skladu sa odlukama FBA, uzimajući u obzir MRS 39 i MRS 37, primjeni na ostatak potraživanja. U zavisnosti od visine kredita umanjenje vrijednosti se mjeri na pojedinačnom ili grupnom nivou. Knjigovodstvena vrijednost kredita i potraživanja umanjuje se putem umanjenja vrijednosti, a iznos gubitka priznaje se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti. Banka ne priznaje gubitke za očekivane buduće događaje. Kamatni prihod na finansijsku imovinu umanjene vrijednosti nastavlja se priznavati kroz otpuštanje diskonta u okviru kamatnog prihoda.

Kredit koji se individualno procjenjuje: Procjena kreditnog rizika na pojedinačnoj osnovi je odvojena procjena budućih novčanih tokova i utvrđivanje postojanja, odnosno nepostojanja gubitka za svaki pojedinačni plasman i pojedinačnu vanbilansnu obavezu koju je Banka dužna primijeniti pri procjeni umanjenja vrijednosti plasmana i vanbilansnih obaveza koje čine sastavni dio pojedinačno značajne izloženosti. Za pojedinačno značajne kredite procjenjuje se da li postoje objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti, tj. faktori koji mogu uticati na sposobnosti i spremnosti svakog pojedinačnog dužnika da ispuni svoju obavezu prema Banci.

Status neizmirenja obaveza (default) - dodjeljuje se svim izloženostima za koje je utvrđen objektivni dokaz o umanjenju vrijednosti. Banka kao osnovni pokazatelj statusa neispunjavanja obaveza (default-a) tretira kašnjenje potraživanja klijenta, odnosno grupe povezanih lica veće od 90 dana u materijalno značajnom iznosu. Brojanje dana kašnjenja započinje danom kada je ukupan iznos svih dospjelih neizmirenih obaveza dužnika, po svim ugovornim iznosima postao materijalno značajan. Ostali pokazatelji statusa neispunjavanja obaveze (default-a) smatraju se:

- Djelimičan ili potpuni otpis potraživanja;
- Restrukturiranje potraživanja usljed pogoršanja finansijskog stanja dužnika, uz umanjenje glavnice, kamate ili naknade ili produženja rokova vraćanja istih;
- Djelimična ili potpuna otplata od strane jemca;
- Likvidacija ili stečaj dužnika;
- Pokretanje sudskog postupka od strane Banke;
- Banka također može odlučiti da su određene izloženosti umanjene zbog vanjskih uticaja ili neočekivanih vanrednih događaja.

Pri određivanju iznosa umanjenja vrijednosti pojedinačnog kredita Banka uzima u obzir ukupnu izloženost prema klijentu kao i očekivanu prodajnu vrijednost kolateralu. Ukoliko postoje objektivni dokazi o postojanju umanjenja vrijednosti, iznos gubitka se utvrđuje kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti imovine i sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova diskontiranih originalnom efektivnom kamatnom stopom finansijske imovine (pojedinačno rezervisanje). Ukoliko je kredit ugovoren sa promjenljivom kamatnom stopom, diskontna stopa za mjerenje nastalog gubitka za umanjenje vrijednosti je trenutna efektivna kamatna stopa utvrđena ugovorom. Računanje sadašnje vrijednosti očekivanih budućih

gotovinskih tokova finansijske imovine sa kolateralom odražava novčane tokove koji mogu biti rezultat naplate potraživanja umanjene za troškove pribavljanja i prodaje kolaterala.

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

(c) Standardi koje su bili u primjeni prije 01. januara 2018 .godine (nastavak)

Finansijska imovina i finansijske obaveze u skladu sa MRS 39 (nastavak)

Kreditni koji se grupno procjenjuju:

U nastavku su navedeni slučajevi u kojima se procjenjuje zbog umanjene vrijednosti kredita na grupnoj osnovi:

- Pojedinačno neznajni krediti za koje postoji objektivan dokaz za umanjena vrijednosti;
- Grupa kredita koja ne pokazuje naznake za umanjena vrijednosti. kako bi se na pojedinačnoj osnovi obuhvatili svi nastali. a neotkriveni gubici.

U slučaju da se promijeni kategorizacija kreditne izloženosti zasnovana na kriteriju umanjena vrijednosti i/ili status restrukturiranja promijeni i ukoliko nema više potrebe za procjenom pojedinačnih umanjena vrijednosti s ciljem ustanovljenja rezervisanja. tada će izloženost biti kolektivno umanjena. Takva umanjena se zovu portfollo umanjena.

Zabilježena umanjena vrijednosti pojedinačno manje značajnih i pojedinačno značajnije kreditne izloženosti koji ne pokazuju znakove umanjena vrijednosti se umanjuju u skladu sa rezultatima migracijske analize i u skladu sa njihovim karakteristikama. npr. prema broju dana u kašnjenju. krediti se grupišu na osnovu sličnih karakteristika koje se odnose na kreditni rizik. tj. prema broju dana u kašnjenju.

Kašnjenja od 90 ili više dana u materijalno značajnom iznosu se smatra znakom umanjena vrijednosti.

Pojedinačno manje značajna i pojedinačno značajna izloženost kreditnom riziku koja pokazuje znakove umanjena vrijednosti i za koje test umanjena vrijednosti nije ustanovio umanjena su također uključena u umanjena vrijednosti na nivou portfolija.

Određivanje budućih novčanih tokova grupe finansijske imovine čije se umanjene vrijednosti procjenjuje na grupnom nivou vrši se na osnovu ugovorenih novčanih tokova sredstava koji su grupisani i procjenama zasnovanim na metodi historijskog gubitka sa karakteristikama kreditnog rizika sličnih onima u portfoliu. Procjene zasnovane na metodi historijskog gubitka prilagođavaju se na osnovu trenutno dostupnih podataka kako bi se odrazili efekti stvarnih stanja koji nisu obuhvaćeni periodom na kojem se zasniva procjena metode historijskog gubitka kao i u svrhu otklanjanja stanja u prošlom periodu koja nisu trenutno relevantna. Pojedinačna umanjena procijenjene kreditne izloženosti – kreditna izloženost koja pokazuje znakove umanjena. za koje je test procjene umanjena izvršen i gdje je gubitak umanjena potvrđen su umanjena za gubitak vrijednosti ustanovljen procjenom određenih pojedinačnih umanjena. Međutim, uglavnom, barem procentualni minimum zasnovan na portfoliju, koji se primjenjuju za procijenjenu kreditnu izloženost na grupnoj osnovi. će biti primjenjiv.

Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu budućih novčanih tokova se redovno provjeravaju u svrhu smanjenja svih razlika između procijenjenih i stvarnih gubitaka.

Kada Banka utvrdi da ne postoji objektivan dokaz za umanjene vrijednosti za pojedinačno procijenjenu finansijsku imovinu, nezavisno od toga da li se radi o pojedinačno značajnom sredstvu ili ne, to sredstvo se uključuje u grupu finansijske imovine sa sličnim karakteristikama kreditnog rizika i vrši se grupna procjena umanjena vrijednosti (procjene grupnog umanjena vrijednosti).

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

(c) Standardi koje su bili u primjeni prije 01. januara 2018 .godine (nastavak)

Finansijska imovina i finansijske obaveze u skladu sa MRS 39 (nastavak)

i. Otpuštanje rezervisanja

Ukoliko se u narednom periodu iznos umanjenja vrijednosti smanji, a smanjenje se može objektivno povezati s događajem nakon priznavanja umanjenja vrijednosti, prethodni gubitak umanjenja vrijednosti se ispravlja tako da se uskladi umanjenje vrijednosti. Taj iznos priznaje se u izvještaju dobiti ili gubitka.

ii. Reprogramirani krediti i potraživanja

Umanjenje vrijednosti za reprogramirane kredite koji se smatraju pojedinačno značajnim vrši se na pojedinačnoj osnovi. Iznos umanjenja vrijednosti jednak je razlici između knjigovodstvene vrijednosti reprogramiranog kredita i sadašnje vrijednosti budućih novčanih tokova diskontovanih originalnom efektivnom kamatnom stopom kredita (pojedinačno rezervisanje). Za pojedinačno neznačajne reprogramirane kredite vrši se grupna procjena umanjenja vrijednosti.

iii. Prebijanje finansijskih instrumenta

Finansijska imovina i obaveze se nadoknađuju i prikazuju se u bilansu stanja u neto iznosu, kada postoji zakonsko izvršivo pravo na nadoknađivanje priznatih iznosa i kada postoji namjera prebijanja na neto osnovi ili sticanje prebijanja imovine i obaveza odvija se istovremeno. Prihodi i rashodi se prikazuju na neto osnovi samo ako to dozvoljavaju računovodstveni standardi ili za dobitke i gubitke koji su rezultat grupne ili slične transakcije.

(d) Standardi koje su bili u primjeni nakon 01. januara 2018 .godine

Prihodi i rashodi od kamata

Prihodi i rashodi od kamata iskazuju se u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti za sve instrumente koji donose kamatu po načelu obračunatih kamata primjenom metode efektivne kamatne stope, to jest, po stopi koja diskontira procijenjene novčane tokove na neto sadašnju vrijednost tokom trajanja ugovora. Takvi prihodi i rashodi prikazani su kao prihodi od kamata i slični prihodi te rashodi od kamata i slični rashodi u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti. Prihodi i rashodi od kamata također uključuju prihode i rashode od naknada i provizija od kredita i potraživanja od klijenata ili pozajmica od banaka, priznatih po osnovi efektivne kamatne stope.

Metoda efektivne kamate je metoda izračuna amortizovanog troška finansijske imovine ili obaveze i raspoređivanja prihoda ili rashoda od kamata u odgovarajućem vremenskom periodu. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjene buduće novčane isplate i uplate kroz očekivano trajanje finansijskog instrumenta ili, tamo gdje je prikladno, kraći period, na neto knjigovodstvenu vrijednost finansijske imovine ili finansijske obaveze. Prilikom računanja efektivne kamatne stope, banka vrši procjenu novčanih tokova uzimajući u obzir sve uslove ugovora koji se odnose na finansijski instrument ali ne uzimajući u obzir buduće kreditne gubitke. Izračun uključuje sve naknade i provizije koje su ugovorne strane platile ili primile, a koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcija i sve druge premije ili diskonte. Kada krediti i ostali kamatonosni instrumenti postanu nenaplativi, oni se svode na sadašnju vrijednosti očekivanih priliva gotovine, a prihod od kamata se zatim evidentira otpuštanjem sadašnje vrijednosti na osnovu efektivne kamatne stope koja je korištena za mjerenje gubitka za umanjenja vrijednosti.

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

(d) Standardi koje su bili u primjeni nakon 01. januara 2018 .godine (nastavak)

Prihodi i rashodi od naknada i provizija

Prihodi i rashodi po osnovu naknada i provizija uglavnom obuhvataju naknade primljene od klijenata po osnovu domaćih i stranih plaćanja, izdavanja garancija i odobrenih akreditiva te kreditnih kartica. Naknade i provizije, osim za one koji čine sastavni dio efektivne kamatne stope finansijskog instrumenta, općenito se priznaju na obračunskoj osnovi, kada je usluga pružena.

Porez na dobit

Porez na dobit bazira se na oporezivoj dobiti za godinu i sastoji se od tekućeg i odgođenog poreza. Naknada za porez na dobit obuhvata tekući porez i odloženi porez na dobit i priznata je u bilansu uspjeha za godinu.

Tekući porez

Tekući porez je obaveza za porez za koju se očekuje da bude obračunata na oporezivu dobit za tekuću godinu, uz primjenu propisanih poreznih stopa ili naknadno propisanih poreznih stopa na datum izvještavanja, te bilo kakvih korekcija obaveze za porez koje se odnose na prethodne godine. U skladu sa Zakonom o porezu na dobit, Porezna stopa za 2018. godinu je 10% (2017: 10%).

Odgođeni porez

Odgođene poreske obaveze općenito se priznaju za sve oporezive privremene razlike, a odgođena poreska imovina se priznaje u onoj mjeri u kojoj je vjerojatno da će biti raspoloživa oporeziva dobit na temelju koje je moguće iskoristiti privremene razlike koje se odbijaju. Knjigovodstveni iznos odgođene poreske imovine preispituje se na svaki datum izvještaja o finansijskom položaju i umanjuje u onoj mjeri u kojoj više nije vjerojatno da će biti raspoloživ dostatan iznos oporezive dobiti za povrat cijelog ili dijela poreske imovine. Odgođeni porez obračunava se po poreskim stopama za koje se očekuje da će biti u primjeni u periodu u kojem će doći do podmirenja obaveze ili realizacije sredstva.

Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema evidentirani su po historijskom trošku umanjeno za akumuliranu amortizaciju. Historijski trošak ili trošak izgradnje uključuje sve povezane direktne troškove koji se mogu pripisati trošku sticanja. Dijelovi sredstva koji imaju drugačiji životni vijek ili upotrebu se priznaju kao zasebno sredstvo.

Naknadne kupovine ili dodatni troškovi uključuju se u vrijednost sredstva ili se priznaju odvojeno ukoliko je primjerenije, ali samo ukoliko su realni budući prilivi ekonomskih koristi od tog sredstva ili se troškovi sticanja mogu jasno izmjeriti. Svaki drugi trošak vezan za popravke ili održavanje ići će kroz račun dobiti i gubitka u periodu za koji se desio. Zemljište se ne amortizuje. Amortizacija ostalih sredstava računa se korištenjem linearne metode i trošak se alocira tokom upotrebno vijeka sredstva, kako slijedi:

	Vijek upotrebe 2018.	Vijek upotrebe 2017.
Zgrade	40 godina	40 godina
Kompjuteri i telefonska oprema	3 - 7 godina	3 - 7 godina
Namještaj i oprema	5 - 10 godina	5 - 10 godina
Ulaganja u zakupljene objekte	Period trajanja zakupa	Period trajanja zakupa

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

Nekretnine, postrojenja i oprema (nastavak)

Knjigovodstvena vrijednost i upotrební vijek sredstava se revidira i ukoliko je potrebno vrši korekcija na dan sastavljanja finansijskih izvještaja. Nadalje, sva sredstva su testirana na test umanjenja u slučaju da se zbog promjena okolnosti očekuje da knjigovodstvena vrijednost neće moći biti nadoknađena. Knjigovodstvena vrijednost sredstva treba da bude umanjena ukoliko je veća od nadoknadive vrijednosti. Nadoknadiva vrijednost sredstva je fer vrijednost sredstva umanjena za troškove prodaje ili njena upotrebna vrijednost u zavisnosti koja je veća. Otpis vrijednosti se evidentira na kontima „Ostalih opštih ili administrativnih troškova“.

Nekretnine u vlasništvu banke a koja koriste treće strane se klasifikuju kao „Ulaganje u nekretnine“. Prihodi od zakupa kao i troškovi ili prihodi od otuđenja evidentiraju se na poziciji „Neto ostalih operativnih prihoda“.

Nematerijalna imovina

Nabavljeni softver se evidentira na osnovi troškova nabave. Amortizacija se vrši linearnom metodom do kraja upotrebnoí vijeka sredstva. Ukoliko se pokaže da sredstvo ne odražava nadoknadivu vrijednost vrši se umanjenje. Knjigovodstvena vrijednost jeste trošak sticanja umanjen za akumuliranu amortizaciju i troškove umanjenja.

Depoziti, subordinirani dug, obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama

Depoziti, pozajmice i subordinirane obaveze za Banku predstavljaju izvor finansiranja.

Banka svoje instrumente kapitala klasificira kao finansijske obaveze ili vlasničke vrijednosne papire u skladu sa sadržajem ugovornih uslova instrumenta.

Depoziti, pozajmice i subordinirane obaveze se inicijalno vrednuju po fer vrijednosti umanjenoj za troškove transakcija, a potom se vrednuju po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamate.

Rezervisanja

Rezervisanja se iskazuju ukoliko Banka ima sadašnju pravnu ili izvedenu obavezu koja je nastala na osnovu prošlih događaja, ako postoji vjerovatnoća da će za podmirenje obaveze biti potreban odliv sredstava koja predstavljaju ekonomsku korist, te ako je moguća pouzdana procjena obaveze. Rezervisanja za obaveze i troškove održavaju se na nivou koji Uprava Banke smatra dovoljnim za pokrivanje nastalih gubitaka. Uprava određuje adekvatnost rezervisanja na osnovu uvida u pojedine stavke, tekuće ekonomske uvjete, karakteristike rizika određenih kategorija transakcija kao i ostale relevantne faktore.

Rezervisanja se ukidaju samo za one troškove za koje je rezervisanje izvorno priznato. Ako odliv ekonomskih koristi za podmirenje obaveza više nije vjerovatan, rezervisanje se ukida.

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

Primanja zaposlenih

i. Obaveze za doprinose

Banka u svom svakodnevnom poslovanju, za svoje zaposlene plaća penziono osiguranje, zdravstveno osiguranje i porez na platu koji se računa na bruto plate i naknade, topli obrok, regres i troškove prijevoza do radnog mjesta i nazad, u skladu sa zakonskom regulativom. Banka ove doprinose uplaćuje u državne fondove za zdravstveno i penziono osiguranje prema stopama koje se primjenjuju tokom godine obračunate na bruto plate.

Banka je obavezna plaćati doprinose za javno penziono osiguranje. Nakon što izvrši uplatu, Banka nema dalje obaveze po tom osnovu. Stalni doprinosi predstavljaju troškove godine u kojoj dopijevaju i kao takvi su uključeni u troškove zaposlenih. Troškovi ovih uplata su uključeni u izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti u istom periodu kao i troškovi plata.

ii. Kratkoročna primanja zaposlenih

Obaveze plaćanja kratkoročnih primanja zaposlenima računaju se na nediskontovanoj osnovi i knjiže se u vrijeme pružanja date usluge.

Rezervisanje se knjiži za iznos za koji se očekuje da će biti plaćen kao kratkoročni bonus ili kao dio plana podjele zarade ukoliko Banka ima sadašnju pravnu ili izvedenu obavezu koja je nastala na osnovu prošlih usluga koje je zaposleni pružio i ukoliko ta obaveza može na pouzdan način biti procijenjena.

iii. Dugoročna primanja zaposlenih

Prema propisima, prilikom penzionisanja zaposlenici Banke imaju pravo na jednokratnu beneficiju čiji iznos zavisi od godina starosti, godina radnog staža, te plate koju su primali u Banci.

Takve uplate se tretiraju kao ostala dugoročna primanja zaposlenih, a obaveza knjižena u izvještaju o finansijskom položaju je sadašnja vrijednost utvrđene obaveze plaćanja beneficije na datum izvještavanja, umanjena za vrijednost imovine za pokriće beneficije (ukoliko je ima), uključujući korekcije za neiskazane aktuarske dobitke i gubitke i te trošak prošlih usluga.

Ovu obavezu na godišnjoj osnovi računa nezavisni aktuar koristeći metodu projicirane kreditne jedinice. Sadašnja vrijednost utvrđene obaveze plaćanja beneficije utvrđuje se diskontovanjem očekivanih budućih odliva novca primjenom prosječne kamatne stope koja je slična stopi prinosa korporativnih obveznica u FBiH i prosječnoj kamatnoj stopi dugoročnih depozitnih računa u komercijalnim bankama u zemlji.

Aktuarski dobitci i gubici nastali usljed korekcije na osnovu iskustva i promjenama u aktuarskim pretpostavkama iskazuju se odmah po nastanku u izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti kao i trošak prošlih usluga.

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

Dionički kapital

i. Trošak dioničnog kapitala

Dionički kapital predstavlja nominalnu vrijednost uplaćenih običnih dionica klasifikovanih u poziciju kapitala i rezervi i denominiran je u BAM. Dividende se priznaju kao obaveza u periodu u kojem su objavljene.

ii. Dionička premija

Dionička premija predstavlja akumuliranu pozitivnu razliku između nominalne vrijednosti i iznosa primljenog za izdate dionice.

Zakonske rezerve

Zakonske rezerve su kreirane u skladu sa Zakonom o privrednim društvima Federacije Bosne i Hercegovine koji zahtijeva da se 10% godišnje dobiti prenosi u zakonske rezerve dok one ne dosegnu 25% upisanog dioničkog kapitala. Ukoliko zakonske rezerve do kraja pete poslovne godine ne dostignu visinu od 25% upisanog dioničkog kapitala, za petu i naredne poslovne godine dioničko društvo je obavezno povećati prijenos u rezerve na 20% godišnje dobiti, sve dok zakonske rezerve ne dostignu iznos od 25% dioničkog kapitala. Zakonske rezerve mogu se koristiti za pokriće gubitaka sadašnje i prošlih godina.

Zadržana dobit / akumulirani gubitak

Sva dobit (nakon raspoređivanja) ili gubitak za godinu prenosi se u zadržanu dobit/akumulirane gubitke.

2) Značajne računovodstvene politike (nastavak)

Umanjenje vrijednosti nefinansijskih sredstava

Kod imovine koja podliježe amortizaciji provjera umanjenja vrijednosti se vrši kada god događaji ili promjene okolnosti ukazuju na to da postoji mogućnost nenadoknadivosti knjigovodstvene vrijednosti. Gubitak po osnovu umanjenja vrijednosti se knjiži u iznosu za koji knjigovodstvena vrijednost imovine premašuje nadoknadiivi iznos. Nadoknadiiva vrijednost predstavlja višu vrijednost od fer vrijednosti imovine umanjene za troškove prodaje i vrijednost u upotrebi. Za potrebe procjene umanjenja vrijednosti, sredstva se grupiraju na najnižim nivoima za koje se posebno mogu utvrditi novčani tokovi (jedinice koje stvaraju prihode).

Vanbilans i preuzete potencijalne obaveze

U sklopu svog redovnog poslovanja, Banka preuzima potencijalne obaveze vezane uz aktivnosti kreditiranja koje se evidentiraju u vanbilansnoj evidenciji i primarno sadrže garancije, akreditive, ugovorene neiskorištene kredite i limite po kreditnim karticama. Takve finansijske potencijalne obaveze evidentiraju se u izvještaju o finansijskom položaju Banke ako i kada postanu plative.

3) Korištenje pretpostavki i procjena

Finansijsko izvještavanje i ostvareni rezultat su bazirani na pretpostavkama, procjenama i prosudbama uprave banke koje se trebaju donijeti u cilju propeme finansijskih izvještaja. Sve potrebne procjene i pretpostavke su donesene u najboljoj namjeri i u skladu sa primjenjivim standardom. Pretpostavke i odluke donesene su bazi kontinuiranog nastavka poslovanja, kao i na osnovi ranijeg iskustva, uključujući i očekivanja udućih događaja.

Procjene uprave su posebno bitne za određene pozicije zbog njihovog značaja i materijalnosti kao i uticaja na finansijsku poziciju. Ovo se odnosi na sljedeće pozicije:

(a) Umanjenje vrijednosti finansijske imovine

Primjenom MSFI 9, model nastalog gubitka iz zahtjeva MRS-a 39 zamijenjen je Modelom očekivanog gubitka. Rezerve za kreditne gubitke izgrađene su u identičnom iznosu očekivanog kreditnog gubitka na finansijsku imovinu klasifikovanu po amortizovanom trošku, kao i za svu imovinu vrednovanu po fer vrijednosti objavljenu kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (FVOCI), kao i van bilansne pozicije. Očekivani kreditni gubici su evidentirani u zavisnosti od nivoa kreditnog gubitka. Banka izvještava bilansne pozicije „Rezerve kod centralne banke“, „Kreditni i potraživanja od banaka“, „Investment securities“, „Kreditni dati klijentima“ i „Ostala aktiva“ u neto iznosu (uključujući umanjenje vrijednosti). Dodatne informacije o računovodstvenim politikama vezanim za kreditne rezerve se mogu naći u Napomeni (8).

Svrha pristupa modela umanjenja vrijednosti je da se priznaju očekivani kreditni gubici u toku životnog vijeka za sve izloženosti kod kojih je došlo značajnog povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja - bez obzira da li se procjenjuje na individualnoj ili grupnoj osnovi - uzimajući u obzir sve objektivne i informacije koje se mogu potkrijepiti, uključujući i one koje se predviđaju.

Prema tome, potreba za rezervisanjem očekivanih gubitaka u toku životnog vijeka se javlja kada se otkrije značajno povećanje kreditnog rizika od datuma odobravanja izloženosti.

3) Korištenje pretpostavki i procjena (nastavak)

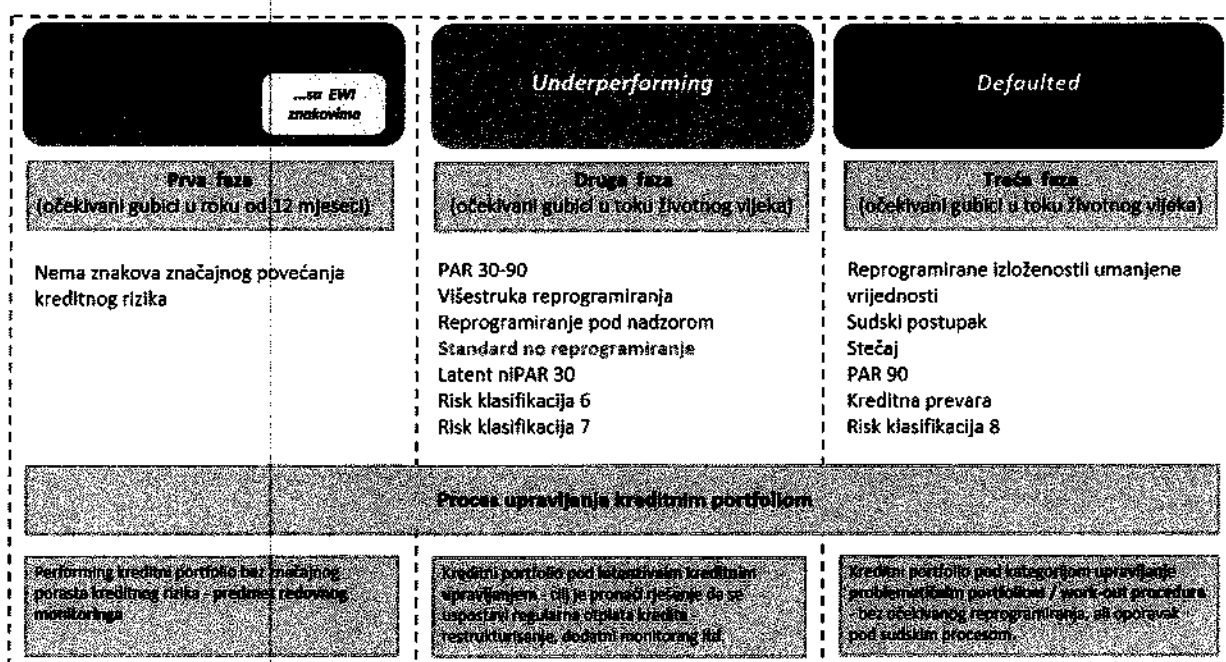
Metodologija ProCredita za određivanje značajnog povećanja kreditnog rizika se zasniva na sveobuhvatnim informacijama o budućim kretanjima i informacijama o kašnjenju.

Proces određivanja povećanja kreditnog rizika i klasifikacije kreditnog portfolija kao rezultata ovog procesa je opisan u Standardima za poslovne klijente.

Faze iz MSFI 9 korespondiraju sa metodologijom klasifikacije ProCredita kao:

- **Faza I** – Portfolij dobrih kredita (performing)
- **Faza II** – Portfolij kredita sa znacima slabosti (underperforming)
- **Faza III** – Portfolij kredita u defaultu (defaulted)

kako je prikazano u nastavku:

Značajno povećanje kreditnog rizika od početnog odobravanja se uzima u obzir u Fazi II i Fazi III.

Značajno povećanje kreditnog rizika se obično otkriva u toku finansijske analize/monitoringa klijenta ili otkrivanja svih ad hoc slučajeva koji ukazuju na povećanje rizika. Oba predstavljaju razlog za ažuriranje klasifikacije rizika klijenta. Sa druge strane, informacije o kašnjenju finansijskog instrumenta u izmirivanju obaveza se uzimaju u razmatranje pošto faze obuhvataju sve izloženosti preko 30 dana u kašnjenju.

Ovaj pristup podrazumijeva sveobuhvatnu analizu raznih izvora informacija uključujući sveobuhvatnu analizu finansijskog položaja zajmoprimca, informacije o kašnjenju, podatke o reprogramiranju i buduće makroekonomske izgleda (pomoću procjene za klasifikaciju rizika).

Standardom MSFI 9 se definiše kategorija finansijske imovine koja je umanjena za kreditne gubitke na početnom priznavanju kao **kupljena ili stvorena finansijska imovina umanjena za kreditne gubitke** (eng. **purchased or originated credit-impaired financial assets** (u daljem tekstu: POCI imovina). Finansijska imovina se smatra umanjenom za kreditne gubitke u početnom priznavanju zbog toga što je kreditni rizik vrlo visok ili u slučaju kupovine kredita, se stiče po veoma visokom diskontu.

3) Korištenje pretpostavki i procjena (nastavak)

Mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka (ECL)

Proračun i mjerenje ECL-a je područje značajnog prosuđivanja i podrazumijeva metodologiju, modele i ulazne podatke. Pogledati Napomenu (17) za detalje metodologije mjerenja ECL-a koje Banka primjenjuje. Slijedeće komponente izračuna ECL-a imaju najveći utjecaj na kreditni gubitak za ECL-ove: definicija statusa neispunjenja obaveza ("default"), SICR, PD, EAD, LGD i analiza scenarija za kredite umanjene vrijednosti. Banka redovno pregleda i vrednuje modele i ulazne podatke za modele kako bi smanjila razlike između očekivanih procjena kreditnog gubitka i stvarnog iskustva s kreditnim gubicima.

Povećanje stvarnog kreditnog gubitka od 10% u odnosu na procjene ECL-a izračunate na dan 31. decembra 2018. godine, rezultiralo bi povećanjem umanjenja vrijednosti za kreditne gubitke u iznosu od 182.8 hiljada BAM. Shodno tome, smanjenje realnog kreditnog gubitka od 10% u odnosu na procjene ECL-a izračunate na dan 31. decembra 2018. godine rezultiralo bi smanjenjem umanjenja vrijednosti za kreditne gubitke u iznosu od 195.5 hiljada BAM.

Određivanje poslovnog modela i primjena SPPI testa

Prilikom utvrđivanja odgovarajuće kategorije mjerenja za dužničke finansijske instrumente, Banka primjenjuje dvije procjene: procjenu poslovnog modela za upravljanje imovinom i SPPI test na osnovu karakteristika ugovornih novčanih tokova pri početnom priznavanju. Procjena poslovnog modela je određena na specifičnom nivou agregacije i od Banke se zahtijevalo da primjenjuje prosudbu kako bi odredila nivo na kojem se primjenjuje uvjet poslovnog modela.

Prilikom procjene prodajnih transakcija, Banka uzima u obzir njihovu historijsku učestalost, vrijeme i vrijednost, razloge prodaje i očekivanja o budućim aktivnostima prodaje. Prodajne transakcije koje imaju za cilj minimiziranje potencijalnih gubitaka uslijed pogoršanja kreditne sposobnosti smatraju se konzistentnim sa poslovnim modelom „prikupljanje ugovoreni novčanih tokova“. Ostala prodaja prije dospijeca, koja se ne odnosi na aktivnosti upravljanja kreditnim rizikom, može također biti konzistentna sa poslovnim modelom „prikupljanje ugovoreni novčanih tokova“, pod uvjetom da je rijetka ili beznačajna, pojedinačno i ukupno. Banka procjenjuje značaj prodajnih transakcija upoređujući vrijednost prodaje sa vrijednošću portfolija koji je predmet procjene poslovnog modela tokom prosječnog trajanja portfolija.

Za "prikupljanje ugovoreni novčanih tokova i prodaja" poslovni model, prodaja finansijskih sredstava je sastavni dio postizanja ciljeva poslovnog modela, kao što su: upravljanje potrebama za likvidnošću, postizanje određenog prinosa kamata ili usklađivanje trajanja finansijskih sredstava sa trajanjem obaveza koje finansiraju tu imovinu.

Poslovni model FVDG je rezidualna kategorija i uključuje i ona finansijska sredstva kojima se upravljaju s ciljem realizacije novčanih tokova isključivo putem prodaje. Za ovaj poslovni model, prikupljanje ugovornog novčanog toka je slučajno.

Procjena SPPI kriterija izvršenog prilikom inicijalnog priznavanja finansijskih sredstava uključuje korištenje značajnih procjena u kvantitativnom testiranju i zahtijeva značajnu prosudbu u odlučivanju kada je potrebno primijeniti kvantitativni test, koji su scenariji razumno mogući i koji treba razmotriti i tumačenje rezultata kvantitativnog testiranja (tj. određivanje šta predstavlja značajnu razliku u novčanim tokovima).

3) Korištenje pretpostavki i procjena (nastavak)

Ključne ugovorne karakteristike koje podliježu kvalitativnoj ili kvantitativnoj procjeni SPPI su sljedeće:

- Modifikovana vremenska vrijednost novca: u nekim slučajevima komponenta vremenske vrijednosti novca može biti modifikovana tako da se ne uzima u obzir samo prolazak vremena. npr. ukoliko se ugovorna kamatna stopa periodično resetuje ali učestalost tog resetiranja ne odgovara trajanju kamatne stope. U procjeni imovine sa modifikovanom vremenskom vrijednosti novca. Banka upoređuje diskontovane ugovorene novčane tokove imovine koja se procjenjuje sa "uporednim" instrumentom (novac koji bi proizašao ukoliko vremenska vrijednost novca ne bi bila modifikovana). Efekat modifikovane vremenske vrijednosti novca razmatra se u svakom izvještajnom periodu i kumulativno tokom životnog vijeka instrumenta. Pri izvođenju uporednog testa. Banka razmatra sve moguće scenarije. Ukoliko je razlika između novčanih tokova dva instrumenta značajno različita. SPPI test nije prošao.
- Ugovorni uslovi koji mijenjaju vrijeme ili iznos ugovornih novčanih tokova: za takva finansijska sredstva. Banka uspoređuje ugovorne novčane tokove koji mogu nastati prije i nakon promjene kako bi procijenili da li oba seta novčanih tokova zadovoljavaju SPPI kriterij. Ukoliko su novčani tokovi prije i poslije promjene značajno drugačiji. imovina ne zadovoljava SPPI kriterij. U nekim slučajevima. kvalitativna procjena bi mogla biti dovoljna. Primjeri uslova koji bi prošli SPPI test uključuju:
 - ukoliko ugovorni uslovi uključuju opciju prijevremenog plaćanja. SPPI kriterij je ispunjen ako iznos prijevremene otplate u suštini predstavlja ugovorni iznos i obračunatu ugovornu kamatu uvećanu za razumnu naknadu zbog prijevremenog raskida ugovora
 - ukoliko ugovorni uvjeti uključuju početne beskamratne ili niske kamratne periode. SPPI test je ispunjen ako su ovi uvjeti ponuđeni klijentima kao poticaj i oni rezultiraju samo smanjenjem ukupne marže koju je Banka zaradila za navedene kreditne proizvode.

Nije bilo instrumenata koji nisu prošli SPPI test na datum tranzicije.

4) Finansijski instrumenti

ProCredit banka klasifikuje finansijsku imovinu na osnovama postojećeg poslovnog modela i na ugovorenim novčanim prilivima.

Napravljeno je razdvajanje između poslovnih modela „Držanje do naplate“. „Držanje do naplate i radi prodaje“ i „Ostali poslovni model“. Finansijska imovina je određena kao „Finansijska imovina koja se drži radi naplate“ poslovni model ukoliko je cilj prikupljanje ugovorenih novčanih tokova kroz naplatu kamate i glavnice (SPPI test potvrđen). Pozicije u balansu stanja koje su raspoređene u ovaj poslovni model su „Novac i novčani ekvivalenti“ „Kredit i avansi dati bankama“. „Kredit i avansi dati klijentima“ i „Ostala finansijska imovina“. „Ulaganja u dužničke instrumente“ alocirani su u poslovni model „Držanje radi naplate i prodaje“. ova finansijska imovina se uglavnom drži radi naplate ugovorenih novčanih tokova (SPPI test potvrđen) ali se mogu i prodati ukoliko je potrebno. što nije osnovna namjena imovine. Nadalje. mali iznos dionica od SWIFT-a alociran je kao „Držanje radi naplate i prodaje“ poslovni model. „Novac i novčani ekvivalenti“ alocirani su u „Ostali/Miješani“ poslovni model.

Naknadno priznavanje finansijskih obaveza je klasifikovano po amortizovanom trošku.

4) Finansijski instrumenti (nastavak)

(a) Finansijska imovina i finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka

Finansijska imovina držanja radi trgovine ili koja nije klasifikovana u biznis modelima „Držanje do naplate“ ili „Držanje do naplate ili radi prodaje“ alocirana je u biznis model „Ostalo ili Miješani“ i priznaje se po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka. Ovo uključuje „Novac i novčane ekvivalente“ i „Deriviranu finansijsku imovinu“. Samo „Derivirane finansijske obaveze“ su priznaju kao finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka.

Banka ne primjenjuje računovodstvo zaštite od rizika. Derivatni instrumenti sa pozitivnom fer vrijednošću su prepoznati i klasifikovani na poziciji „Derivatni finansijski instrumenti“. Derivatni instrumenti sa negativnom fer vrijednošću su klasifikovani kao finansijske obaveze i objavljeni na poziciji „Derivatne finansijske obaveze“.

Derivatni finansijski instrumenti su inicijalno prepoznati po fer vrijednosti, i transakcijski troškovi su evidentirani kao rashodi u računu dobiti i gubitka. Kupovina ili prodaja derivatnih instrumenata priznata je na datum transakcije, tj. na datum kada se banka obaveže na prodaju ili kupovinu instrumenta. U skladu sa tim, finansijski instrumenti su priznati po fer vrijednosti.

Prihodi i rashodi proizašli iz promjena na fer vrijednosti su evidentirani kroz račun dobiti i gubitka.

Derivatni finansijski instrumenti se prestaju priznavati kada se izgube ili isteknu prava na naplatu novčanih tokova. Derivatne finansijske obaveze se prestaju priznavati kada se izmire ili kada su otkazane, oproštene ili istekle.

(b) Finansijska imovina po amortizovanom trošku

Finansijska imovina je klasifikovana po „amortizovanom trošku“ ukoliko je ista alocirana po biznis modelu „Držanje radi naplate“ i ukoliko ugovoreni novčani tokovi zadovoljavaju uslove iz SPPI testa. Finansijska imovina po amortizovanom trošku je nederivirana imovine sa fiksnim ili odredivim plaćanjima koja ne kotiraju na aktivnom tržištu. Pojavljuju se kada banka omogući sredstva klijentu bez namjere da se dalje trguje ovim potraživanjima.

Finansijska imovina se priznaje u momentu kada se glavnica isplati klijentu. Ova imovina je početno priznata po fer vrijednosti uvećano za transakcijske troškove, naknadno su mjereni po amortizovanom trošku korištenjem efektivne kamatne stope. Amortizovane premije i diskontovanja uključena su u račun dobiti i gubitka putem neto kamatnog prihoda. Na svaki datum bilansa ukoliko se pojave znakovi potencijalnog gubitka i umanjenja, banka procjenjuje vrijednosti ove imovine. Kao rezultat ovoga njihova sadašnja i knjigovodstvena vrijednost može biti umanjenja preko konta umanjenja vrijednosti (vidi Napomenu 8) za računovodstvenu politiku umanjenja kreditnih izloženosti, kao i Napomenu (17) i (32). Ukoliko se smanji gubitak od umanjenja vrijednosti također se vrši ispravka umanjenja vrijednosti, i ovo smanjenje se evidentira u računu dobiti i gubitka. Gornja granica do koje se može priznati prihod od smanjenja umanjenja vrijednosti je jednaka amortizovanom trošku koji bi se desio da nije bilo umanjenja vrijednosti imovine. Krediti i potraživanja se prestanu priznavati kada se prava na novčani tok izgube ili su preneseni svi rizici iz osnova posjedovanja prava. Nadalje, kada su krediti i potraživanja reprogramirani uz značajne izmjene uslova, tada se originalni finansijski instrument prestaje priznavati i priznaje se nova finansijska imovina.

(c) Finansijska imovina po fer vrijednosti sa promjenama na fer vrijednosti priznata preko Ostale sveobuhvatne dobiti

Finansijska imovina klasifikovana je i priznata kao „Imovina po fer vrijednosti sa promjenama na fer vrijednosti priznata preko Ostale sveobuhvatne dobiti“, (FVOCI finansijski instrumenti), ukoliko je alocirana po biznis modelu kao „Držana radi naplate ili prodaje“.

4) **Finansijski instrumenti (nastavak)**

Većina „dužničkih instrumenata“ se alocira u ovaj biznis model ako je osnovna namjena da se instrumenti drže radi naplate glavnice i kamate (SPPI) ali se mogu prodati ukoliko se za tim ukaže potreba. Nadalje, izrazito mali iznos dionica (swift) su klasifikovane kroz ovaj biznis model.

Prilikom početnog priznavanja, FVOCI finansijska imovina su priznate po fer vrijednosti uvećano za troškove transakcija koji se mogu direktno pridružiti troškovima sticanja ove imovine. Naknadno se mjere po fer vrijednosti. Dobit i gubitak koji se javljaju zbog promjena u vrijednosti evidentiraju se preko ostalu sveobuhvatnu dobit ili gubitak na poziciji „Revaluacijske rezerve“. Ukoliko se instrument prestaje priznavati ili je umanjnjen (za detalje umanjnjenja pogledati Napomenu (9)), prethodno priznati dobiti ili gubici evidentirani na poziciji „Revaluacijske rezerve“ se priznaju kroz račun dobiti i gubitka na poziciji „Neto rezultat od dužničkih instrumenata“. Kamata računata korištenjem efektivne kamatne stope kao i dobit /gubitak zbog promjena valutnog kursa kod ovih instrumenata (FVOCI) evidentiraju se kroz račun dobiti i gubitka. Za FVOCI instrumente kapitala, svako plaćanje dividende se evidentira kroz račun dobiti i gubitka, ali ne i akumulirana promjena prestanka priznavanja.

Kupovina ili prodaja FVOCI instrumenata se priznaje na datum prodaje-transakcije. Instrumenti se prestaju priznavati kada prestanu prava da se prikupe novčani tokovi ili kada se prenose svi ili značajni rizici posjeda ovog instrumenta na treća lica.

(d) Ostale finansijske obaveze po amortizovanom trošku

Ostale finansijske obaveze po amortizovanom trošku inicijalno se priznaju po neto fer vrijednosti transakcije koja se desila. Naknadno mjerenje ide po amortizovanom trošku korištenjem efektivne kamatne stope. Svaka razlika između inicijalnog priznavanja i otkupne vrijednosti se priznaje kroz račun dobiti i gubitka, za vijek trajanja instrumenta. Finansijske obaveze po amortizovanom trošku se prestaju priznavati kada je obaveza ugašena, otkazana ili istekla.

5) **Osnova mjerenja**

Po sticanju, finansijski instrument se mjeri po fer vrijednosti. U principu, ovo je kupovna cijena na datum kupovine. Zavisno od njihove kategorije, instrumenti se priznaju po fer vrijednosti ili po (amortizovanom) trošku. Uopšteno, finansijski instrumenti po fer vrijednosti mjere se na osnovi ponavljanja u finansijskim izvještajima.

Fer vrijednosti je definisana kao cijena koja bi se dobila prilikom prodaje instrumenta ili da se plati transfer obaveze u redovnoj transakciji na uspostavljenom tržištu između učesnika transakcije na određen datum.

ProCredit banka primjenjuje MSFI hijerarhiju prilikom procjene i mjerenja fer vrijednosti. Ova hijerarhija određuje ulazne podatke korištene u izračunu u tri kategorije::

(a) Faza 1 Inputi

Ponuđene-listane cijene (neprilagođene) na aktivnom tržištu za identična sredstva ili obaveze kojima se može pristupiti na datum mjerenja. Tržište je smatra aktivnim ukoliko se transakcije instrumentima obavljaju redovno i u dovoljnom obimu da osiguraju solidnu bazu informacija.

(b) Faza 2 Inputi

Pored postojanja tržišta licitiranja cijena i uslova iz Faze 1. Primjenjene tehnike procjene su uprosječivanje trenutnih fer vrijednosti sličnih instrumenata i diskontovanih novčanih tokova korištenjem uporedivih tržišnih parametara.

5) Osnova mjerenja (nastavak)

(c) Faza 3 Inputi

Neuporedivi inputi za sredstva i obaveze. Ukoliko uporediva tržišna stopa nije dostupna, koriste se interne stope za diskont novčanih tokova. Ove stope treba da budu reprezent troškova finansiranja, uzimajući u obzir efekte promjene deviznog kursa, datuma dospelja i risk margine, na primjer cijene izvora dostupne u ProCredit grupi. Interna stopa se upoređuje sa stopom koja se odobrava trećoj strani i koja je konzistentna sa parametrima transakcija na redovnom tržištu na datum mjerenja.

6) Prevođenje stranih valuta

(a) Funkcionalna i valuta izvještavanja

Pozicije uključene u finansijskom izvještaju banke izražene su u funkcionalnoj valuti banke ili funkcionalnoj valuti. Uoštreno, funkcionalna valuta je lokalna valuta.

(b) Transakcije i stanja

Novčana imovina i obaveze izražene u stranoj valuti su evidentirane i mjerenje korištenjem kursa zatvaranja. Prihodi i troškovi koji su rezultat poravnanja pozicija i transakcija nominiranih u stranoj valuti na devizni kurs kraja godine evidentirani su kroz račun dobiti i gubitka.

Nenovčana imovine u stranoj valuti mjerena po amortizovanom trošku prevodi se po historijskom deviznom kursu na datum transakcije.

	31.12.2018	31.12.2017
USD	1,70755	1,63081
EUR	1,95583	1,95583

B. Napomene uz Izvještaj o dobiti i gubitku

7) Neto kamatni prihod

u '000 BAM	Klasa finansijske imovine	2018.	2017.
Prihodi od kamata iz:			
Sredstva kod depozitnih institucija	AC	5	3
Kreditni dati klijentima. pravna lica	AC	12.350	11.926
Kreditni dati klijentima. stanovništvo	AC	1.455	2.126
Unwinding	AC	563	799
Prihodi od zateznih kamata	AC	187	310
Ostali prihodi od kamata ili slični prihodi	AC	788	824
Prihodi od kamata i slični prihodi		15.348	15.988
Rashodi od kamata iz			
Obaveza prema bankama	AC	396	109
Obaveza prema klijentima	AC	1.944	2.585
Obaveza prema IFI	AC	2.189	1.829
Subordinisani dug	AC	524	602
Ostali rashodi od kamata ili slični rashodi	AC	256	178
Rashodi od kamata i slični rashodi		5.308	5.304
Neto prihod od kamata		10.040	10.684

*Ostali kamatni prihodi su prihodi od naknada za isplatu kredita. a ostali rashodi su plaćene naknade za finansijske garancije od međunarodnih institucija

Na poziciji ostalih prihoda od kamata su naplaćene provizije za obradu kredita koje se priznaju tokom perioda trajanja kredita.

Novčani prilivi iz osnova naplate otpisanih kredita nisu priznati na poziciji neto kamatnog prihoda već na poziciji „Rezervisanja za umanjenje vrijednosti“.

8) Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke

ProCredit banka formira rezervu za potencijalne gubitke na bilansne pozicije „Sredstva kod depozitnih institucija“. „Kreditni dati klijentima“ i ostalu finansijsku imovinu na poziciji „Ostala imovine“. Ove pozicije su općenito iskazane po neto vrijednosti. osim onih koje se objavljuju i iskazuju po fer vrijednosti. Te njihove formirane rezerve se iskazuju u poziciji „Revaluacijske rezerve“.

u '000 BAM	2018.	2017.
Povećanje rezervisanja	2.894	5.119
Smanjenje rezervisanja	(3.267)	(3.468)
Naplata otpisanih kredita	(685)	(1.182)
Trošak od direktnog otpisa	138	478
Neznačajne modifikacije	-	n/a
Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke	(920)	946

8) Rezervisanja za umanjenje vrijednosti (nastavak)

Povećanje umanjenja vrijednosti za kreditne gubitke (ispravke vrijednosti)

Za priznavanje umanjenja vrijednosti za kreditne gubitke korišten je model od tri faze na bazi očekivanih kreditnih gubitaka.

Faza 3: Prilikom ulaska u default finansijske imovine, rezervisanja se formiraju u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima za preostali rok do dospijeca sredstva. Za značajne izloženosti, rezervisanja su određena na osnovi očekivanih novčanih uplata. Za neznačajne iznose, rezervisanja su određena na osnovi grupnih ili parametara određenog portfolia. Kamatni prihod je priznat na neto knjigovodstvenu vrijednost (ispravljena za umanjenje vrijednosti). Faza 3 priznavanje se također odnosi i na imovinu koja je kod inicijalnog priznavanja bil značajno umanjena (POCI). U momentu sticanja, priznavanje je evidentirano na fer osnovi, tj. već umanjenoj za ispravke vrijednosti. Neovisno o njihovom riziku da padnu u default, POCI imovina ostaje u Fazi 3 dok se ne prestanu priznavati.

- Faza 1: Sva finansijska sredstva su inicijalno klasifikovana kao imovina u Fazi 1. Banka je uspostavila kreiranje rezervi u iznosu koji je identičan 12 mjesečnom očekivanom kreditnom gubitku, iz razloga što se nisu dešavala značajna pogoršanja kreditnog rizika nakon početnog priznavanja.
- Faza 2: Ukoliko se značajno povećaju kreditni rizici tada se aktiva klasifikuje u Fazu 2, i formiraju se rezerve u iznosu koji je ekvivalentan očekivanim kreditnim gubicima na nivou čitavog roka trajanja aktive.
- Faza 3: Finansijska imovina u defaultu je klasifikovana u Fazu 3 i formiraju se rezerve za kreditne gubitke u iznosu koji je ekvivalentan očekivanim kreditnim gubicima na nivou čitavog roka trajanja aktive. Za značajne izloženosti, rezervisanja su određena na osnovi očekivanih novčanih uplata. Za neznačajne iznose, rezervisanja su određena na osnovi grupnih ili parametara određenog portfolia. Kamatni prihod je priznat na neto knjigovodstvenu vrijednost (umanjena za ispravku vrijednosti). Faza 3 priznavanje se također odnosi i na imovinu koja je kod inicijalnog priznavanja bil značajno umanjena (POCI). U momentu sticanja, priznavanje je evidentirano na fer osnovi, tj. već umanjenoj za ispravke vrijednosti. Neovisno o njihovom riziku da padnu u default, POCI imovina ostaje u Fazi 3 dok se ne prestanu priznavati.

Oslobađanje formiranih rezervi

U slučajevima kada se smanji kreditni rizik i rezerve povezane sa njim se umanjuju u istoj fazi.

Otpisi, naplate otpisanih potraživanja i direktni otpisi

Ukoliko je kredit nemoguće naplatiti, vrši se otpis na teret već formiranih rezervi. Ova vrsta otpisa se provodi kada su izvršene sve predviđene radnje i iznos gubitka je utvrđen. Ukoliko se naknadno naplate neki od prethodno otpisanih kredita ta naplata se priznaje kroz račun dobiti i gubitka na poziciji „Rezervisanja za umanjenje vrijednosti“. Nenaplaćena potraživanja za koja nisu formirane rezerve priznaju se kao direktni otpis.

Neznačajne modifikacije

Neznačajne modifikacije su događaji koji ne izazivaju prestanak priznavanja imovine. Efekat je priznat kroz račun dobiti i gubitka kao prihod ili gubitak od modifikacija. Efekti izazvani modifikacijom se računaju kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti i sadašnje vrijednosti novčanih tokova nakon modifikacije koji se diskontuju originalnom efektivnom stopom.

9) Neto prihod od naknada i provizija

u '000 BAM	2018.	2017.
Prihodi od naknada i provizija od		
Prihodi po osnovu platnih transakcija	2.512	2.362
Naknada za održavanje računa	1.780	1.381
Prihodi od dokumentarnog poslovanja	793	778
Prihodi po osnovu kartičnog poslovanja	423	361
Ostale naknade i provizije	257	295
Prihodi od naknada i provizija	5.765	5.177
Rashodi od naknada i provizija		
Rashodi po osnovu platnih transakcija	820	773
Rashodi po osnovu kartičnog poslovanja	756	737
Naknada za održavanje računa	34	37
Ostale naknade i provizije	107	110
Rashodi od naknada i provizija	1.716	1.657
Neto prihodi od naknada i provizija	4.048	3.520

Svi prihodi prikazani u tabeli iznad su prihodi priznati u trenutku izvršene usluge i ne prenose se na druge periode.

10) Neto rezultat od kursnih razlika

u '000 BAM	2018.	2017.
Prihodi od transakcija u stranim valutama	656	630
Neto prihodi i rashodi od FX usklađivanja	(33)	(41)
Neto rezultat od kursnih razlika	623	590

Ova pozicija se odnosi na neto rezultat iz deviznih transakcija i kursnih razlika. Banka ne vrši računovodstvo zaštite definisano u MSFI 9.

11) Ostali operativni prihodi i rashodi

u '000 BAM	2018.	2017.
Prihod od prodaje dugotrajne imovine	130	36
Prihod od prodaje stečene imovine	30	-
Prihodi iz sudskih sporova	8	30
Prihodi ranijeg perioda	1	112
Ostali prihodi	75	65
Ostali operativni prihodi	244	243

u '000 BAM	2018.	2017.
Plaćena premija osiguranja depozita i kredita	494	524
Rezervisanja za potencijalne obaveze	265	181
Umanjenje vrijednosti stečene imovine	118	160
Rashodi iz ranijeg perioda	80	508
Rashodi prilikom rashodovanja stalnih sredstava	60	292
Rashodi iz sudskih sporova	-	654
Ostali rashodi	29	70
Ostali operativni rashodi	1.044	2.389

U tabeli ispod su prikazani priznati prihodi perioda u zavisnosti od momenta priznavanja:

u '000 BAM	2018.
U trenutku	6.665
- Prihodi od naknada i provizija (osim naknada iz garancija)	5.765
- Dobici od deviznih transakcija	656
- Ostala dobit	244
Tokom vremena	15.348
- Privredna društva	12.350
- Stanovništvo	1.455
- Banke	5
- Ostalo	1.539
	22.013

12) Troškovi zaposlenih

u '000 BAM	2018.	2017.
Troškovi neto plate i poreza na lična primanja	2.798	3.085
Doprinosi	1.630	1.799
Naknade troškova	(21)	(41)
Promjena na rezervi otpremnina za odlazak u penziju	5	(22)
Isplaćene otpremnine	28	185
Ostale naknade radnicima	717	892
Troškovi zaposlenih	5.157	5.898

Od ukupnih troškova zaposlenih BAM 2.591 hiljada odnosi se na neto plate.

13) Opšti i administrativni troškovi

u '000 BAM	2018.	2017.
IT troškovi	2.903	2.081
Troškovi amortizacije stalnih sredstava i nematerijalne imovine	1.319	1.628
Konsultantske usluge	1.100	1.064
Operativni najam	635	917
Troškovi edukacije i upošljavanja	581	693
Troškovi zaštite i sigurnosti	330	453
Troškovi transporta i prevoza	293	377
Održavanja osnovnih sredstava i opreme	257	284
Troškovi energije, komunalnih usluga i vode	242	316
Troškovi promocije i marketinga	225	213
Poštanske i telekomunikacijske usluge	180	228
Pravne usluge i sudski troškovi	176	252
Osiguranje	158	166
Troškovi revizije	125	182
Ostali porezi i doprinosi	104	99
Članarine	72	76
Troškovi kancelarijskog materijala	35	87
Ostali administrativni troškovi	804	713
Opšti i administrativni troškovi	9.540	9.828

14) Porez na dobit

u '000 BAM	2018.	2017.
Tekući poreze na dobit	-	-
Odgođeni porez	85	84
Porez na dobit	85	84

C. Napomene uz izvještaj o Finansijskom položaju

15) Novac i sredstva kod centralne banke i depozitnih institucija

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Novac	7.755	6.911
Stanje računa kod centralne banke	74.484	75.414
Kratkoročni finansijski instrumenti	n/a	-
Umanjenje vrijednosti novca i sredstava kod centralne banke	-	n/a
Novac i sredstva kod centralne banke	82.238	82.325
Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke na novcu i sredstvima kod depozitnih institucija	(17)	n/a
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanom trošku	30.827	16.470
Vrijednosni papiri sa dospjećem do 3 mjeseca	-	n/a
Minimalna rezerva, koja se ne kvalifikuje kao novac za izvještaj o novčanom toku	(40.299)	(35.005)
Novac i novčana sredstva za izvještaj o novčanom toku	72.750	63.791

Svi plasmani kod banaka priznati u finansijskim izvještajima Banke su dospjeli depoziti kod drugih banaka klasificirani kao finansijski instrumenti po AC (2018.) i imovina koja se drži do dospjeća (2017.).

16) **Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanom trošku**

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Sa rokom do tri mjeseca	30.827	16.470
Sa rokom do jedne godine	-	-
Dospijeće preko jedne godine	-	-
Kredit i potraživanja od banaka po amortizovanom trošku	30.827	16.470

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
DZ BANK AG Deutsche Zentral-Genossenschaftsbank. Frankfurt am Main. Njemačka	11.052	7.248
ProCredit Bank AG. Frankfurt am Main. Njemačka	9.436	8.562
ProCredit Bank a.d. Beograd. Srbija	179	27
ProCredit Bank (Bugarska) EAD	90	90
ProCredit Bank Sh.a. Kosovo	46	41
Raiffeisen Bank International AG. Beč. Austrija	4.784	365
Zagrebačka Banka d.d. Zagreb. Hrvatska	104	87
Raiffeisen Bank International d.d. Sarajevo. Bosna i Hercegovina	5.004	-
UniCredit Bank d.d. Mostar. Bosna i Hercegovina	132	50
Ukupno	30.827	16.470
<i>Manje:umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke</i>	<i>(17)</i>	<i>n/a</i>

**Kredit i potraživanja od banaka po
amortizovanom trošku**

u '000 BAM	31. decembar 2018.					Ukupno
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI		
Bruto vrijednost na 01. januar 2018	16.470	-	-	-	-	16.470
Nova finansijska imovina	14.357	-	-	-	-	14.357
Prestanak priznavanja	-	-	-	-	-	-
Bruto vrijednost na kraju perioda	30.827	-	-	-	-	30.827

16) Krediti i potraživanja od banaka po amortizovanom trošku (nastavak)

Promjene u rezervisanju za umanjenje vrijednosti tokom godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke za sredstva-potraživanja od depozitnih institucija		31. decembar 2018.				
u '000 BAM	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	Ukupno	
Efekat primjene MSFI 9 (efekat na kapital)	1	-	-	-	1	
Stanje na 01. januar 2018.	1	-	-	-	1	
Priznavanje zbog nove finansijske imovine	15	-	-	-	15	
Oslobađanje zbog prestanka priznavanja	(0)	-	-	-	(0)	
Povećanje/Smanjenje kreditnog rizika	-	-	-	-	-	
Stanje na kraju perioda	17	-	-	-	17	

Više detalja o efektima prelaska na MSFI 9 se nalazi u napomeni (2). u okviru pregleda značajnih računovodstvenih politika tj. tabele tranzicije.

Svi plasmani bankama klasificirani su kao nivo 1 (2017.: nedospjela potraživanja čija vrijednost nije umanjena). a kreditna kvaliteta ove finansijske imovine može se procijeniti na temelju eksternog kreditnog rejtinga (ako je isti dostupan) ili na temelju historijskih informacija o stopama gubitka povezanih ili trećih lica:

Naziv banke	Kreditni rejting banke 2018.	Kreditni rejting banke 2017.
DZ BANK AG Deutsche Zentral-Genossenschaftsbank. Frankfurt am Main. Njemačka	AA-	AA-
ProCredit Bank AG. Frankfurt am Main. Njemačka	BBB	BBB
ProCredit Bank a.d. Beograd. Srbija	BB+	BB+
ProCredit Bank (Bugarska) EAD	BB	BB
ProCredit Bank Sh.a. Kosovo	BB	BB
Raiffeisen Bank International AG. Beč. Austrija	BBB+	AA-
Zagrebačka Banka d.d. Zagreb. Hrvatska	BBB-	BBB-
Raiffeisen Bank International d.d. Sarajevo. Bosna i Hercegovina	BBB+	n/a
UniCredit Bank d.d. Mostar. Bosna i Hercegovina	BBB-	BBB-

17) Krediti dati klijentima

u '000 BAM Na 31. decembar 2018.	Bruto vrijednost			Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke			Neto vrijednost			Udio u ukupnom portfoliju		
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Faza 1	Faza 2	Faza 3		Ukupno	
Pravna lica	339.432	3.436	17.728	(1.838)	(426)	(10.319)	(12.583)	337.594	3.010	7.409	348.013	95.4%
Trgovina	105.215	985	10.128	(616)	(121)	(5.568)	(6.304)	104.599	864	4.560	110.023	30.2%
Kredit od 50 hiljada EUR/USD	8.463	372	2.045	(62)	(58)	(1.237)	(1.357)	8.401	314	808	9.523	2.6%
Kredit od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	48.421	613	4.884	(278)	(63)	(2.718)	(3.060)	48.142	550	2.165	50.857	13.9%
Kredit prekoa 250 hiljada EUR/USD	48.331	-	3.198	(275)	-	(1.612)	(1.887)	48.057	-	1.586	49.643	13.6%
Pojoprivreda, šumarstvo i ribolov	11	-	142	(0)	-	(142)	(142)	11	-	0	11	0.0%
Kredit od 50 hiljada EUR/USD	11	-	142	(0)	-	(142)	(142)	11	-	0	11	0.0%
Kredit od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0%
Kredit prekoa 250 hiljada EUR/USD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0%
Proizvodnja	137.965	1.393	4.703	(699)	(183)	(2.655)	(3.537)	137.266	1.210	2.048	140.523	38.5%
Kredit od 50 hiljada EUR/USD	6.146	303	1.028	(42)	(31)	(1.351)	(1.424)	6.104	272	(324)	6.053	1.7%
Kredit od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	47.855	472	3.008	(266)	(53)	(999)	(1.318)	47.589	418	2.010	50.017	13.7%
Kredit prekoa 250 hiljada EUR/USD	83.964	617	667	(391)	(98)	(305)	(794)	83.573	519	362	84.454	23.1%
Transport i skladištenje	38.802	76	677	(191)	(5)	(549)	(745)	38.611	71	128	38.810	10.6%
Kredit od 50 hiljada EUR/USD	3.228	73	352	(22)	(5)	(282)	(309)	3.205	69	70	3.344	0.9%
Kredit od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	20.183	2	325	(101)	(0)	(267)	(369)	20.081	2	58	20.142	5.5%
Kredit prekoa 250 hiljada EUR/USD	15.391	-	15.391	(67)	-	-	(67)	15.325	-	-	15.325	4.2%
Ostale poslovne aktivnosti	57.439	983	2.079	(332)	(118)	(1.405)	(1.856)	57.107	865	673	58.645	16.1%
Kredit od 50 hiljada EUR/USD	4.014	216	800	(30)	(27)	(527)	(584)	3.984	190	273	4.446	1.2%
Kredit od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	25.325	391	763	(144)	(42)	(473)	(658)	25.182	350	311	25.842	7.1%
Kredit prekoa 250 hiljada EUR/USD	28.099	375	495	(158)	(50)	(405)	(613)	27.941	326	90	28.357	7.8%
Fizička lica	16.421	552	2.149	(141)	(123)	(2.005)	(2.269)	16.281	429	144	16.853	4.6%
Stambeni krediti	12.928	327	280	(111)	(68)	(205)	(363)	12.818	258	76	13.152	3.6%
Kredit od 50 hiljada EUR/USD	6.157	327	280	(63)	(68)	(205)	(336)	6.094	258	76	6.428	1.8%
Kredit od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	6.165	-	6.165	(44)	-	-	(44)	6.121	-	-	6.121	1.7%
Kredit prekoa 250 hiljada EUR/USD	607	-	607	(4)	-	-	(4)	603	-	-	603	0.2%
Investicioni krediti i krediti po tekućim računima	3.241	217	1.158	(28)	(55)	(1.142)	(1.224)	3.213	163	16	3.392	0.9%
Kredit od 50 hiljada EUR/USD	2.163	78	1.158	(22)	(9)	(1.142)	(1.173)	2.141	69	16	2.226	0.6%
Kredit od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	300	140	-	(1)	(46)	-	(47)	299	94	-	393	0.1%
Kredit prekoa 250 hiljada EUR/USD	778	-	778	(5)	-	-	(5)	773	-	-	773	0.2%
Ostale namjene	252	8	711	(3)	(1)	(659)	(662)	249	8	53	309	0.1%
Kredit od 50 hiljada EUR/USD	252	8	711	(3)	(1)	(659)	(662)	249	8	53	309	0.1%
Kredit od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0%
Kredit prekoa 250 hiljada EUR/USD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0%
Ukupno	355.853	3.988	19.877	(1.978)	(550)	(12.324)	(14.852)	353.875	3.438	7.553	364.866	100%

17) Krediti dati klijentima (nastavak)

	Bruto vrijednost				Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke				Neto vrijednost				Udio u ukupnom portfoliju	
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno		
u '000 BAM														
Na 1. januar 2018.														
Pravna lica	290.172	10.095	28.156	328.422	(1.363)	(664)	(15.999)	(18.026)	288.808	9.430	12.157	310.396	95.1%	
Trgovina	97.878	3.121	14.396	115.395	(480)	(210)	(6.959)	(7.649)	97.398	2.911	7.437	107.746	33.0%	
Kreditni do 50 hiljada EUR/USD	9.720	662	4.331	14.713	(62)	(20)	(2.706)	(2.788)	9.659	642	1.625	11.925	3.7%	
Kreditni od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	48.779	2.093	5.471	56.342	(227)	(157)	(2.226)	(2.610)	48.551	1.936	3.244	53.731	16.5%	
Kreditni prekoa 250 hiljada EUR/USD	39.379	366	4.595	44.340	(191)	(33)	(2.026)	(2.250)	39.188	333	2.568	42.090	12.9%	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	43	7	102	153	(0)	(1)	(102)	(103)	43	7	0	50	0.0%	
Kreditni do 50 hiljada EUR/USD	43	7	102	153	(0)	(1)	(102)	(103)	43	7	0	50	0.0%	
Proizvodnja	106.353	4.410	10.512	121.275	(484)	(260)	(6.680)	(7.425)	105.869	4.150	3.831	113.850	34.9%	
Kreditni do 50 hiljada EUR/USD	7.406	1.112	1.598	10.116	(47)	(58)	(1.410)	(1.515)	7.359	1.054	188	8.601	2.6%	
Kreditni od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	42.123	1.669	4.442	48.233	(192)	(114)	(2.546)	(2.852)	41.930	1.555	1.896	45.381	13.9%	
Kreditni prekoa 250 hiljada EUR/USD	56.825	1.630	4.471	62.926	(245)	(89)	(2.724)	(3.058)	56.580	1.541	1.747	59.868	18.3%	
Transport i skladištenje	36.117	403	825	37.345	(150)	(35)	(609)	(794)	35.967	368	217	36.551	11.2%	
Kreditni do 50 hiljada EUR/USD	4.024	275	547	4.846	(24)	(27)	(452)	(502)	4.000	248	95	4.343	1.3%	
Kreditni od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	18.761	128	278	19.167	(80)	(9)	(157)	(245)	18.681	119	122	18.922	5.8%	
Kreditni prekoa 250 hiljada EUR/USD	13.332	-	-	13.332	(46)	-	-	(46)	13.286	-	-	13.286	4.1%	
Ostale poslovne aktivnosti	49.781	2.153	2.321	54.255	(249)	(159)	(1.649)	(2.056)	49.532	1.994	672	52.198	16.0%	
Kreditni do 50 hiljada EUR/USD	5.195	590	893	6.678	(34)	(26)	(714)	(774)	5.162	563	179	5.904	1.8%	
Kreditni od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	22.028	497	961	23.487	(106)	(45)	(526)	(676)	21.923	452	436	22.810	7.0%	
Kreditni prekoa 250 hiljada EUR/USD	22.557	1.066	466	24.090	(109)	(87)	(410)	(606)	22.448	979	57	23.484	7.2%	
Fizička lica	15.616	529	2.932	19.076	(115)	(79)	(2.745)	(2.940)	15.500	450	186	16.137	4.9%	
Stambeni krediti	12.416	338	430	13.184	(89)	(62)	(288)	(438)	12.327	276	143	12.746	3.9%	
Kreditni do 50 hiljada EUR/USD	7.011	338	342	7.692	(59)	(62)	(244)	(364)	6.953	276	98	7.328	2.2%	
Kreditni od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	4.766	-	88	4.854	(27)	-	(44)	(71)	4.739	-	44	4.783	1.5%	
Kreditni prekoa 250 hiljada EUR/USD	639	-	-	639	(3)	-	-	(3)	635	-	-	635	0.2%	
Investicioni krediti i krediti po tekućim računima	2.881	175	1.628	4.683	(24)	(16)	(1.590)	(1.630)	2.857	159	37	3.053	0.9%	
Kreditni do 50 hiljada EUR/USD	2.710	175	1.483	4.368	(23)	(16)	(1.518)	(1.567)	2.687	159	(36)	2.811	0.9%	
Kreditni od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	171	-	144	315	(1)	-	(72)	(73)	170	-	72	242	0.1%	
Ostale namijane	319	16	874	1.209	(3)	(1)	(867)	(871)	317	15	6	338	0.1%	
Kreditni do 50 hiljada EUR/USD	319	16	874	1.209	(3)	(1)	(867)	(871)	317	15	6	338	0.1%	
Kreditni od 50 hiljada do 250 hiljada EUR/USD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0%	
Kreditni prekoa 250 hiljada EUR/USD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.0%	
Ukupno	305.787	10.624	31.088	347.499	(1.479)	(743)	(18.744)	(20.966)	304.308	9.881	12.344	326.533	100%	

17) Krediti dati klijentima (nastavak)

Kategorija izloženosti malih i srednjih preduzeća se definiše na osnovu ukupne izloženosti klijenta (neizmirena glavnica + vanbilana izloženost). Stopa za izračun rezervisanja po fazama zavisi od kategorije izloženosti klijenata banke, malih i srednjih preduzeća i ostalih klijenata.

Izloženost srednjeg preduzeća	Izloženost na nivou klijenta preko 250.000 EUR na datum izvještavanja (neizmirena glavnica + vabilansna izloženost).
Izloženost malog preduzeća	Izloženost na nivou klijenta preko 50.000 EUR a manja od 250.000 EUR na datum izvještavanja (neizmirena glavnica + vabilansna izloženost).
Izloženost vrlo malog preduzeća	Izloženost na nivou klijenta ispod 50.000 EUR na datum izvještavanja (neizmirena glavnica + vabilansna izloženost).
Fizičko lice	Fizičko lice se definiše kao osoba bez kredita namjenjenih za "obrotni kapital", "osnovna sredstva" ili "višenamjenski".

Kredit i potraživanja od klijenata	31. decembar 2018.					
	u '000 BAM	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	Ukupno
Bruto stanje na 01. januar 2018.		305.787	10.624	31.088	-	347.499
Novi krediti i potraživanja		48.395	-	-	-	48.395
Modifikacija novčanog toka		-	-	(12)	-	(12)
Prestanak priznavanja (uključujući i otpis)		-	-	(9.273)	-	(9.273)
Promjene u obračunatoj kamati i glavnici		(325)	(3.387)	(3.180)	-	(6.891)
Kretanje iz Nivoa 1 u Nivo 2		(925)	925	-	-	-
Kretanje iz Nivoa 1 u Nivo 3		(766)	-	766	-	-
Kretanje iz Nivoa 2 u Nivo 1		3.581	(3.581)	-	-	-
Kretanje iz Nivoa 2 u Nivo 3		-	(840)	840	-	-
Kretanje iz Nivoa 3 u Nivo 2		-	247	(247)	-	-
Kretanje iz Nivoa 3 u Nivo 1		105	-	(105)	-	-
Bruto stanje na kraju perioda		355.853	3.988	19.877	-	379.718

Fer vrijednosti kolaterala

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Nekretnine	196.698	164.580
Pokretna imovina	51.635	78.732
Depoziti	4.237	4.213
	252.569	247.525

17) Krediti dati klijentima (nastavak)

Svi krediti se mjere po Amortizacionom trošku (AC). Promjene u umanjenju vrijednosti za kreditne gubitke prikazane su kako slijedi.

Umanjenje vrijednosti za kreditne gubitke		31. decembar 2018.				
u '000 BAM	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	Ukupno	
Efekat primjene MSFI 9 (efekat na kapital)	(1.247)	(2.190)	4.570	-	1.132	
Stanje na 01. januar 2018.	(1.479)	(743)	(18.744)	-	(20.966)	
Nova sredstva	(1.043)	(17)	(31)	-	(1.091)	
Oslobađanje zbog prestanka priznavanja	-	-	-	-	-	
Kretanje iz Nivoa 1 u Nivo 2	6	(6)	-	-	-	
Kretanje iz Nivoa 1 u Nivo 3	4	-	(4)	-	-	
Kretanje iz Nivoa 2 u Nivo 1	(350)	350	-	-	-	
Kretanje iz Nivoa 2 u Nivo 3	-	104	(104)	-	-	
Kretanje iz Nivoa 3 u Nivo 2	-	(111)	111	-	-	
Kretanje iz Nivoa 3 u Nivo 1	(47)	-	47	-	-	
Povećanje kreditnog rizika	(115)	(141)	(1.525)	-	(1.781)	
Smanjenje kreditnog rizika	1.045	15	1.404	-	2.465	
Korištenje umanjenja vrijednosti	-	-	5.974	-	5.974	
Povećanje zbog reprogramiranja	-	-	(16)	-	(16)	
Smanjenje zbog reprogramiranja	-	-	-	-	-	
Unwinding efekat	-	-	563	-	563	
Na kraju perioda	(1.978)	(550)	(12.324)	-	(14.852)	

18) Nekretnine, postrojenja i oprema

u '000 BAM	Zgrade i objekti	Poslovna i uredska oprema	Ukupno nekretnine i oprema
Nabavna vrijednost na 01. januar 2018.	14.829	10.098	24.926
Povećanje	15	133	148
Smanjenje i otpis	(663)	(2.816)	(3.479)
Transferi	56	(58)	(1)
Stanje na 31. decembar 2018.	14.236	7.357	21.594
Akumulirana amortizacija na 01. januar 2018.	(2.400)	(8.031)	(10.431)
Amortizacija perioda	(371)	(533)	(905)
Smanjenje i otpis	614	2.804	3.417
Transferi	-	-	-
Akumulirana amortizacija na 31. decembar 2018.	(2.158)	(5.761)	(7.918)
Neto knjigovodstvena vrijednost	12.079	1.597	13.675

18) Nekretnine, postrojenja i oprema (nastavak)

u '000 BAM	Zgrade i odjeki	Poslovna i uredska oprema	Ukupno nekretnine i oprema
Nabavna vrijednost na 01. januar 2017.	17.000	11.701	28.702
Povećanje	176	1.447	1.623
Smanjenje i otpis	(2.842)	(1.733)	(4.576)
Transferi	501	(1.315)	(813)
Stanje na 31. decembar 2017.	14.835	10.100	24.936
Akumulirana amortizacija na 01. januar 2017.	(4.457)	(9.106)	(13.563)
Amortizacija perioda	(519)	(633)	(1.152)
Smanjenje i otpis	2.569	1.707	4.277
Transferi	-	-	-
Akumulirana amortizacija na 31. decembar 2017.	(2.407)	(8.031)	(10.438)
Neto knjigovodstvena vrijednost	12.429	2.069	14.498

* Vrijednosti prethodne godine su prilagođene trenutnoj strukturi izvještavanja

19) Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina se najvećim dijelom sastoji od licenci i softvera.

a) Softver

u '000 BAM	Kupljeni softver		Licence u korištenju	
Softver i licence	2018	2017	2018	2017
Nabavna vrijednost na 01. januar.	1.856	1.840	5.077	4.998
Povećanje	-	17	-	618
Smanjenje i otpis	-	-	-	(540)
Stanje na 31. decembar.	1.856	1.856	5.077	5.076
Akumulirana amortizacija na 01. januar.	(1.007)	(842)	(4.163)	(3.871)
Amortizacija perioda	(147)	(165)	(267)	(312)
Smanjenje i otpis	-	-	-	19
Akumulirana amortizacija na 31. decembar.	(1.154)	(1.007)	(4.430)	(4.163)
Neto knjigovodstvena vrijednost	702	849	646	913

20) Najam

(a) ProCredit kao najmoprimac

Operativni najam

Operativni najam predstavljaju svi ugovori o najmu u kojima su svi značajni rizici i vlasništvo i dalje vezani za najmodavca. Ukupna plaćanja po operativnom najmu evidentirana su na poziciji „Opštih i administrativnih troškova“ na linernoj osnovi tokom trajanja najma.

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017
Obaveze po operativnom najmu		
- do jedne godine	540	250
- od jedne do pet godina	1.510	1.918
- duže od pet godina	640	1.109
Ukupno	2.690	3.277

Obaveze po operativnom lizingu proizilaze iz neotkazivih ugovora o najmu. iznosi prikazani iznad su izračunati na osnovu trenutno važećih ugovora o najmu. Ukupan iznos budućih troškova za važeće ugovore je: BAM2.690 hiljada (2017: 3.277 hiljada BAM).

21) Poreska imovina i porez na dobit

Dvije naredne tabele sadrže informacije o odgođenoj poreskoj imovini ili obavezama.:

u '000 BAM	2018.	2017.
Ubrzana amortizacija poreske imovine	45	-
Prenos poreskog gubitka	40	84
Odgođena poreska imovina	85	84

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017
Stanje na 1. januar	195	279
Promjene na računu dobiti i gubitka	(85)	(84)
Stanje na 31. decembar	109	195

Odgođena poreska imovina je priznata i evidentirana u slučaju da će buduća dobit biti dostatna za priznate privremene razlike.

21) Poreska imovina i porez na dobit (nastavak)

Pregled razlika između poreske osnovice i dobiti izračunate po MSFI okviru i po poreskom bilansu.:

u '000 BAM	2018.	2017.
Dobit / (gubitak) prije poreza	49	(4.026)
Očekivani porez na dobit	(4)	(403)
Poreski efekat za nepriznate pozicije		
- poresko nepriznati prihodi	(78)	(83)
- poresko nepriznati rashodi	531	30
- transferne cijene	105	11
- korištenje prenesenog poreskog gubitka	(114)	(445)
Porez na dobit	-	-
Promjene na odgođenoj poreskoj imovini	(85)	(84)
Tekući porez na dobiti	(85)	(84)

Neiskorišteni preneseni poreski gubitak iznosi BAM 5,2 miliona i moguće je koristiti u narednom periodu. Poreski gubici, koji se mogu prenijeti u skladu s podnesenim poreskim prijavama su kako slijedi:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Do 1 godinu	-	-
Do 2 godine	-	-
Do 3 godine	763	21
Do 4 godine	4.452	855
Do 5 godina	-	4.452
	5.215	5.328

22) Ostala imovina

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Stečena imovina i imovina raspoložena za prodaju	5.312	1.368
Potraživanja	599	467
Dati avansi	70	76
Ostala imovina - razgraničenja	564	314
Umanjenje vrijednosti za ostalu imovinu	(171)	n/a
Ostala imovina	6.374	2.224

Stečena imovina predstavlja nefinansijsku imovinu stečenu u procesu naplate kreditnih potraživanja i cilje je prodaja ovih sredstava čim se ispune uslovi. Sredstva se priznaju po nižoj od dvije vrijednosti, fer vrijednosti umanjenoj za troškove prodaje ili neto vrijednosti potraživanja za koje je razmijenjena na dan razmjene. Na ova sredstva se ne račun amortizacija. Sva naknadna umanjena vrijednosti ili povećanja do originalne vrijednosti se evidentiraju na poziciji „Neto ostalih operativnih prihoda“.

22) Ostala imovina (nastavak)

Ostala imovina (Ostala finansijska imovina)

31. decembar 2018.

u '000 BAM	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	Ukupno
Bruto vrijednost na 01. januar 2018	280	36	642	-	958
Nova finansijska imovina	141	-	-	-	141
Isključenje imovine	-	(23)	(477)	-	(500)
Bruto vrijednost na kraju perioda	422	12	165	-	599

Umanjenje vrijednosti za ostalu imovinu (Ostala finansijska imovina)

31. decembar 2018.

u '000 BAM	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	Ukupno
Efekat primjene MSFI 9 (efekat na kapital)	(8)	(94)	351	-	249
Stanje na 01. januar 2018.	5	17	469	-	492
Nova imovina	1	-	-	-	1
Oslobađanje zbog prestanka priznavanja	(4)	(11)	(306)	-	(321)
Povećanje/Smanjenje kreditnog rizika	-	-	-	-	-
Stanje na kraju perioda	2	6	163	-	171

23) Obaveze prema bankama

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
do tri mjeseca	11.735	11.735
do jedne godine	29.323	21.434
duže od jedne godine	-	-
Ukupno obaveze prema bankama	41.058	33.169

24) Obaveze prema klijentima – depoziti klijenata

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Tekući računi	124.301	113.468
-Fizičko lice	29.185	25.028
-Pravno lice	95.116	88.440
Štedni računi	34.348	29.371
-Fizičko lice	25.690	29.371
-Pravno lice	8.658	-
Oročeni depoziti	97.150	103.614
-Fizičko lice	43.975	52.709
-Pravno lice	53.175	50.904
Depoziti klijenata	255.800	246.453

25) Obaveze prema internacionalnim finansijskim institucijama

u '000 BAM	dospijeva u 2019	u 2020	u 2021	u 2022	nakon 2022	bez dospij eća	31/12/20 18
Obaveze sa fiksnom kamatnom stopom	18.661	43.937	33.890	12.979	25.446	-	134.913
Obaveze sa varijabilnom kamatnom stopom	6.892	-	-	-	-	-	6.892
Obaveze prema finansijskim institucijama	25.553	43.937	33.890	12.979	25.446	-	141.805

u '000 BAM	dospijeva u 2018	u 2019	u 2020	u 2021	nakon 2021	bez dospij eća	31/12/20 17
Obaveze sa fiksnom kamatnom stopom	2.730	16.406	44.705	5.213	26.867	-	95.921
Obaveze sa varijabilnom kamatnom stopom	5.470	-	-	-	5.920	-	11.390
Obaveze prema finansijskim institucijama	8.200	16.406	44.705	5.213	32.787	-	107.311

26) Ostale obaveze

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Obračunati razgraničeni troškovi	395	311
Obaveze prema pravnim licima	309	329
Odloženi prihodi	123	138
Obaveze prema dobavljačima	43	56
Obaveze prema vladama	33	92
Obaveze za ostale poreze	2	29
Ostalo	6	10
Ostale obaveze	910	965

27) Rezervisanja

Rezervisanja su priznata ako:

- banka ima pravne ili druge obaveze koje su rezultat ranijih događaja
- ukoliko je vjerovatan odliv novčanih sredstava da bi se izmirila obaveza
- ukoliko iznos može biti pouzdano utvrđen

u '000 BAM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Formirane rezerve za		
Rezervisanja za sudske sporove	258	181
Dugoročna primanja zaposlenih	197	192
Za potencijalne i preuzete obaveze po vanbilansnim pozicijama	165	262
Rezervisanja	619	635

27) Rezervisanja (nastavak)

Kretanja rezervisanja su:

u '000 BAM	na 01. januar	MSFI 9 usklađivanje	Dodatno rezervisanje	Oslobađanje	Iskorišteno	Na 31. decembar
Formirane rezerve za						
Dugoročna primanja zaposlenih	192	-	5	-	-	197
Za potencijalne i preuzete obaveze po vanbilansnim pozicijama	262	(49)	116	(164)	-	165
Rezervisanja za sudske sporove	181	-	77	-	-	258
Ostala rezervisanja	-	-	-	-	-	-
Rezervisanja	635	(49)	198	(164)	-	619

Umanjenje vrijednosti za vanbilansne pozicije	31. decembar 2018.					
	u '000 BAM	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	Ukupno
<i>Efekat primjene MSFI 9 (efekat na kapital)</i>		(72)	18	5	-	(49)
Stanje na 01. januar 2018.		190	18	5	-	213
Nova imovina		67	14	3	-	83
Oslobađanje zbog prestanka priznavanja		(92)	(65)	-	-	(157)
Povećanje/Smanjenje kreditnog rizika		-	33	(8)	-	25
Stanje na kraju perioda		165	0	0	-	165

Ukoliko postoji određen broj sličnih obaveza, vjerovatnoća odliva koji je potreban da bi se obaveza izmirila određena je pretpostavkom da se radi o istim obavezama.

Za izračun efekata rezervisanja iz zahtjeva MRS-a 19 korištene su sljedeće aktuarske pretpostavke za 2018. godinu:

a. Demografske pretpostavke:

- i. prosječna stopa mortaliteta - 0.78%;
- i. Prosječna stopa fluktuacije - 3.08%;

b. Finansijske pretpostavke:

- ii. Diskontna stopa - 3.0%. i
- iii. Očekivani rast plata - 2.0%.

Rezervisanja kod kojih je vrijeme odliva poznato izračunata su kao sadašnja vrijednost budućeg troška, ukoliko se odliv neće desiti u roku od jedne godine. Povećanje sadašnje vrijednosti buduće obaveze zbog proteka vremena priznaje se kao kamatni rashod.

Rezervisanja za potencijalne odlive iz sudskih sporova sa bivšim uposlenicima predstavljaju najbolju procjenu stvarnog odliva. Najveći dio slučajeva po ovoj osnovi bi trebao biti riješen u naredne tri godine. Ukupan iznos tužbi po sudskim sporovima na kraju 2018. godine iznosi 882 hiljade BAM (2017: 894 hiljade BAM).

28) Subordinisani dug

u '000 BAM	dospijeva u 2019	u 2020	u 2021	u 2022	nakon 2022	bez dospijeva	31. decembar 2018.
Subordinisani dug sa varijabilnom kamatnom stopom	1	-	-	-	8.801	-	8.803
Subordinisani dug	1	-	-	-	8.801	-	8.803

u '000 BAM	dospijeva u 2018	u 2019	u 2020	u 2021	nakon 2021	bez dospijeva	31. decembar 2017
Subordinisani dug sa varijabilnom kamatnom stopom	5	-	-	-	8.801	-	8.806
Subordinisani dug	5	-	-	-	8.801	-	8.806

Ugovor o subordiniranom dugu je potpisan između ProCredit Bank d.d. Sarajevo i ProCredit Holding AG dana 31. augusta 2005. godine. Aneks ugovora potpisan je između ProCredit Bank d.d. i ProCredit Holding AG dana 16. decembra 2017. godine. Na glavnici će biti obračunavana kamata po stopi 6m EURIBOR+5.88% godišnje. Ugovor će biti na snazi do 30. decembra 2027. godine što je datum dospelosti kredita. Banka nije bila u kašnjenju povrata glavnice ili kamata. niti je prekršila neke druge odredbe ugovora o subordiniranom dugu. Promjene na poziciji subordinisanog duga su sljedeće:

u '000 BAM	31. decembar 2017.	Novčani tok		Nenovčane promjene	31. decembar 2018.
		Odliv	Priliv	Obračunata kamata	
Subordinisani dug	8.806	(528)	-	524	8.803
Ukupno	8.806	(528)	-	524	8.803

29) Kapital

a) Upisani kapital

u BAM	Upisani kapital		Broj običnih dionica	
	2018.	2017.	2018.	2017.
Stanje na 01. januar	67.214.830	63.303.170	7.112.649	6.721.483
Dokapitalizacija	3.911.660	3.911.660	391.166	391.166
Stanje na 31. decembar	71.126.490	67.214.830	7.503.815	7.112.649

U 2018. godini banka je izvršila povećanje kapitala putem uplate vlasnika. Ukupno je uplaćen iznos od 3.9 miliona BAM. nakon čega ukupno iznosi 71 milion BAM i podijeljen je na 7.1 milion dionica.

b) Zakonske rezerve

Formirane rezerve iz ostvarenog rezultata ranijih perioda u skladu sa zakonskim zahtjevima.

c) Zadržana zarada/gubitak

Zadržana zarada/gubitak rezultat je ostvarene dobiti/gubitka ranijih perioda.

D. Dodatne napomene

30) Poslovanje po segmentima

Banka najznačajniji dio prihoda ostvaruje u poslovanju sa pravnim licima i fokus operacija je pružanje finansijskih usluga malim i srednjim pravnim licima. Manji obim aktivnosti je u segmentu poslovanja sa fizičkim licima i trezorskog poslovanja.

2018.	Pravna lica	Fizička lica i poduzetnici	Trezor	Ukupno
Neto prihod od kamata	14.052	1.296	-	15.348
Neto prihod od naknada i provizija	3.609	2.156	-	5.765
Neto prihod od trgovanja	-	-	623	623
Ostali operativni prihodi	-	-	-	-
	17.662	3.451	623	21.735

31. decembar 2018.

Sredstva po segmentima	348.013	16.853	64.995	429.861
Obaveze po segmentima	156.949	98.851	181.819	437.618

2017.	Pravna lica	Fizička lica i poduzetnici	Trezor	Ukupno
Neto prihod od kamata	8.225	2.459	-	10.684
Neto prihod od naknada i provizija	2.106	1.414	-	3.520
Neto prihod od trgovanja	-	-	590	590
Ostali operativni prihodi	189	40	-	229
	10.520	3.913	590	15.023

31. decembar 2017.

Sredstva po segmentima	310.396	16.137	98.795	425.328
Obaveze po segmentima	294.414	102.169	139.709	536.292

31) Zarada po dionici

u '000 BAM	2018.	2017.
Neto dobit perioda	49	(4.110)
Ponderisani prosjek broja dionica	6.917.066	6.525.900
Zarada po dionici* (u BAM)	0.01	(0.63)

32) Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Banka određuje fer vrijednost instrumenata dajući prioritet cijenama kotacije na uređenom tržištu za identične instrumente. Fer vrijednost je određena kako je opisano u Napomeni (4). Kratkoročni instrumenti se vrednuju po amortizovanom trošku, a knjigovodstvena vrijednost predstavlja najbolju procjenu fer vrijednosti.

u '000 BAM

31. decembar 2018

Finansijska imovina	Kategorija	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3
Gotovina	FV	7.755	7.755	7.755	-	-
Sredstva kod centralne banke	AT	74.484	74.484	-	74.484	-
Potraživanja i krediti od banaka	AT	30.810	30.810	-	30.810	-
Ulaganja	FVOCI	43	55	-	55	-
Kredit i potraživanja od klijenata	AT	364.866	363.609	-	-	363.609
Ostala imovina (ostali finansijski instrumenti)	AT	1.139	1.139	-	1.139	-
Ukupno		479.097	477.851	7.755	106.488	363.609
Finansijske obaveze						
Obaveze prema bankama	AT	41.058	40.792	-	-	40.792
Obaveze prema klijentima	AT	255.800	254.405	-	155.535	98.870
Obaveze prema drugim finansijskim institucijama	AT	141.805	126.286	-	-	126.286
Subordinisani dug	AT	8.803	10.686	-	-	10.686
Ukupno		447.465	432.169	-	155.535	276.633

u '000 BAM

31. decembar 2017.

Finansijska aktiva	Kategorija	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3
Kredit i potraživanja od banaka	KiP	98.796	98.796	-	98.796	-
Finansijska sredstva kroz račun dobiti i gubitka	FV	-	-	-	-	-
Sredstva raspoloživa za prodaju	RP	-	-	-	-	-
Kredit i potraživanja od klijenata	KiP	327.665	328.466	-	-	328.466
Ukupno		426.461	427.262	-	98.796	328.466
Finansijske obaveze						
Obaveze prema bankama i drugim finansijskim institucijama	AT	140.480	139.821	-	139.821	-
Obaveze prema klijentima	AT	246.453	244.858	-	-	244.858
Subordinisani dug	AT	8.806	9.959	-	-	9.959
Ukupno		395.739	394.638	-	139.821	254.817

Kategorije: FV - po Fer Vrijednosti; KiP - Krediti i potraživanja; RP - Raspoloživo za prodaju; AT - po Amortizovanom trošku

Fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza kojim se trguje na aktivnim tržištima zasnovane su na kotiranim tržišnim cijenama ili kotiranim cijenama dilera. Za sve ostale finansijske instrumente. Banka određuje fer vrijednost koristeći druge tehnike vrednovanja. Za finansijske instrumente kojima se trguje rijetko i koji imaju malu transparentnost cijene, fer vrijednost je manje objektivna i zahtijeva različite stepene procjene u zavisnosti od likvidnosti, koncentracije, neizvjesnosti tržišnih faktora, pretpostavki cijena i drugih rizika koji utiču na određeni instrument.

32) Fer vrijednost finansijskih instrumenata (nastavak)

Kreditni i potraživanja od klijenata

Procijenjena fer vrijednost kredita i pozajmica zasnovana je na diskontovanim očekivanim budućim novčanim tokovima otplate glavnice i kamate, uz pretpostavku da se krediti otplaćuju prema ugovorenoj dinamici. Procijenjena fer vrijednost kredita odražava promjene u kreditnom statusu od uzimanja kredita i promjene u kreditima s fiksnom stopom. Računovodstvena vrijednost kredita s varijabilnom kamatnom stopom približno je jednaka njihovoj fer vrijednosti.

Depoziti klijenata, pozajmice i subordinirani dug

Procijenjena fer vrijednost depozita bez navedenog dospjeća, uključujući beskamratne depozite, predstavlja iznos koji se vraća na zahtjev.

Procijenjena fer vrijednost depozita sa fiksnom kamatnom stopom i drugih pozajmica koje nisu kotirane na aktivnom tržištu zasnovana je na diskontovanim novčanim tokovima korištenjem kamatnih stopa za nova zaduženja sa sličnim preostalim dospjećem.

Fer vrijednost oročenih depozita sa promjenljivom kamatnom stopom približno je jednaka njihovoj knjigovodstvenoj vrijednosti na datum izvještavanja.

Tržište se smatra aktivnim ako su kotirane cijene lako i redovno dostupne iz razmjene, od dilera, brokera, industrijske grupe, cijene usluga regulatorne agencije i da te cijene predstavljaju stvarne i redovne transakcije na tržištu na osnovu principa van dohvata ruke. Kotirana tržišna cijena korištena za finansijsku imovinu u posjedu Grupe je trenutna kupovna cijena. Ovi instrumenti su uključeni u Fazu 1. Nema instrumenata uključenih u Fazu 1 jer se smatra da lokalna berza nije aktivna.

33) Usklađivanje neto duga

Tabela ispod prikazuje analizu duga i kretanje obaveza po uzetim kreditima tokom 2017. i 2018. godine. Stavke duga su one prikazane u finansijskim aktivnostima o okviru izvještaja o novčanim tokovima.

	Obaveze iz finansijskih aktivnosti	
	Uzeti krediti	Ukupno
Neto dug 31. decembra 2016.	70.791	70.791
Neto otplata	69.689	69.689
Neto dug 31. decembra 2017.	140.480	140.480
Neto otplata	42.383	42.383
Neto dug 31. decembra 2018.	182.863	182.863

34) Potencijalne obaveze

u '000 BAM	31/12/2018	31/12/2017
Odobreni krediti (opozivi)	10.383	12.306
Garancije	34.571	41.705
Odobreni krediti (neopozivi)	24.981	29.325
Akreditivi	351	265
Ukupno	70.286	83.602

Tabela iznad prikazuje nominalnu vrijednost potencijalnih obaveza. Značajan dio prikazanih obaveza će isteći bez aktiviranja ili povlačenja.

35) Transakcije sa povezanim stranama

Pravna ili fizička lica se smatraju povezanim licima ukoliko imaju mogućnost da direktno ili indirektno utiču na donošenje finansijskih ili operativnih odluka u banci. ProCredit Holding je povezano lice koje ima najznačajniji uticaj na donošenje odluka u banci kao 100% vlasnik. Sve transakcije sa povezanim licima se obavljaju u sličnim ili istim uslovima kao i sa trećim stranama. Najveći dio transakcija sa povezanim licima odnosi se na obaveze za finansiranja i troškove održavanja IT sistema.

u '000 BAM	Uprava	Nadzorni odbor	Članovi uže porodice ključni uposlenici	ProCredit Holding	ProCredit Banka	2018.
Prihodi	-	-	-	-	-	-
Rashodi	(323)	(16)	-	(2.261)	(114)	(2.714)
Neto prihodi	(323)	(16)	-	(2.261)	(114)	(2.714)

31. decembar
2018.

Sredstva	0	-	309	-	9.751	10.059
Obaveze	79	-	144	97.793	41.075	139.091

u '000 BAM	Uprava	Nadzorni odbor	Članovi uže porodice Uprava	ProCredit Holding	ProCredit Banka	2017.
Prihodi	(0)	(0)	-	-	-	(0)
Rashodi	(333)	-	-	(1.895)	(140)	(2.368)
Neto prihodi	(333)	-	-	(1.895)	(140)	(2.368)

31. decembar
2017.

Sredstva	1	-	-	-	8.720	8.721
Obaveze	26	-	35	62.099	33.169	95.329

36) Naknade menadžmentu

Tokom 2018. godine, ukupno je obračunato i isplaćeno naknada menadžmentu u iznosu od:

u '000 BAM	01.01.- 31.12.2018	01.01.- 31.12.2017
Plate i druga kratkoročna primanja zaposlenih	323	333
Ostala dugoročna primanja zaposlenih	-	-
Ukupno	323	333

37) Broj uposlenih

	2018	2017
Prosječan broj uposlenih	155	187
Na kraju perioda	147	167

38) Događaji nakon datuma bilansa

Nakon datuma bilansa i do datuma potpisivanja ovih finansijskih izvještaja, nije bilo značajnih događaja koji bi zahtijevali usklađivanje ili objavljivanje u finansijskim izvještajima.

39) Upravljanje rizicima

Banka je izložena rizicima u domenu svojih poslovnih aktivnosti. Informativan i transparentan pristup upravljanju rizikom je jedna od centralnih komponenti našeg društveno odgovornog poslovnog modela. Ovo je također odraženo i u našoj risk kulturi, rezultirajući dobro izbalansiranim procesom donošenja odluka sa risk perspektive. Sveukupan risk profil banke je adekvatan i stabilan. Ovo je bazirano na sveukupnoj procjeni individualnih rizika, kao što je predstavljeno u ovom izvještaju.

U skladu sa našom jednostavnom, transparentnom i održivom poslovnom strategijom, smatramo da je naša risk strategija konzervativna. Prateći konzistentan pristup upravljanju rizikom, cilj je da se osigura adekvatna likvidnost i adekvatnost kapitala tokom čitavog izvještajnog perioda. Dok poslovna strategija objašnjava poslovne ciljeve i mjere kojima će ti ciljevi biti ostvareni, risk strategija objašnjava sve materijalne rizike koji se mogu javiti u toku ostvarivanja i implementacije poslovne strategije, također definiše ciljeve i mjere upravljanja rizicima. Risk strategija je podijeljena na strategiju za upravljanjem svih pojedinačnih i materijalnih rizika. Strategija se revidira na godišnjem nivou i usvaja se od strane Nadzornog odbora.

Principi naše poslovne strategije, objašnjeni ispod, predstavljaju osnovu na kojoj je izgrađen sistem upravljanja rizicima. Konzistentna primjena ovih principa umanjuje rizike kojima je banka izložena.

Fokus na osnovno bankarsko poslovanje

Banka se fokusira na pružanje finansijskih usluga malim i srednjim preduzećima kao i fizičkim licima. Shodno tome, prihod se ostvaruje prvenstveno u formi prihoda od kamate na kredite klijenata i prihoda od naknada za poslovanje po računima i platnom prometu. Sve ostale operacije banke se vrše primarno za podršku osnovne djelatnosti. Banka preuzima uglavnom kreditni i operativni rizik u svakodnevnom poslovanju. Istovremeno, banka strogo ograničava sve ostale rizike uključene u bankarsko poslovanje.

Visok stepen transparentnosti, jednostavnosti i diversifikacije

Fokusiranje banke na mala i srednja preduzeća povlači za sobom visok nivo diverzifikacije u oblasti kredita za klijente, i depozita. U smislu grupa klijenata, diverzifikacija se proteže na privredne sektore, segmente klijenata (mala i srednja preduzeća) i prihodovne grupe. Diverzifikacija portfolija kredita je centralni stub politike upravljanja kreditnim rizikom. Dodatna karakteristika pristupa banke je da banka nastoji da osigura klijentima jednostavne, lako razumljive proizvode. Ovo vodi ka visokom nivou transparentnosti, ne samo u pogledu određenog klijenta, već i u pogledu upravljanja rizicima. Visok nivo diverzifikacije, te jednostavni i transparentni proizvodi, kao i procesi rezultiraju značajnim smanjenjem rizičnog profila banke.

Pažljiv odabir osoblja i intenzivna obuka

Odgovorno bankarstvo karakterišu dugoročne veze ne samo sa klijentima već i sa osobljem. Upravo zbog toga banka vrlo pažljivo bira osoblje i ulaže značajna sredstva u obuku zaposlenika dugi niz godina. Intenzivne obuke ne samo da osiguravaju visok nivo stručne spreme, već pored toga i iznad svega promoviraju otvorenu i transparentnu kulturu komunikacije. Iz perspektive rizika, dobro obučeni zaposlenici koji su navikli da otvoreno izražavaju svoja mišljenja predstavlja bitan faktor za upravljanje i smanjenje rizika, posebno operativnog rizika. Prema tome, intenzivna obuka osoblja predstavlja preduslov ne samo za buduću poslovnu ekspanziju banke već i za uspješnu primjenu okvira za upravljanje rizicima, što općenito predstavlja kamen temeljac pristupa banke upravljanju rizicima.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Glavne komponente upravljanja rizicima

Upravljanje rizikom obuhvata identifikovanje, kvantifikaciju, upravljanje, praćenje, kontrolu i izvještavanje o rizicima. U upravljanju rizicima, banka uzima u obzir "Minimalne zahtjeve za upravljanje rizicima" (MaRisk), relevantnih publikacija nacionalnih i međunarodnih regulatornih tijela kao i naše znanje o tržištima stečenim tokom više godina. Mehanizmi koji su dizajnirani za zaštitu i ublažavanje rizika se redovno prate kako bi se osigurala njihova efikasnost, a procedure i metode koje se koriste za upravljanje rizicima podliježu stalnom razvoju. Ključni elementi upravljanja rizicima u banci su prikazani u nastavku.

- Banka primjenjuje jedinstven okvir za upravljanje rizikom. Politike i standardi upravljanja rizicima su odobreni od strane Uprave banke i ažuriraju se najmanje jednom godišnje. One određuju odgovornosti na nivou banake i utvrđuju minimalne zahtjeve za upravljanje, praćenje i izvještavanje.
- Svim preuzetim rizicima se upravlja tako što se u svakom trenutku osigurava adekvatan nivo regulatornog i internog kapitala banke.
- Godišnja provjera rizika osigurava da su identificirani svi materijalni i nematerijalni rizici i, ako je potrebno, uzmu u obzir strategije i procesi upravljanja rizikom.
- Praćenje i kontrola rizika, te moguće koncentracije rizika vrše se koristeći sveobuhvatne alate za analizu svih materijalnih rizika.
- Pokazatelji ranog upozorenja (okidači za izvještavanje) i limiti se postavljaju i prate za sve materijalne rizike.
- Redovni stres testovi se izvode za sve materijalne rizike; stres testovi se izvode za svaku pojedinačnu kategoriju rizika, kao i za sve kategorije rizika.
- Redovno i ad-hoc izvještavanje se vrši na profilu rizika, uključujući detaljne opise i komentare.
- Efikasnost odabranih mjera, ograničenja i metoda se kontinuirano prati i kontrolira.
- Uspostavljeni su odgovarajući procesi i procedure za efikasan sistem interne kontrole. Ovo se zasniva na principima podjele dužnosti, dvostrukoj kontroli i, za sve operacije relevantne za rizik, razdvajanja front i back office-a do nivoa upravljanja; ovo osigurava da se upravljanje rizicima i kontrola rizika obavlja nezavisno od funkcija front office-a.
- Svi novi ili značajno promijenjeni proizvodi prolaze temeljitu analizu prije nego što se prvi put koriste (novi proces odobravanja rizika). Time se osigurava procjena novih rizika i dovršenje svih potrebnih priprema i testiranja prije uvođenja novog ili značajno promijenjenog proizvoda po prvi put.

Organizacija pozicije risk menadžmenta i risk izvještavanja

Uprava banke snosi odgovornost za upravljanje rizicima unutar svoje institucije. Banka ima, kao minimum, odjeljenja za upravljanje rizicima, odbor za upravljanje rizicima i ALCO, kao i specijalizovane komisije koje se bave pojedinačnim rizicima. Ovi odbori prate i upravljaju rizičnim profilom banke.

Na nivou banaka, rizične pozicije se redovno analiziraju, intenzivno razmatraju i dokumentuju u standardizovanim izvještajima. Osim regulatornih izvještaja vezanih za upravljanje rizicima, različiti izvještaji se dostavljaju prema ProCredit Holdingu. Risk odjeljenje banke redovno izveštava o različitim rizičnim funkcijama, a odgovarajući nadzorni odbor je obaviješten najmanje jednom kvartalno o svim događajima relevantnim za rizik.

Upravljanje materijalnim rizicima u banci detaljnije je opisano u sljedećem odjeljku. To uključuje: kreditni rizik, devizni rizik, rizik kamatne stope, rizik likvidnosti i finansiranja, operativni rizik, poslovni i rizik modela, te rizike koji proizlaze iz pranja novca, finansiranja terorizma i drugih djela kažnjivih po zakonu.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Upravljanje pojedinačnim rizicima

Kreditni rizik

Maksimalna izloženost kreditnom riziku

u '000 BAM	31.12.2018	31.12.2017
Kreditni i potraživanja od banaka	30.827	16.470
Kreditni i potraživanja od kupaca	364.866	346.385
Ostala imovina	642	509
Dionice	43	43
Ostala finansijska imovina	428	467
Potencijalne obaveze	70.286	83.602
Ukupno	467.091	447.475

Kreditni rizik se odnosi na opasnost da druga strana u kreditnoj transakciji (druga strana ili klijent) neće biti u mogućnosti da ispuni svoje ugovorno definisane obaveze prema banci ili će moći samo djelimično da ih ispuni. Unutar generalnog pojma kreditnih rizika pravimo razliku između kreditnog rizika klijenta, rizika druge ugovorne strane i političko-ekonomskog rizika.

Kreditni rizik je osnovni rizik sa kojim se banka suočava, odnosno koji preuzima u svom poslovanju, i obzirom da može imati značajan uticaj na finansijski rezultat i kapital banke smatra se materijalno značajnim.

Kreditni rizik klijenta

Ključni ciljevi upravljanja kreditnim rizikom su postizanje visokog kvaliteta kreditnog portfolija, niske koncentracije rizika u kreditnom portfoliju i odgovarajuća pokrivenost kreditnih rizika rezervacijama za kreditne gubitke.

Banka nudi usluge širokom spektru klijenata, od relativno malih klijenata sa sve formalnijim strukturama do većih MSP (SME). Za kreditne usluge primenjujemo sljedeće principe:

- Detaljna analiza dužničkog i platnog kapaciteta naših kreditnih klijenata, uključujući i procjenu budućih novčanih tokova
- Pažljiva usklađenost sa standardima pružanja usluga klijentima, u kombinaciji sa jedinstvenim pristupom klasifikacije rizika, podržava sistematsko prikupljanje i analizu podataka relevantnih za rizik, čime se omogućava identifikacija rizika
- Pažljiva dokumentacija analiza kreditnog rizika i procesa koji se odvijaju tokom kreditiranja, osiguravajući da obavljene analize mogu biti razumljive trećim stranama
- Stalno izbjegavanje prezaduženosti naših kreditnih klijenata
- Izgradnja dugoročnog odnosa s klijentom, održavanje redovnog kontakta i dokumentovanje razvoja izloženosti u okviru redovnih izvještaja o praćenju
- Strogo praćenje otplate kreditnih izloženosti
- Primjena intenzivnog upravljanja zajmom usmjerenog na kupca u slučaju kašnjenja
- Obezbjedeње kolateralom u slučaju insolventnosti

Okvir banke za upravljanje kreditnim rizikom klijenata prikazan je u relevantnim politikama i standardima. Politike navode, između ostalog, odgovornosti za upravljanje kreditnim rizikom na nivou banke, principe organizacije kreditnog poslovanja, principe kreditnog poslovanja i okvir za vrijednovanje kolaterala za kreditne izloženosti. Standardi sadrže detaljna objašnjenja o kreditnim poslovima banke sa poslovnim klijentima i fizičkim licima i rasponu ponuđenih kredita. Oni, također, utvrđuju pravila koja se tiču restrukturiranja, rezervisanja za rizike i otpise. Stoga, politike i standardi definiraju mjere za smanjenje rizika za fazu prije isplate

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

(procjena kreditnog rizika) i fazu nakon isplate (npr. redovno praćenje finansijske situacije, pregled indikatora ranog upozorenja, te i intenzivnije upravljanje problematičnim kreditima).

Banka dijeli svoje kreditne izloženosti u tri kategorije: kreditna izloženost malih i srednjih preduzeća i kreditne izloženosti prema fizičkim licima. U zavisnosti od kategorije klijenta kojoj je dodijeljena kreditna izloženost, primjenjuju se različiti procesi procjene kreditnog rizika. Ovi procesi se razlikuju jedni od drugih u smislu sljedećih atributa: stepen podjele dužnosti, vrsta informacija koja pruža osnovu za kreditnu analizu, kriterije za kreditne odluke i zahtjeve za kolateralom. Za operacije relevantne za rizik primjenjuje se stroga podjela funkcija front i back office-a do razine upravljanja.

Iskustvo banke je pokazalo da temeljna procjena kreditne sposobnosti predstavlja najefikasniji oblik upravljanja kreditnim rizikom. Kreditne odluke banke se stoga zasnivaju pretežno na analizi finansijske situacije i kreditne sposobnosti klijenta. Redovne posjete na licu mjesta obavljaju se za sve klijente kako bi se osiguralo adekvatno razmatranje njihovih specifičnih karakteristika i potreba.

Sve kreditne odluke u banci donosi kreditni komitet. Njegovi članovi imaju ograničenja odobravanja koja odražavaju njihovu stručnost i iskustvo. Sve odluke o srednjim kreditnim izloženostima donose kreditni komiteti u sjedištu banke. Ako su izloženosti posebno značajne za banku zbog njihove veličine, odluku donosi Nadzorni odbor banke, obično nakon pozitivnog glasanja odgovornog tima za upravljanje kreditnim rizikom.

Najvažnija osnova za donošenje odluka u okviru kreditnog komiteta je prijedlog za finansiranje i struktura kolaterala, koji je prilagođen potrebama korisnika i ovisan o njegovom profilu rizika. U tom kontekstu, primjenjuju se sljedeći opšti principi: što je manji iznos kredita, detaljnija dokumentacija koju je klijent dostavio, kraći je period trajanja kredita, što je duža historija klijenta kod banke, i što je veći promet klijenta na računu banke, onda će biti niži zahtjevi za kolateralom. Politike upravljanja kreditnim rizikom banke ograničavaju mogućnost za neosigurane kreditne operacije. U zavisnosti od profila rizika i roka izloženosti, krediti se mogu izdati i bez potpunog osiguranja. Kao opšte pravilo, kreditne izloženosti sa većim profilom rizika pokrivene su solidnim kolateralom, uglavnom kroz hipoteke.

Vrijednovanje nepokretnog kolaterala vrši se na osnovu mišljenja koje su pripremili vanjski, nezavisni stručnjaci. Provjere vjerodostojnosti vrijednosti kolaterala su fiksna komponenta procesa godišnjeg pregleda naših zajmoprimaca kako bi se osiguralo da se u ranoj fazi otkrije smanjenje vrijednosti kolaterala i da se mogu poduzeti odgovarajuće mjere. Procjene moraju biti ažurirane u redovnim intervalima, a provjere vjerodostojnosti provodi specijalizirano osoblje banke.

Na osnovu naših zahtjeva za kolateralizacijom, osiguranje kredita sa hipotekama je jedan od najvažnijih instrumenata za ograničavanje kreditnog rizika.

	31.12.2018	31.12.2017
Hipoteka	51,80%	47,51%
Namjenski depoziti	1,12%	1,22%
Finansijske garancije	14,49%	0,00%
Ostalo	32,59%	51,27%
<i>Kreditni kolateral</i>		

Rano otkrivanje povećanja kreditnog rizika na nivou zajmoprimca inkorporirano je u sve procese koji se odnose na kreditiranje, što rezultira pravovremenom identifikacijom i pravovremenom procjenom finansijskih poteškoća sa kojima se klijenti suočavaju.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Štaviše, banka je razvila indikatore za ranu identifikaciju rizika na osnovu kvantitativnih i kvalitativnih obilježja rizika. One uključuju, ali nisu ograničene na, smanjenje ili obim prometa na računu, veliko korištenje odobrenih kreditnih linija i prekoračenja u dužem vremenskom periodu i zaostale obaveze. Redovno bilježenje i analiza ovih indikatora ranog upozorenja pomažu u upravljanju portfolijom, identifikuje potencijalne rizike u početnoj fazi i osigurava potrebne mjere kako bi se izbjeglo značajno povećanje kreditnog rizika. Izvještaji o predmetnom portfoliju redovno se dostavljaju rukovodiocu filijale, sjedištu banke i u agregiranom obliku ProCredit Holdingu.

Događaji koji bi mogli uticati na značajan dio kreditnog portfolija (zajednički faktori rizika) se analiziraju i razmatraju. Ovo može dovesti do nametanja ograničenja izloženosti riziku prema određenim grupama klijenata, npr. u određenim sektorima privrede ili geografskim regijama.

Pored toga, implementirani su indikatori kvalitete aktive, na osnovu kojih je kreditni portfolio podijeljen u kategorije: performing, underperforming i default. Izloženosti se pripisuju ovim kategorijama na osnovu klasifikacije rizika i drugih karakteristika rizika dužnika. Od posebnog značaja je klasifikacija rizika, dospjele ugovorne isplate (posebno one koje kasne preko 90 dana), pokretanje stečajnog postupka ili sličnih sudskih postupaka, restrukturiranja ili likvidacije kolaterala od strane drugih banaka, kao i drugi faktori koji ukazuju na značajno pogoršanje ekonomskog stanja situacija klijenta. Indikatori omogućuju jasan pregled kvaliteta portfolija banke i pojedinačne banke, te predstavljaju jedan od najvažnijih alata za proces upravljanja kreditnim rizikom.

- *Performing* ne pokazuje znakove potencijalnog povećanja rizika, iako neke izloženosti pokazuju znakove ranog upozorenja, one ne moraju nužno rezultirati povećanjem rizika.
- *Underperforming* obuhvata izloženosti koje pokazuju povećani kreditni rizik. Ovo može biti uzrokovano privremenim poteškoćama u plaćanju (30-90 dana), restrukturiranjem ili drugim faktorima. Ipak, banka još uvijek procjenjuje da je moguća potpuna otplata izloženosti, npr. nakon restrukturiranja.
- *Default* obuhvata sve izloženosti u kašnjenju, od kojih je većina pokazala dugotrajne teškoće u plaćanju (preko 90 dana) ili druge negativne faktore, npr. pokretanje sudskog postupka. Više detalja moguće je pronaći u nastavku.

Kada se otkrije veći rizik neispunjavanja obaveza za kreditnu izloženost, on se stavlja pod pojačan nadzor. Nadzor se temelji na bliskoj komunikaciji s klijentom, identifikaciji izvora većeg rizika i pažljivom praćenju poslovnih aktivnosti.

Odluke o mjerama za smanjenje kreditnog rizika preuzimaju ovlaštena tijela za donošenje odluka. Pored toga, specijalizovani službenici za oporavak mogu biti pozvani da podrže intenzivnije upravljanje kreditnom izloženosti.

Jedan od prvih koraka u upravljanju takvim kreditima je određivanje ekonomske i finansijske situacije klijenta, jer je to najvažnija osnova za odluke o tome da li se izloženost može restrukturirati ili ne. Cilj je da se takve odluke donose u ranoj fazi, dok su šanse za stabilizaciju visoke i prije nego što izloženost uđe u naprednu fazu kašnjenja u plaćanju.

Kada se kreditna izloženost klasifikuje kao default, ona se prenosi na službenike odgovorne za podršku korisnicima. Ove službenike podržavaju stručnjaci za poravnanje i likvidaciju (pravni odjel). Kolateral se prodaje putem likvidacije trećoj strani po najvišoj mogućoj cijeni, obično putem javne aukcije. Većina prodatog kolaterala sastoji se od materijalne imovine kao što su zemljište ili zgrade.

u '000 BAM	31.12.2018	31.12.2017
Zgrade i objekti	5.151	1.207
Ostala stečena materijalna imovina	161	161
Stečena imovine u postupku naplate	5.312	1.368

Stečena imovina

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Pokriće za kreditne gubitke

Pokriće za kreditne gubitke se utvrđuje u skladu sa definisanim bankarskim standardima, koji se zasnivaju na MSFI 9. Model očekivanog kreditnog gubitka (ECL) je centralni element pristupa za kvantifikovanje gubitaka. U skladu s tim, sve kreditne izloženosti prema klijentima raspoređuju se u tri ispod navedene faze, pri čemu se za svaku grupu primjenjuje posebna metodologija rezervisanja. Ove faze su analogne gore opisanim kategorijama performing, underperforming, i default.

Faza 1 obuhvata izloženosti za koje kreditni rizik nije značajno povećan od početnog priznavanja, kao i one koje pokazuju nizak kreditni rizik na datum izvještavanja. Za ove izloženosti, očekivani kreditni gubici koji proizlaze iz mogućih neplaćanja u roku od 12 mjeseci nakon datuma izvještavanja se priznaju kao rashodi.

Faza 2 obuhvata izloženosti za koje je kreditni rizik značajno povećan od početnog priznavanja, ali za koje ne postoje objektivni pokazatelji umanjenja vrijednosti. Ova procjena uzima u obzir odgovarajuće i vjerodostojne informacije. Rezervacije za gubitke se utvrđuju u iznosu koji je jednak očekivanim kreditnim gubicima tokom čitavog preostalog perioda kredita.

Faza 3 uključuje default, tj. na datum izvještavanja postoji i značajno povećanje kreditnog rizika i objektivne indikacije umanjenja vrijednosti. Odgovarajuće obračunavanje gubitaka vrši se na osnovu očekivanih kreditnih gubitaka, uzimajući u obzir 100% vjerovatnoću neispunjavanja obaveza.

Prilikom utvrđivanja da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, koristi se i kvantitativna i kvalitativna informacija izvedena iz iskustva banke.

U skladu s tim, prenos iz Faze 1 u Fazu 2 vrši se, na primjer, kada se primjenjuje jedan od sljedećih kriterija:

- ugovorne isplate su dospjele u kašnjenje više od 30 dana, ali manje od 90 dana
- klasifikacija rizika smanjena ispod određenog praga
- usklađivanje prvobitno dogovorenih ugovornih uslova zbog privremenih poteškoća likvidnosti za klijenta koje bi mogle dovesti do povećanja kreditnog rizika

Finansijska imovina se prenosi u Fazu 3 kada se primjenjuju sljedeće ili slične karakteristike:

- ugovorne isplate su u kašnjenju duže od 90 dana
- klasifikacija rizika je smanjena na nivo koji se smatra otpisom
- usklađivanje prvobitno dogovorenih ugovornih uslova zbog poteškoća sa likvidnošću klijenta koje dovode do znatno većeg kreditnog rizika
- obezvrijeđenje kredita (tj. otplata ne može biti zajamčena bez realizacije kolaterala)

Banka posmatra izloženost kao nepodmirenu kada se primijeni jedna ili više gore navedenih stavki koje negativno utiču na očekivane novčane tokove finansijskog sredstva u onoj mjeri u kojoj se može pretpostaviti da zajmoprimac neće ispuniti svoje kreditne obveze.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Kao dio izloženosti dodijeljene Fazi 3. banka je uvela poseban tretman izloženosti POCI u skladu sa zahtjevima MSFI 9 u vezi sa izmijenjenim finansijskim sredstvima. Unutar našeg poslovnog modela nije dozvoljeno sticanje imovine po kreditnom umanjuju po početnom priznavanju. Na toj osnovi, POCI kredit može nastati kao posljedica novih pregovora ili značajne izmjene ugovorno dogovorenih novčanih tokova. Da bi se priznali POCI krediti, potrebno je odrediti fer vrijednost kreditne izloženosti POCI-a od početnog priznavanja, uzimajući u obzir očekivane gubitke po tim ugovorima.

Proces vraćanja na performing i time na Fazi 1 ima dva koraka. Kada se ekonomska situacija dužnika poboljša (obično kroz uspješno restrukturiranje), tako da on može ispuniti svoje obaveze plaćanja u cjelosti i bez pribjegavanja kolateralu i nema naznaka o oštećenju, postoji period od godinu dana za rehabilitaciju prije nego što se izloženost može klasifikovati kao performing. Tokom probnog perioda, koji traje dvije godine, izloženost će i dalje biti klasificirana kao "restrukturirana" i stoga još uvijek prepoznata kao Faza 2. Po poštivanju različitih kriterija - npr. nema dospjelih plaćanja u kašnjenju; otplata značajnog dijela obaveze, uključujući ugovore o odlaganju; i nema naznaka umanjnja - izloženost se može klasifikovati u Fazu 1 na kraju probnog perioda.

U nastavku se nalaze detaljnija objašnjenja modela za kvantifikaciju kreditnog rizika i podataka koji se u njemu koriste.

Ulazni podaci se zasnivaju na višegodišnjoj historiji podataka za sve zajmoprimce u banci. Ovo uključuje nepodmirene iznose iz prošlih izvještajnih perioda, različite podatke o događajima u slučaju neizvršenja obaveza, kao što su datum i iznos neizvršenja obaveza, bilo koji iznos otplate ili prihoda od prodaje kolaterala od trenutka neispunjenja obaveza, kao i informacije o karakteristikama rizika klijenata.

Očekivani kreditni gubici se zasnivaju na procjenama glavnih parametara rizika, vjerovatnoće neispunjavanja obaveza i gubitka u slučaju neplaćanja. Ovi parametri se empirijski procjenjuju na temelju podataka o ulaznim podacima. Regresioni modeli se ovdje koriste za kvantificiranje utjecaja niza faktora, koji uključuju karakteristike rizika klijenata i makroekonomske faktore. Procjene su napravljene za podgrupe zajmoprimaca; definisane grupe su uglavnom homogene u smislu svojih karakteristika rizika.

Rizik klijenta se određuje korištenjem niza indikatora, uključujući klasifikaciju rizika, status restrukturiranja i ispunjenje ugovornih obaveza plaćanja. Promjene ovih indikatora odražavaju povećanje ili smanjenje kreditnog rizika povezanog s klijentom. Štaviše, ovi indikatori se koriste za identifikaciju klijenata koji nisu ispunili obaveze.

Uopšteno govoreći, izloženosti se otpisuju samo kada se ne očekuje daljnji povrat. Direktni i indirektni troškovi upravljanja kreditnim izloženostima koji nisu otpisani moraju takođe biti proporcionalni veličini preostale izloženosti. Imajući u vidu ove tačke, banka općenito otpisuje neznatne kreditne izloženosti (<30.000 EUR) ranije od značajnih.

Odluke o otpisu izloženosti ne primjenjuju se automatski na cjelokupan odnos s klijentom. Banka može otpisati dijelove kreditne izloženosti (npr. Kroz odluku o restrukturiranju) kako bi povećala vjerovatnoću ukupne otplate preostalog duga klijenta. U takvim slučajevima, gubici za preostalu izloženost se utvrđuju prema pravilima za imovinu POCI.

Prilikom utvrđivanja gubitaka se pravi razlika između pojedinačno značajnih i pojedinačno beznačajnih kreditnih izloženosti, a prag je 50.000 eura (150.000 EUR za grupacijske pokazatelje). Za značajne izloženosti sa naznakama umanjnja, vrši se pojedinačna procjena kako bi se utvrdile umanjnje vrijednosti, uzimajući u obzir očekivane prilive, uključujući

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

likvidaciju kolaterala. Ovdje banka stavlja veliki naglasak na pažljiv pristup procjeni troškova i očekivane zarade, kao i na pretpostavke o vremenskom okviru za likvidaciju. Bez obzira na iznos gubitka, kredit se klasifikuje kao obezvrijeđen čim se u obzir uzmu očekivani novčani tokovi za likvidaciju kolaterala.

U sljedećoj tabeli dat je pregled odgovarajućih bruto i neto iznosa izloženosti i rezervacija za gubitke za finansijsku imovinu, raščlanjenu po regijama i nivoima.

u '000 BAM Na 31. decembar 2018.	Faza 1	Faza 2		Faza 3			POCI	Ukupno
	12-mjesečni OKG	OKG za životni vijek kredita		OKG za životni vijek kredita				
		0 do 30 dana	31 do 90 dana	0 do 30 dana	31 do 90 dana	preko 90 dana		
Kredit pravnim licima								
Bruto vrijednost izloženosti	339.432	3.151	285	1.544	47	16.137		360.595
Ispravka vrijednosti	(1.838)	(393)	(33)	(481)	(17)	(9.821)		(12.583)
Neto knjigovodstvena vrijednost	337.594	2.758	252	1.063	29	6.316	-	348.013
Kredit fizičkim licima								
Bruto vrijednost izloženosti	16.421	411	141	29	-	2.120		19.123
Ispravka vrijednosti	(141)	(104)	(19)	(11)	-	(1.994)		(2.269)
Neto knjigovodstvena vrijednost	16.281	307	122	18	-	126	-	16.853

u '000 BAM Na 01. januar 2018.	Faza 1	Faza 2		Faza 3			POCI	Ukupno
	12-mjesečni OKG	OKG za životni vijek kredita		OKG za životni vijek kredita				
		0 do 30 dana	31 do 90 dana	0 do 30 dana	31 do 90 dana	preko 90 dana		
Kredit pravnim licima								
Bruto vrijednost izloženosti	290.172	9.187	908	3.280	1.201	23.675		328.422
Ispravka vrijednosti	(1.363)	(571)	(93)	(1.186)	(435)	(14.378)		(18.026)
Neto knjigovodstvena vrijednost	288.808	8.616	814	2.094	766	9.297	-	310.396
Kredit fizičkim licima								
Bruto vrijednost izloženosti	15.616	412	117	33	60	2.838		19.076
Ispravka vrijednosti	(115)	(67)	(12)	(13)	(25)	(2.707)		(2.940)
Neto knjigovodstvena vrijednost	15.500	345	105	19	36	131	-	16.137

Pokrće za kreditne gubitke u aktivnostima zaduženja klijanata

Sljedeća tabela prikazuje bruto i neto izloženosti, raščlanjene prema ekonomskom sektoru i po nivoima.

u '000 BAM Na 31. decembar 2018.	Kredit pravnim licima					Kredit fizičkim licima			Ukupno
	Trgovina	Poljoprivreda, šumarstvo	Proizvodnja	Transport i skladištenje	Ostale poslovne aktivnosti	Stambeni krediti	Investicioni krediti i OVD	Ostale namjene	
Faza 1									
Bruto vrijednost izloženosti	105.215	11	137.965	38.802	57.439	12.928	3.241	252	355.853
Ispravka vrijednosti	(618)	(0)	(699)	(191)	(332)	(111)	(28)	(3)	(1.978)
Neto knjigovodstvena vrijednost	104.599	11	137.266	38.611	57.107	12.818	3.213	249	353.875
Faza 2									
Bruto vrijednost izloženosti	985	-	1.393	76	983	327	217	8	3.988
Ispravka vrijednosti	(121)	-	(183)	(118)	(118)	(68)	(55)	(1)	(662)
Neto knjigovodstvena vrijednost	864	-	1.210	(42)	865	258	163	8	3.325
Faza 3									
Bruto vrijednost izloženosti	10.128	142	4.703	677	2.079	280	1.158	711	19.877
Ispravka vrijednosti	(5.568)	(142)	(2.655)	(549)	(1.405)	(205)	(1.142)	(659)	(12.324)
Neto knjigovodstvena vrijednost	4.560	0	2.048	128	673	76	16	53	7.553
POCI									
Bruto vrijednost izloženosti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ispravka vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Neto knjigovodstvena vrijednost	-	-	-	-	-	-	-	-	-

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

u '000 BAM Na 01. januar 2018.	Kreditni pravim licima					Kreditni fizičkim licima			Ukupno
	Trgovina	Poljoprivreda, šumarstvo	Proizvodnja	Transport i skladištenje	Ostale poslovne aktivnosti	Stambeni krediti	Investicioni krediti i OVD	Ostale namjene	
Faza 1									
Bruto vrijednost izloženosti	97.878	43	106.353	36.117	49.781	12.416	2.881	319	305.787
Ispravka vrijednosti	(480)	(0)	(484)	(150)	(249)	(69)	(24)	(3)	(1.479)
Neto knjigovodstvena vrijednost	97.398	43	105.869	35.967	49.532	12.327	2.857	317	304.308
Faza 2									
Bruto vrijednost izloženosti	3.121	7	4.410	403	2.153	338	175	16	10.624
Ispravka vrijednosti	(210)	(1)	(260)	(35)	(159)	(62)	(16)	(1)	(743)
Neto knjigovodstvena vrijednost	2.911	7	4.150	368	1.994	276	159	15	9.881
Faza 3									
Bruto vrijednost izloženosti	14.396	102	10.512	825	2.321	430	1.628	874	31.088
Ispravka vrijednosti	(6.959)	(102)	(6.860)	(609)	(1.849)	(288)	(1.590)	(867)	(18.744)
Neto knjigovodstvena vrijednost	7.437	0	3.652	217	672	143	37	6	12.344
POCI									
Bruto vrijednost izloženosti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ispravka vrijednosti	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Neto knjigovodstvena vrijednost	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Specifični, jednokratno specifični i umanjenja vrijednosti portfolija

Kreditni rizik na nivou portfolija se procjenjuje na mjesečnoj osnovi, a po potrebi i češće. To uključuje analizu strukture i kvaliteta portfolija, restrukturirane izloženosti, otpisa, koeficijenta pokrivenosti (rizične rezerve u odnosu na portfolio sa zaduženjem) i koncentracionog rizika.

Koncentracijski rizik u portfoliju pozajmica klijenata je efektivno ograničen visokim stepenom diverzifikacije. Ova diverzifikacija je posljedica kreditiranja malih i srednjih preduzeća u različitim privrednim sektorima i raspodjele kreditnog portfolija kroz 13 institucija.

u '000 BAM Na 31. decembar 2018.	EUR/USD do 50.000	EUR/USD 50.000 - 250.000	EUR/USD preko 250.000	Ukupno
Kreditni pravim licima	27.193	152.263	181.139	360.595
Trgovina	10.880	53.917	51.530	116.327
Poljoprivreda, šumarstvo	153	-	-	153
Proizvodnja	7.477	51.335	85.248	144.060
Transport i skladištenje	3.653	20.510	15.391	39.555
Ostale poslovne aktivnosti	5.030	26.500	28.970	60.500
Kreditni fizičkim licima	11.133	6.604	1.385	19.123
Stambeni krediti	6.764	6.165	607	13.536
Investicioni krediti i OVD	3.399	439	778	4.616
Ostale namjene	971	-	-	971
Kreditni dati klijentima (bruto)	38.326	158.867	182.525	379.718

u '000 BAM Na 01. januar 2018.	EUR/USD do 50.000	EUR/USD 50.000 - 250.000	EUR/USD preko 250.000	Ukupno
Kreditni pravim licima	36.505	147.229	144.688	328.422
Trgovina	14.713	56.342	44.340	115.395
Poljoprivreda, šumarstvo	153	-	-	153
Proizvodnja	10.116	48.233	62.926	121.275
Transport i skladištenje	4.846	19.167	13.332	37.345
Ostale poslovne aktivnosti	6.678	23.487	24.090	54.255
Kreditni fizičkim licima	13.269	5.169	639	19.076
Stambeni krediti	7.692	4.854	639	13.184
Investicioni krediti i OVD	4.368	315	-	4.683
Ostale namjene	1.209	-	-	1.209
Kreditni dati klijentima (bruto)	49.775	152.398	145.326	347.499

Diverzifikacija portfolija: poslovna područja, po veličini kredita

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Pored toga, banka ograničava koncentracijski rizik svog portfolija sljedećim zahtjevima: Za velike kreditne izloženosti (one koje prelaze 10% kapitala banke) potrebno je odobrenje Grupacijskog odbora za upravljanje rizicima i Nadzornog odbora banke. Nijedna velika kreditna izloženost ne može preći 25% regulatornog kapitala banke, a zbir svih velikih kreditnih izloženosti banke ne smije preći 150% njenog regulatornog kapitala.

Kvalitet kreditnog portfolija u svim kategorijama klijenata prati se od strane kreditnih kontrolnih jedinica na nivou banke. Oni ocjenjuju kvalitetu kreditne analize, kao i usklađenost sa internim procedurama i identificiraju znakove prevare. Ovi timovi se sastoje od iskusnog osoblja koje ne samo da vrši posjete klijentima na licu mjesta kako bi pratilo proces kreditiranja, već i sistematski pregleda portfolio kako ne bi bilo nepravilnosti.

Kontinuirana obuka osoblja osigurava da se kreditni rizik pravilno procjenjuje svaki put kada se kredit izda, te da se kreditna izloženost pažljivo prati tokom cijelog vijeka trajanja i, ako je potrebno, da se odgovarajuće mjere poduzmu na vrijeme. Zbog toga je kvalitet kreditnih portfolija banke relativno povoljniji od prosjeka sektora.

Rizik druge ugovorne strane, uključujući rizik izdavaoca

Banka definira rizik druge ugovorne strane, uključujući rizik izdavatelja, kao rizik da ugovorna strana / izdavalac ne može ispuniti svoje ugovorne obaveze, u cjelosti ili na vrijeme. Rizik druge ugovorne strane u banci uglavnom proizlazi iz zadržavanja visoko likvidnih sredstava u svrhu upravljanja likvidnošću. Postoje i strukturne izloženosti prema centralnoj banci u obliku obaveznih minimalnih rezervi.

Rizikom druge ugovorne strane se upravlja prema principu da naša likvidnost mora biti postavljena na bezbjedan nivo i, u najvećoj mogućoj mjeri, na diverzifikovan način. Dok banka nastoji da ostvari neki prihod od ovih sredstava, glavni cilj je da se osigura sigurnost i pravovremena dostupnost, tj. preovladavaju razmatranja rizika. Iz tog razloga, mi radimo samo sa pažljivo odabranim pouzdanim bankama koje obično imaju visok kreditni rejting, obično plasiramo naš novac na kratke rokove (do tri mjeseca, ali obično kraće) i koristimo vrlo ograničen broj jednostavnih finansijskih instrumenata.

Rizik izdavaoca se također upravlja prema ovim principima. Banci je zabranjeno bavljenje spekulativnom trgovinom. U principu, ukoliko je potrebno kupuju se samo visokolikvidne hartije od vrijednosti, obično sa maksimalnim rokom dospeljeća od tri godine uz fiksnu kamatnu stopu. Uticaj promjena tržišnih cijena na banku je ograničen. Razlozi leže u tome što je obim hartija od vrijednosti prilično nizak, dospeljeća su kratka, a izdavalci pažljivo odabrani na osnovu konzervativnih kriterija rizika. Banka na kraju 2018. godine nije imala izloženosti osim u novčana sredstva i sredstva kod banaka.

u '000 BAM	31.12.2018	in %	31.12.2017	in %
Sredstva kod banka unutar ProCredit grupe	9.751	9,3%	8.720	9,5%
Sredstva kod centralne banke i trećih banka	95.560	90,7%	83.164	90,5%
Obavezna rezerva	40.299	42,2%	33.994	40,9%
Ostale izloženosti	55.261	57,8%	49.171	59,1%
Ukupno	105.311	100,0%	91.884	100,0%

Izloženosti prema drugim ugovornim stranama i izdavaocima

Izloženostima prema ugovornim stranama i izdavaocima se upravlja na osnovu limitnog sistema, kao što je slučaj sa kreditnim rizikom klijenata. Banka zaključuje transakcije samo sa

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

drugim ugovornim stranama koje su prethodno pažljivo analizirane i za koje je odobren limit. Tipični maksimalni rok dospijea naših depozita je tri mjeseca; duži rok dospijea se mora posebno odobriti. Odobrenje je isto tako potrebno i prije ulaganja u vrijednosne papire, osim za centralno izdane vrijednosne papire ili papire centralne banke u domaćoj valuti s preostalim rokom dospijea do tri mjeseca. Banka nije vršila ulaganja niti oročavala sredstva u drugim institucijama tokom 2018. godine.

Tržišni rizici

Tržišni rizici obuhvataju rizik od potencijalnih gubitaka zbog promjena tržišnih cijena, kao što su devizni kursevi ili drugi parametri koji utiču na cijene. Relevantni tržišni rizici za banku su devizni rizik i rizik kamatne stope. Banka upravlja tržišnim rizicima na takav način da njihov uticaj bude što je moguće više ograničen sa sveukupne perspektive rizika. U skladu sa strategijom banke za rizik, valutni rizik i rizik kamatne stope se ne mogu pojaviti u spekulativne svrhe. Devizni i kamatni derivati koriste se isključivo u svrhu zaštite ili likvidnosti.

Devizni rizik

Devizni rizik definišemo kao rizik gubitaka uslijed promjene kursa ili umanjenja kapitala banke uslijed efekata valutnog prevođenja. Devizni rizik može imati negativne efekte na prihode i može dovesti do smanjenja stopa regulatornog kapitala. Ključni indikator rizika koji obuhvata bilansnu razliku za svaku valutu je otvorena valutna pozicija (OCP). Limiti za OCP su postavljeni na nivou banke.

Devizni rizik može smanjiti koeficijente regulatornog kapitala u slučajevima kada se kapital banke drži u različitoj valuti od većine sredstava koje podržava. U tom slučaju, deprecijacija domaće valute može rezultirati značajnim pogoršanjem adekvatnosti kapitala ako devizna aktiva poraste (iz lokalne perspektive), te stoga banka ima veću ponderiranu aktivu, ali kapital ostaje nepromijenjen. Kako bi ublažila ovaj rizik, banka nastoji zadržati visoko učešće imovine u domaćoj valuti. Najmanje jednom godišnje se izvode opsežni stres testovi valutnog rizika koji prikazuju efekte nepovoljnih kretanja deviznog kursa na kapitalne pokazatelje banaka.

Sljedeća tabela prikazuje OCP banake u EUR i USD valuti. Pozicija „ostale valute“ uglavnom uključuje CHF i druge valute, iako banka ima neznatan dio imovine u valutama koje su različite od EUR i funkcionalne valute. Banka na strani aktive ima značajna sredstva u EUR valuti, a također i značajan nivo finansijskih obaveza je ugovoren u EUR valuti. Zbog fiksacije odnosa EUR i BAM smatramo da banka nije izložena značajnom valutnom riziku od pozicija denominiranih u EUR valuti.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

u '000 BAM Na 31.12.2018	EUR	USD	Ostale valute
Sredstva			
Novac i sredstva kod centralne banke	1.706	54	71
Kredit i potraživanja od banaka	23.454	1.801	434
Kredit i potraživanja od klijenata <i>od kojih su indeksirani</i>	284.680	-	-
	281.781	-	-
Porezna sredstva	-	-	-
Ostala imovina	233	-	-
Ukupno imovina	310.073	1.855	506
Obaveze			
Obaveze prema bankama	41.075	-	-
Obaveze prema klijentima	117.805	2.233	502
Obaveze prema međunarodnim finansijskim institucijama	140.714	-	-
Porezne obaveze	-	-	-
rezervisanja	140	1	-
Ostale obaveze	372	-	-
Subordinisani dug	8.803	-	-
Ukupno obaveze	308.909	2.235	502
Neto valutna pozicija	1.164	(380)	4

u '000 BAM Na 31.12.2017	EUR	USD	Ostale valute
Sredstva			
Novac i sredstva kod centralne banke	5.796	134	27
Kredit i potraživanja od banaka	14.107	1.896	417
Kredit i potraživanja od klijenata <i>od kojih su indeksirani</i>	266.685	-	-
	266.197	-	-
Porezna sredstva	-	-	-
Ostala imovina	81	-	-
Ukupno imovina	286.669	2.030	444
Obaveze			
Obaveze prema bankama	33.202	-	-
Obaveze prema klijentima	114.090	1.987	511
Obaveze prema međunarodnim finansijskim institucijama	104.123	-	-
Porezne obaveze	-	-	-
rezervisanja	86	2	-
Ostale obaveze	472	-	-
Subordinisani dug	8.806	-	-
Ukupno obaveze	260.778	1.989	511
Neto valutna pozicija	25.891	41	(67)
<i>Otvorena valutna pozicija</i>			

Rizik kamatne stope

Rizik kamatne stope je rizik nastanka gubitaka uslijed promjene tržišnih kamatnih stopa i prvenstveno proizlazi iz razlika ponovnog određivanja cijena i dospjeća imovine i obveza.

U cilju upravljanja kamatnim rizikom banka prvenstveno izdaje kredite s promjenjivom kamatnom stopom. Na ovaj način, kamatne stope mogu se bolje uskladiti sa rokom dospjeća obaveza. čak i kada obaveze imaju kraća dospjeća od pozajmica. Kako bi se krediti s promjenjivom stopom odobrili na transparentan način, banka koristi javno dostupnu kamatnu stopu kao mjerilo za usklađivanje kamatnih stopa. Finansijski instrumenti za ublažavanje kamatnog rizika (hedges) nisu dostupni u većini domaćih valuta.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Mjerenje, praćenje i ograničavanje rizika kamatne stope zasniva se na analizama razlika u cijeni. Imovina i obaveze se raspoređuju po vremenskim intervalima prema uslovima ugovora.

Izloženost riziku kamatne stope banka izračunava u skladu sa Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankama. Banka se koristi jednostavnim izračunom pri procjeni promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige. primjenjujući standardni kamatni šok na pozicije bankarske knjige po svim važnijim valutama pojedinačno i za ostale valute ukupno. Za potrebe jednostavnog izračuna promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige, koja podrazumijeva i bilansne i vanbilansne pozicije. kamatno osjetljive pozicije se raspoređuju u 13 vremenskih zona. Ponderi se baziraju na procijenjenom standardnom kamatnom šoku od 200 procentnih/baznih poena tokom vremena i procijenjenom modifikovanom trajanju za svaku vremensku zonu.

Za potrebe pojednostavljenog obračuna procjene promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige banka:

- za svaku značajnu valutu pojedinačno i za ostale valute ukupno netira pozicije imovine i obaveza. te finansijskih derivata (ili aktivnih i pasivnih vanbilansnih stavki) po svakoj vremenskoj zoni, na način da dobije ukupnu neto poziciju po zoni.
- dobivenu ukupnu neto poziciju iz tačke a) po svakoj vremenskoj zoni pomnoži propisanim ponderima, i to za svaku značajnu valutu pojedinačno i za ostale valute ukupno.
- sabere dobivene ponderisane pozicije po svim vremenskim zonama tako da se dobije ukupna neto duga ili neto kratka pozicija bankarske knjige po svakoj važnijoj valuti i za ostale valute ukupno i
- sabere neto duge i neto kratke pozicije po svim valutama na način da se dobije ukupna neto ponderisana pozicija bankarske knjige.

Ukupna neto ponderisana pozicija bankarske knjige izražava se u apsolutnom iznosu i predstavlja promjenu ekonomske vrijednosti bankarske knjige banke, koja je nastala kao rezultat primjene standardnog kamatnog šoka.

u '000 BAM	Promjena ekonomske vrijednosti
Na 31.12.2018	
Valuta	
BAM	(289)
EUR	3.906
USD	(31)
Ostale	(7)
Ukupno	3.579

Obračun ekonomskih kapitalnih zahtjeva

Banka je sa računanjem promjena ekonomske vrijednosti i uticaja promjena kamatnih stopa počela u 2018. godini u skladu sa novim okvirom izvještavanja regulatora.

Rizik likvidnosti i finansiranja

Rizik likvidnosti i finansiranja se odnosi na kratkoročnu i dugoročnu sposobnost banke da ispuni svoje finansijske obaveze na potpun i pravovremen način, čak i u stresnim situacijama.

Rizik kratkoročne likvidnosti mjerimo analizom likvidnosnog jaza. između ostalih instrumenata. i pratimo ovaj rizik na osnovu indikatora likvidnosti od 30 dana (indikator dovoljne likvidnosti. SLI). kao i u skladu sa minimalnim koeficijentom likvidnosti koji propisuje CRR i regulator.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

(Pokrivenost likvidnosti. LCR). SLI mjeri da li institucije imaju dovoljnu likvidnost za očekivane prilive i odlive sredstava u narednih 30 dana. Kalkulacija se odnosi na odlive koji su izvedeni iz historijskih analiza kretanja depozita u bankama. LCR pokazuje da li banka ima dovoljnu likvidnost za pokrivanje neto odliva koji se očekuje u narednih 30 dana, čak i u slučaju scenarija teškog ekonomskog šoka.

Pored toga, definišu se i prate indikatori ranog upozorenja. Ključni pokazatelj u tom pogledu je pokazatelj visokolikvidnih sredstava (HLA), koji osigurava da banka u svakom trenutku ima dovoljno visokolikvidnih sredstava kako bi mogla isplatiti određeni postotak svih depozita klijenata.

Tržišni, specifični za institucije, kombinirani i dugoročni testovi otpornosti na stres provode se mjesečno i ad hoc kako bi se osiguralo da banka zadrži dovoljno likvidnih sredstava kako bi ispunila svoje obaveze, čak i u stresnim situacijama. Štaviše, banka ima plan za nepredviđene situacije. Ako se pojave neočekivane okolnosti i ako se pokaže da banka nema dovoljno likvidnih sredstava, ProCredit Holding preuzima funkciju "zajmodavca krajnje instance". ProCredit Holding održava adekvatnu rezervu likvidnosti koja je na raspolaganju za tu svrhu. Iznos rezerve likvidnosti utvrđuje se na osnovu stres testova banaka i redovno se prati.

Likvidnošću banke svakodnevno upravljaju odjeli riska i biznisa-trezora, na osnovu predviđenih novčanih tokova odobrenih od strane ALCO-a, a prati ih upravljanje rizicima i ALCO.

Tabele u nastavku prikazuju nediskontirane novčane tokove finansijske imovine i finansijskih obaveza banke prema preostalim ugovornim rokovima dospjeća. Preostali ugovorni rok dospjeća definiše se kao period između datuma bilansa stanja i ugovorenog datuma dospjeća sredstva ili obaveze, ili datuma dospjeća djelomične isplate po ugovoru.

u '000 BAM Na 31.12.2018	do jednog mjeseca	od 1 do 3 mjeseca	od 4 do 6 mjeseci	od 7 do 12 mjeseci	od 1 do 5 godina	preko 5 godina	Ukupno
Sredstva							
Novac i sredstva kod centralne banke	82.238	-	-	-	-	-	82.238
Kredit i potraživanja od banaka	30.810	-	-	-	-	-	30.810
Kredit i potraživanja od klijenata	14.867	29.514	41.416	67.438	162.800	48.831	364.866
Porezna sredstva	-	-	-	240	-	-	240
Ostala imovina	428	-	-	-	-	43	470
Ukupno imovina	128.344	29.514	41.416	67.678	162.800	48.874	478.625
Obaveze							
Obaveze prema bankama	17	11.822	15.530	13.688	-	-	41.058
Obaveze prema klijentima	160.097	13.161	14.435	23.395	41.250	661	252.999
Obaveze prema međunarodnim finansijskim institucija	740	5.329	6.031	8.689	100.727	20.290	141.805
Porezne obaveze	-	-	-	-	-	-	-
rezervisanja	7	91	35	219	71	197	619
Ostale obaveze	386	-	-	-	-	-	386
Subordinisani dug	-	-	1	-	-	8.801	8.803
Ukupno obaveze	161.248	30.403	36.032	45.990	142.049	29.949	445.670
Neusklađenost ročne strukture	(32.904)	(889)	5.384	21.688	20.752	18.925	32.955

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

u '000 BAM Na 31.12.2017	do jednog mjeseca	od 1 do 3 mjeseca	od 4 do 6 mjeseci	od 7 do 12 mjeseci	od 1 do 5 godina	preko 5 godina	Ukupno
Sredstva							
Novac i sredstva kod centralne banke	98.796	-	-	-	-	-	98.796
Kreditni i potraživanja od klijenata	19.948	30.596	45.648	68.473	153.522	36.385	354.572
Porezna sredstva	240	-	-	-	-	-	240
Ostala imovina	227	-	-	-	-	-	227
Ukupno imovina	119.211	30.596	45.648	68.473	153.522	36.385	453.835
Obaveze							
Obaveze prema klijentima	148.725	5.731	17.185	25.778	47.203	1.461	246.083
Obaveze prema međunarodnim finansijskim institucija	656	-	-	8.628	65.241	32.787	107.311
Porezne obaveze	-	-	-	-	-	-	-
rezervisanja	10	-	49	262	123	192	636
Ostale obaveze	506	-	-	-	-	-	506
Subordinisani dug	5	-	-	-	-	8.801	8.806
Ukupno obaveze	149.902	5.731	17.234	34.667	112.567	43.241	363.342
Neusklađenost ročne strukture	(30.691)	24.865	28.414	33.805	40.955	(6.856)	90.493

Struktura dospjeća, prema ugovornom dospjeću

Banka planira premostiti nepovoljnu usklađenost ročne strukture u januaru 2018-e godine novim zaduživanjem od vlasnika u toku 2019-e godine te produženjem roka dospjeća obaveza.

Sljedeće tabele prikazuju raspodjelu pozicija relevantnih za likvidnost u određenim vremenskim intervalima u skladu sa očekivanim rokom dospjeća. Pojedine pozicije, posebno depoziti klijenata, raspoređuju se u vremenske segmente prema pretpostavkama o prilivima i odlivima na osnovu njihovog posmatranog historijskog ponašanja u stresnim situacijama. Pokazatelji su u skladu sa novim zahtjevima regulatora računati za 2018. godinu.

u '000 BAM Na 31.12.2018	do jednog mjeseca	od 1 do 3 mjeseca	od 4 do 6 mjeseci	od 7 do 12 mjeseci	preko 1 godine	Ukupno
Sredstva						
Novac i sredstva kod centralne banke	573	-	-	33.612	-	34.185
Kreditni i potraživanja od banaka	30.827	-	-	-	-	30.827
Kreditni i potraživanja od klijenata	6.853	13.544	20.368	106.171	200.038	346.974
Ukupno imovina	38.253	13.544	20.368	139.783	200.038	411.986
Obaveze						
Obaveze prema bankama	17	11.822	15.530	13.688	-	41.058
Obaveze prema klijentima	9.247	8.517	15.997	178.388	39.150	251.299
Obaveze prema međunarodnim finansijskim institucijama	635	6.525	9.910	16.241	107.450	140.760
Porezne obaveze	-	-	-	-	-	-
rezervisanja	-	-	-	-	-	-
Ostale obaveze	-	-	-	-	-	-
Subordinisani dug	-	-	1	-	8.801	8.803
Ukupno obaveze	9.899	26.864	41.438	208.317	155.401	441.919
Očekivani višak likvidnosti	28.354	(13.320)	(21.070)	(68.534)	44.637	(29.933)
Pokazatelj dovoljne likvidnosti (SLI)	3,96					
Visokolikvidna sredstva (HLA)	27,6%					

Struktura dospjeća, prema očekivanom dospjeću

Na kraju decembra 2018. godine pokazatelj dovoljne likvidnosti SLI iznosio je 3,96, a omjer visokolikvidnih sredstava i depozita klijenata bio je 27,6%, što ukazuje na to da je banka imala povoljnu situaciju likvidnosti. Na dan 31. decembra 2018. godine, LCR je iznosio 396%, a samim tim i iznad regulatornog zahtjeva od 100%.

Na kraju godine, banka je ispunila potreban odnos likvidnosti. Banka je imala dovoljno likvidnosti u svakom trenutku u 2018. godini kako bi pravovremeno ispunila sve finansijske obaveze. Rizik finansiranja je opasnost da se dodatna sredstva ne mogu dobiti, ili se mogu dobiti samo uz veće troškove. Stoga pokriva dijelove nesistemskog efekta promjene kamatnih stopa. Ovaj rizik je ublažen činjenicom da naše kreditne operacije finansiramo prvenstveno putem depozita stanovništva; bez obzira na to, naše operacije preuzimanja depozita su usmjerene

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

na našu ciljnu grupu poslovnih klijenata i privatnih klijenata / štediša, s kojima uspostavljamo čvrste odnose. Finansijska kriza iz 2008. i 2009. godine pokazala je da su naši depoziti klijenata stabilan i pouzdan izvor finansiranja. Oni su dopunjeni dugoročnim kreditnim linijama međunarodnih finansijskih institucija (MFI). Međubankarsko tržište koristimo neznatno. Pored toga, prvenstveno plasiramo anuitetne kredite sa mjesečnim otplatama. Finansiranje banke se pokazalo otpornim čak i u stresnim vremenima. Na kraju decembra 2018. godine najveći izvor finansiranja su depoziti klijenata, sa 255,8 miliona BAM (2017.: 246,4 miliona BAM). Finansijske institucije unutar grupe i međunarodne finansijske institucije (MFI/IFI's) su drugi najveći izvor finansiranja, koje čine 182,9 miliona BAM (2017.: 140,5 miliona BAM).

Banka upravlja, mjeri i ograničava rizik finansiranja kroz poslovno planiranje, analizu rokova dospijeća i nekoliko indikatora. ProCredit Holding i ProCredit Bank u Njemačkoj također nude finansiranje u slučaju potrebe. Ključni indikator za ograničavanje rizika finansiranja je pokazatelj koncentracije depozita. Još dva indikatora dodatno ograničavaju nivo finansiranja sa međubankarskog tržišta na nizak nivo.

Operativni rizik

U skladu sa propisanom regulativom kao i zahtjevima CRR-a, definišemo operativni rizik kao rizik od gubitka koji je rezultat neadekvatnih ili neuspjelih internih procesa, ljudi, sistema ili spoljnih događaja. Ova definicija uključuje posebno rizik prevare, IT rizik, pravni rizik, rizik reputacije i rizik outsourcinga. Principi predloženi kroz politike upravljanja operativnim rizikom banke su u skladu sa zahtjevima za standardizirani pristup za operativni rizik u skladu sa propisima.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je otkrivanje rizika u ranoj fazi i izbjegavanje ponavljanja istog. Glavni alati koji se koriste za upravljanje operativnim rizicima su baza podataka o rizicima (RED), godišnja procjena rizika, uspostavljeni ključni indikatori rizika (KRI) i analiza svih novih usluga i procesa u strukturiranoj proceduri, proces odobrenja novog rizika (NRA).

Baza podataka o rizičnim događajima razvijena je kako bi se osiguralo da su svi događaji operativnog rizika dokumentirani, analizirani i komunicirani učinkovito. Banka dokumentira rizike koristeći predviđeni okvir, čime se osigurava da se adekvatna pažnja posveti implementaciji potrebnih korektivnih ili preventivnih mjera za smanjenje ili izbjegavanje operativnog rizika i rizika od prijevare. Tabela u nastavku daje pregled bruto i neto gubitaka zbog operativnih gubitaka i slučajeva prijevare u 2018. godini (podaci od 31. decembra 2018. godine).

Ključni pokazatelji uz operativne rizike za 2018

Bruto gubitak, u BAM	(9.864)
Trenutni neto gubitak, u BAM	(3.445)
Broj štetnih događaja	73

Za razliku od ex-post analize rizičnih događaja, kao što je zabilježeno u bazi podataka o rizicima, godišnja procjena rizika se sistematski provodi kako bi se identificirali i procijenili ključni rizici i procijenila adekvatnost kontrolnih procesa. Ova dva alata se međusobno dopunjuju i pružaju ukupnu sliku profila operativnog rizika za banku.

Indikatori rizika se također koriste za identifikovanje povećanog rizika od prevare u određenim oblastima bankarskog poslovanja. Ovi indikatori se redovno analiziraju i po potrebi se dogovaraju preventivne mjere.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Da bi se završilo upravljanje operativnim rizikom, potrebno je analizirati sve nove proizvode kako bi se identificirali i upravljali potencijalni rizici prije implementacije (NRA proces).

Kako bi se ograničili IT rizici, banka je definirala standarde za IT infrastrukturu, kontinuitet poslovanja i sigurnost informacija. Redovne kontrole sigurnosti informacija i kontinuiteta poslovanja dio su postojećih procesa i procedura. Banke obavljaju klasifikaciju svoje informacione imovine i provode godišnju procjenu rizika u vezi sa svojim ključnim informacijskim sredstvima. Okvir kontinuiteta poslovanja koji je implementiran u banci osigurava da svi članovi osoblja shvate ove rizike, da su kritični procesi identificirani i da su resursi dodijeljeni za operacije obnavljanja, u skladu s prioritetima procesa. Davalac IT usluga, Quipu GmbH, je dio ProCredit grupe i podržava banku u pogledu softvera i hardvera.

Rizik od pranja novca i finansiranja terorizma

Etičko ponašanje je sastavni dio poslovno orijentiranog poslovnog modela banke. Sprječavanje pranja novca, finansiranja terorizma i prevare je ključna komponenta naše samopercepcije. Banka ne toleriše bilo kakve lažne aktivnosti ili druge sumnjive transakcije, bilo od strane klijenata ili njihovih zaposlenih.

Poslovanje banke je u potpunosti usklađeno sa regulatornim zahtjevima koji se odnose na sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma. Štaviše, banka je implementirala smjernice o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma koje mogu biti strožije od propisanih.

Naša etička odgovornost dokumentirana je u vidu našeg Kodeksa ponašanja i Liste isključenja, koje sadrže osnovna pravila i propise koje su svi zaposlenici banke dužni poštivati. Smjernice o sprječavanju pranja novca, finansiranja terorizma i lažnih aktivnosti, zajedno sa njihovim podređenim direktivama, određuju kako se ova osnovna pravila trebaju primjenjivati u praksi.

Pored identifikacije svih ugovornih strana i razjašnjavanja svrhe poslovnog odnosa, u banci prikupljanje podataka o klijentima uvijek podrazumijeva i identifikaciju stvarnog vlasnika svih sredstava kojima se upravlja na računima klijenata. Stvarni vlasnici su fizička lica koja značajno profitiraju od poslovne strukture, čak i ako nisu lično prisutni tokom našeg poslovnog odnosa sa klijentom. Banka identficira i pregledava, bez izuzetka, sve osobe koje bi mogle dokazati da su stvarni vlasnici.

Banka koristi specijalizovani softver za identifikaciju plaćanja koja pružaju razlog za sumnju u pranje novca, finansiranje terorizma ili prevaru. Službenici za borbu protiv pranja novca u banci blisko saraduju sa nadležnim organima za sprovođenje zakona i redovno izvještavaju službenika za borbu protiv pranja novca (AML) koji je pak glavni kontakt za nadzorne i organe za sprovođenje zakona.

Ostali materijalni rizici

Ostali rizici koji se procjenjuju kao materijalni uključuju rizik poslovanja i rizik modela.

Poslovni rizik se definira kao rizik smanjenja profitabilnosti zbog vanjskih i unutrašnjih faktora. To uključuje pogoršanje ekonomskih uslova neočekivane regulatorne intervencije i nepovoljne poslovne odluke. Poslovni rizik se ublažava strukturiranim procesom planiranja, implementacijom, procjenom i prilagođavanjem poslovne strategije i strategije rizika kao i kroz stalnu interakciju između uprave ProCredit Holdinga i uprave banke. Nadalje, standardizirani operativni i osatli bankarski programi su obezbijeđeni i kreditani od strane zajedničkog IT dobavljača Quipo, koji je član ProCredit grupe. Konačno, naš sveobuhvatni interni program

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

obuke također osigurava univerzalno visok nivo kompetentnosti među našim menadžerima i osobljem.

Rizik modela obuhvata rizik da nedostaci modela ili neadekvatno primijenjeni modeli služe kao neispravna osnova za donošenje odluka, što dovodi do pretpostavke o višem nivou rizika nego što je planirano. Rizik modela se primarno odnosi na modele koji se koriste za izračunavanje adekvatnosti internog kapitala. Banka ograničava model rizika kroz izbor modela (tržišno-standardnih modela), konzervativnu kalibraciju primijenjenih modela i kroz sveobuhvatne mjere retroaktivnih testiranja i testiranja otpornosti na stres.

Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom u banci je vođeno principom da banka ni u jednom trenutku ne smije nositi veće rizike nego što može da podnese. Ovaj princip se prati koristeći različite pokazatelje za koje su uspostavljeni indikatori ranog upozorenja i ograničenja.

Indikatori uključuju pored lokalnih regulatornih standarda izračunavanje adekvatnosti kapitala u skladu sa zahtjevima CRR-a, koeficijent zaduženosti Tier 1 u skladu sa CRR-om i procjenu adekvatnosti internog kapitala.

Cilj upravljanja kapitalom također je održavanje kapitala na nivou koji u svakom trenutku zadovoljava uslove koji se tiču kvantiteta i kvaliteta kapitala a time i omogućavanje neometanog funkcionisanja i aktivnosti banke.

Okvir upravljanja kapitalom banke ima sljedeće ciljeve:

- usklađenost sa regulatornim kapitalnim zahtjevima
- osiguranje interne adekvatnosti kapitala
- usklađenost sa interno definisanim kapitalnim zahtevima i stvaranje dovoljnog kapitalnog zaštitnog sloja kako bi se osiguralo da banka može da posluje na dugoročnom nivou.

Upravljanje kapitalom banke uređeno je politikama i mjesečno se prati od strane ALCO komiteta.

Interna adekvatnost kapitala

ProCredit banka se suočava sa različitim rizicima koji su rezultat njenih poslovnih aktivnosti. Tim rizicima banka upravlja na odgovarajući način a u skladu sa značajem koji imaju za Banku. Katalog rizika je instrument koji treba da identifikuje materijalnost rizika kojima je Banka izložena kako bi se prikazao sveukupan rizični profil Banke. Katalog rizika predstavlja osnovu sistema za upravljanje rizicima Banke. Katalog rizika se sastoji od uvodnog dokumenta i posebne tabele kataloga rizika. Uvodni dokument daje pregled opšteg okvira kataloga rizika, odgovornosti i koraka koji treba da budu preduzeti kako bi se došlo do procene pojedinačnih kategorija rizika. Katalog rizika daje pregled svih potencijalnih rizika i procenu njihovog značaja za banku.

Katalog rizika se ažurira redovno najmanje jednom godišnje ili češće ukoliko se za tim ukaže potreba, pokretanjem procesa identifikacije rizika i procjene njihove materijalnosti. Prilikom utvrđivanja materijalno značajnih rizika kojima je Banka izložena a koji će biti uključeni u interni proces procjene adekvatnosti kapitala, uzimaju se u obzir vrsta, obim i složenost poslovanja, kao i specifičnost tržišta na kojima Banka posluje. Također, u obzir se uzima i prethodno iskustvo u upravljanju rizicima u Banci i ProCredit grupi kao i historijski podaci o ostvarenim negativnim efektima na finansijski rezultat i kapital banke.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Identifikacija i procjena rizika se sprovodi od strane Odjela za upravljanja rizicima u saradnji sa relevantnim Odjelima/Službama prema nadležnosti i prema kriterijumima za utvrđivanje materijalne značajnosti rizika iz Kataloga rizika u zavisnosti od izloženosti riziku i od toga da li se isti mogu pojedinačno kvantifikovati. Srodni rizici se iskazuje u okviru glavnog rizika prema pripadnosti (npr. kreditnog rizika). Katalog rizika predmet je diskusije relevantnih organa banke. uključujući Upravu banke i Nadzorni Odbor banke. Prilikom mjerenja rizika u okviru ICAAP-a. polazi se od postojećih pristupa koji se primjenjuju u okviru Stuba I i na bazi prethodnog iskustva i saglasno obimu, složenosti i rizičnom profilu banke sprovodi se njihova modifikacija. kako bi se iskazali efekti potcenjenosti minimalnog kapitalnog zahtjeva iz Stuba I.

U slučaju da se radi o rizicima za koje se ne obračunavaju minimalni kapitalni zahtjevi i koji nisu u vezi sa rizicima iz Stuba I primjenjuju se interni pristupi za koje postoji historija podataka i relevantni izvori podataka. kako bi pouzdanost u rezultatima bila adekvatna.

Banka je Metodologijom Internog procesa procjene adekvatnosti kapitala definisala obaveze u pogledu provođenja postupaka Internog procesa procjene adekvatnosti kapitala u skladu sa zahtjevima regulative Agencije za bankarstvo FBiH kojom se reguliše upravljanje rizicima u Banci.

Metodologija internog procesa procjene adekvatnosti kapitala i pretpostavke korištene u metodologiji usvojene su od strane Nadzornog Odbora Banke. Navedeni dokument definiše metodologiju procesa stres testiranja koji banka koristi za potrebe ICAAP-a. Banka provodi stres testiranje za potrebe ICAAP-a minimalno godišnje u okviru Programa testiranja otpornosti na stres. Informacije o stres testiranju prikazane su u tabeli niže.

Rizik	Opis	Pretpostavke
Kreditni rizik	Interni model prema odgovarajućim stopama gubitka	Nivou pouzdanosti 99.8%
Rizik druge ugovorne strane	Interni model – rejting povezan sa vjerovatnoćom default-a	Rejtinzi banaka se spuštaju 2 nivoa
Devizni rizik	VaR	Nivou pouzdanosti 99.8%
Operativni rizici	Analiza osjetljivosti i analiza scenarija	Stres za faktor pomjeranja za 4 scenarija
Kamatni rizik	Jednostavni izračun sa simulacijom jačeg kamatnog šoka	Kamatni šokovi od 400 baznih poena
Rizik likvidnosti	Interni i eksterni faktori	Simulacija stresa tržišta

Regulatorna adekvatnost kapitala

Banka je podložna zahtjevima regulatornih i nadzornih tijela i u skladu sa tim zahtjevima vrši se računanje kapitala i adekvatnosti kapitala.

Metode za izračun adekvatnosti kapitala zasnivaju se na preporukama Bazelskog odbora za bankarsku superviziju. Banka mora osigurati da zadovoljava regulatorne zahtjeve u pogledu kapitalizacije. Nadalje, banka izračunava svoje kapitalne pokazatelje i u skladu sa CRR-om i osigurava usklađenost sa interno definiranim minimalnim zahtjevima.

Tokom izvještajnog perioda, svi regulatorni kapitalni zahtjevi su ispunjeni u svakom trenutku.

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

U tabeli ispod je dat pregled kapitala banke u skladu sa novim regulatornim okvirom Regulatora za 2018. godinu.

u '000 BAM	31.12.2018	31.12.2017
Redovni osnovni kapital banke (Tier 1)	48.748	44.837
Dodatni osnovni kapital banke	-	-
Dodatni kapital banke (Tier 2)	2.966	4.881
Ukupno	51.714	49.718
Rizikom ponderisana aktiva	306.656	387.981
	31.12.2018	31.12.2017
Stopa redovnog osnovnog kapitala	15,9%	11,6%
Stopa osnovnog kapitala	15,9%	11,6%
Stopa ukupnog kapitala	16,9%	12,8%

Pokazatelji kapitala

Pokazatelji kapitala banke su porasli u 2018. godini zbog povećanja dioničarskog kapitala i zbog uticaja zahtjeva novog regulatornog okvira.

U okviru internog procesa procjene adekvatnosti kapitala banka će za kreditni rizik vršiti obračun regulatornog kapitalnog zahtjeva u skladu sa Odlukom o izračunavanju banke (standardizovani pristup) a pored toga Banka će internim modelom obračunavati interni kapitalni zahtjev za rizike i porediti ih sa regulatornim kapitalnim zahtjevom u cilju izbjegavanja moguće podcjenjenosti rizika uslijed primjene standardizovanog pristupa. Također Banka će raditi stres test za rizike u cilju izbjegavanja moguće podcjenjenosti rizika uslijed primjene standardizovanog pristupa u uslovima krize.

u '000 BAM	31.12.2018	
	Rizikom ponderisana aktiva	Kapitalni zahtjev
Kreditni rizik	269.008	32.281
Tržišni rizik	2.553	3.231
Operativni rizik	35.096	2.438
Ukupno	306.656	37.950

Rizikom ponderirana imovina i kapitalni zahtjevi. prema kategoriji rizika

Primjenom CRR uveden je dodatni koeficijent poluge koji nije zasnovan na riziku. Definiran je kao odnos Osnovnog kapitala (Tier 1) prema neponderiranim bilansnim i vanbilansnim izloženostima riziku. Obavezni minimalni uslov za pomenuti indikator još nije stupio na snagu; međutim, u budućnosti će biti 3%. Krajem 2018. godine banka je imala komforan koeficijent poluge od 8.6%.

u '000 BAM	31.12.2018
Kapital	48.748
Imovina	569.990
Koeficijent poluge	8,6%

Koeficijent poluge

39) Upravljanje rizicima (nastavak)

Sistem interne kontrole i sistem upravljanja rizicima u procesu finansijskog izvještavanja

Sistem unutrašnje kontrole i sistem upravljanja rizicima u procesu finansijskog izvještavanja banka obuhvaća principe, procedure i mjere za učinkovitu, ekonomičnu i pravno usklađenu primjenu zahtjeva finansijskog izvještavanja. Glavni rizici u pravovremenom i pravilnom finansijskom izvještavanju su nepravilno iskazivanje finansijske pozicije i finansijskih performansi ili odloženo objavljivanje. Sistem unutrašnje kontrole u procesu finansijskog izvještavanja podliježe opštim principima našeg pristupa upravljanju rizicima i stoga je sastavni dio sistema upravljanja rizicima.

Primarna odgovornost za sistem interne kontrole i sistem upravljanja rizicima u procesu finansijskog izvještavanja a time i za njegovu efikasnost i praćenje leži na Upravi. Uprava uspostavlja opšta načela i definiše područja odgovornosti. Finansijske implementiraju zahtjeve Uprave i definiraju specifične parametre u predviđenom okviru. Menadžment operativnih rizika identifikuje i procjenjuje rizike na redovnoj osnovi. Procjena rizika obuhvata procjenu operativnih rizika i rizika od prevare, kao i pregled efektivnosti odgovarajućih kontrola. Ako je potrebno, definišu se i primjenjuju odgovarajuće mjere kako bi se ograničili identifikovani rizici.

Proces finansijskog izvještavanja ima za cilj standardizaciju u najvećoj mogućoj mjeri primjene međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i srodnih procesa. Odjel Računovodstva i poreza uspostavlja priručnik za računovodstvo i definiše materijalne procese kroz odgovarajuće politike, uzimajući u obzir princip dvojne kontrole. Izvještajni procesi su u velikoj mjeri automatizirani, a funkcionalnosti ključnih IT aplikacija definirane su na centraliziranoj osnovi. IT dozvole se definišu i redovno prate u skladu sa odgovarajućim politikama.

Proces finansijskog izvještavanja je podržan višestepenim kontrolnim sistemom. Paketi informacija u banci preispituju se lokalno, uzimajući u obzir princip dvojne kontrole, a zatim se podvrgavaju standardizovanim provjerama kvaliteta. Konsolidacija se vrši pomoću standardne programske podrške.

Pored toga, Interna revizija podržava Upravu i Nadzorni odbor u njihovim kontrolnim funkcijama putem nezavisnih i objektivnih revizija. Redovno se vrše revizije procesa finansijskog izvještavanja u banci kako bi se utvrdilo da li su oni efikasni uredni i ekonomični.

Adresa i opšte informacije

ProCredit Bank d.d. Sarajevo ("Banka") je registrovana kao dioničko društvo sa sjedištem u Bosni i Hercegovini.

Banka je dio globalne mreže finansijskih institucija, kojima upravlja u potpunosti ProCredit Holding AG & Co. KGaA.

Banka obavlja sve bankarske aktivnosti prema Zakonu o bankama u Federaciji Bosne i Hercegovine, a glavne djelatnosti uključuju komercijalno kreditiranje, primanje depozita, poslove sa stranim valutama i usluge platnog prometa u zemlji i inozemstvu te poslovanje sa fizičkim licima i poduzetnicima. Banka je razvojno orijentisana komercijalna banka koja nudi usluge malim i srednjim privrednim licima i fizičkim licima.

Adrese registrovanih poslovnih jedinica Banke su kako slijedi:

Sjedište Banke: Sarajevo, Franca Lehara bb, Bosna i Hercegovina

Banka posluje putem podružnica. Kontaktnim centrom i 24/7 (samoposlužnim) zonama, kako bi klijentima pružila sveobuhvatne i lakše dostupne usluge.

<i>Filijale:</i>	<i>Agencije:</i>
Sarajevo, Franca Lehara bb	Sarajevo, Ilidža, Ibrahima Ljubovića 20
Mostar, Biskupa Čule bb	Tuzla, Aleje Alije Izetbegovića 2
Banja Luka, Prvog krajiškog korpusa 54	Bijeljina, Majevička 102

<i>Uprava</i>	
Predsjednik	Edin Hrnjica
Član	Amir Salkanović
Član	Amel Agić

<i>Nadzorni odbor</i>	
Predsjednik	Borislav Kostadinov
Član	Igor Anić
Član	Natia Tkhilashvili
Član	Wolfgang Bertelsmeier (od 24.04.2018. godine)
Član	Aida Soko. (od 20.01.2018. godine)
Član	Emilija Spirovska. (do 24.04.2018. godine)
Član	Sandrine Massiani (do 20.01.2018. godine)

<i>Odbor za reviziju</i>	
Predsjednik	Violeta Ivanković
Član	Vesna Paunovska Petroska
Član	Rumyana Velichkova Todorova
Član	Martin Godemann (do 20.01.2018. godine)
Član	Razmend Rustemi (do 20.01.2018. godine)